

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**Π.Μ.Σ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

«ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ »

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΚΕΦΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	6
1.1 Η έννοια των φόρων.....	6
1.1.1 Βασικές λειτουργίες των φόρων.....	6
1.1.2 Η Φορολογική Βάση	7
1.1.3 Η φορολογούμενη μονάδα.....	8
1.1.4 Διακρίσεις των φόρων	9
1.2 Το φορολογικό σύστημα.....	11
1.2.1 Εισαγωγή.....	11
1.2.2 Έννοια του φορολογικού βάρους και κριτήρια δίκαιης κατανομής του.	12
1.3 Η μορφή της σημερινής φορολογικής πολιτικής	15
1.4 Μέτρα φορολογικής πολιτικής για τις επιχειρήσεις.....	21
1.5 Η φορολόγηση των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση	24
1.5.1 Η φορολογία στα νεότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	25
Τσεχική Δημοκρατία	25
Λιθουανία	29
Πολωνία.....	32
Βουλγαρία.....	34
Ρουμανία.....	37
Σλοβακία.....	40
Λετονία	42
Σλοβενία	44
Κύπρος.....	47
Ουγγαρία.....	50
Εσθονία.....	52
Μάλτα.....	55
1.5.2 Η φορολογία στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	57
Γερμανία.....	57

Γαλλία.....	59
Μ.Βρετανία.....	62
Ολλανδία	65
Σουηδία.....	67
Φινλανδία	69
Ιταλία	71
Ισπανία.....	73
Πορτογαλία.....	76
Ιρλανδία.....	78
Βέλγιο	80
Δανία.....	83
Αυστρία	85
Λουξεμβούργο.....	87
2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ...	90
2.1 Επιχειρηματικό κλίμα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια	90
2.2 Αρνητικές επιπτώσεις των νέων φορολογικών μέτρων στις επιχειρήσεις. Αναφορά στην Κεϋνσιανή θεωρία.	98
3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΑΤΑΞΗΣ ...	103
3.1 Οι αντιδράσεις των φορολογουμένων στην επιβολή των φόρων	103
3.1.1 Η φοροδιαφυγή.....	103
3.1.2 Φοροαποφυγή.....	105
3.1.3 Μετακύλιση των φόρων	105
3.2 Το νέο πλαίσιο πάταξης	106
4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ	114
4.1 Η Ρικαρδιανή ισοδυναμία	114
4.2 Η σχέση φορολογικών συντελεστών και δημοσίων εσόδων στην Ελλάδα	115
4.3 Η καμπύλη Laffer.....	117
5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	120
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	122

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιαστεί η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και να μελετηθούν οι επιπτώσεις της στο επιχειρηματικό κλίμα. Από την βιβλιογραφική επισκόπηση που πραγματοποιήθηκε, συμπεραίνουμε πως στην Ελλάδα έχει δημιουργηθεί αρνητικό επιχειρηματικό κλίμα τα τελευταία χρόνια, γεγονός που αναδεικνύεται τόσο από ελληνικές μελέτες όσο και από στοιχεία της Eurostat και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.). Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια κατατάσσεται σε χαμηλές θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας και είναι μάλιστα η τελευταία χώρα ανάμεσα στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την ετήσια έρευνα «Doing Business 2012» του Ο.Ο.Σ.Α. Εντύπωση προκαλεί η διαπίστωση, ύστερα από την μελέτη της φορολογικής πολιτικής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι οι συντελεστές φορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων στην Ελλάδα δεν είναι από τους υψηλότερους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε η συνολική επιβάρυνση των επιχειρήσεων από άμεσους και έμμεσους φόρους ως ποσοστό του συνολικού τζίρου είναι από τις υψηλότερες, αφού η Ελλάδα τοποθετείται περίπου στην μέση της κατάταξης. Η αρνητική αξιολόγηση της Ελλάδας, όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα προέρχεται κυρίως από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις κατά την οικονομική δραστηριότητά τους από την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, τις συχνές αλλαγές του και την γραφειοκρατία. Απομένει να αποδειχτεί αν από την εφαρμογή του Ν.3943/2011 για την «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, αναδιάρθρωση των φορολογικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών» θα μπορέσει να περιοριστεί η φοροδιαφυγή και να αναδιρθρωθούν αποτελεσματικά οι φορολογικές υπηρεσίες με σκοπό την αύξηση των εσόδων από την φορολογία. Τα φορολογικά έσοδα σε σχέση με τους φορολογικούς συντελεστές στην Ελλάδα, κινούνται σε γενικές γραμμές σύμφωνα με τις παραδοχές της καμπύλης Laffer, όμως τα τελευταία χρόνια, ενώ θα ανέμενε κανείς λόγω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα (αριθμητική επίδραση), εντούτοις λόγω της οικονομικής επίδρασης (ύφεση, φοροδιαφυγή) τελικά μειώνονται τα φορολογικά έσοδα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε χώρα εφαρμόζει την δική της φορολογική πολιτική, η οποία εξαρτάται από τους πολιτικοκοινωνικούς αλλά ιδιαίτερα από τους οικονομικούς παράγοντες. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιαστεί η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και να μελετηθούν οι επιπτώσεις της στο επιχειρηματικό κλίμα.

Η εργασία είναι δομημένη σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια εισαγωγή στις έννοιες των φόρων και το φορολογικό σύστημα και αναλύεται η μορφή της σημερινής φορολογικής πολιτικής στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα παρουσιάζονται τα κυριότερα σημεία της φορολογικής πολιτικής των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο για τα νεότερα κράτη-μέλη της όσο και για τα παλαιότερα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με παράλληλη αναφορά στα μακροοικονομικά μεγέθη των χωρών αυτών. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επιρροή της φορολογικής πολιτικής στο επιχειρηματικό κλίμα της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια και το αρνητικό κλίμα που έχει δημιουργηθεί με παράλληλη αναφορά στην κεϋνσιανή θεωρία. Στο τρίτο κεφάλαιο μετά την εισαγωγή στις έννοιες της «φοροδιαφυγής», «φοροαποφυγής» και «μετακύλισης των φόρων», αναλύεται ο Ν. 3943/2011 για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής με έμφαση στα κυριότερα άρθρα του νόμου. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η σχέση της φορολογίας και των δημοσίων εσόδων στην Ελλάδα υπό το πρίσμα της καμπύλης Laffer με παράλληλα αναφορά στην Ρικαρδιανή ισοδυναμία. Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα κυριότερα συμπεράσματα της εργασίας.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Οικονομικής Επιστήμης στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης.

Ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στον υπεύθυνο καθηγητή Κέφη Βασίλειο για την καθοριστική βοήθεια που μου προσέφερε καθώς και σ όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την συμπαράστασή τους σ όλη την διάρκεια των σπουδών μου και τους φίλους μου και συμφοιτητές μου για τα δύο όμορφα φοιτητικά χρόνια που περάσαμε μαζί.

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η έννοια των φόρων

Σε ένα κοινωνικό σύνολο διατίθενται τα οικονομικά αγαθά για τα οποία τα οικονομούντα άτομα πρέπει να αποδώσουν το κατάλληλο τίμημα, αλλά και τα δημόσια αγαθά τα οποία παρέχονται δωρεάν από το κράτος. Οι δημόσιοι φορείς για να καλύπτουν τις δαπάνες αυτές, προσφεύγουν σε διάφορα μέσα. Τα μέσα αυτά χωρίζονται σε υποχρεωτικά και προαιρετικά. Τα υποχρεωτικά είναι οι φόροι, ενώ τα προαιρετικά είναι τα έσοδα από δανεισμό καθώς και τα έσοδα από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι φόροι έχουν δύο βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

- ✓ Αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα.
- ✓ Αποτελούν μέσο μονομερές, δηλαδή μέσο που συνεπάγεται μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή των τελευταίων από τους πρώτους (Γεωργακόπουλος, 1997).

1.1.1 Βασικές λειτουργίες των φόρων

Η φορολογία έχει ταμειυτικό σκοπό, διότι ο δημόσιος τομέας λαμβάνει πόρους από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα με σκοπό να χρηματοδοτηθούν οι δαπάνες του δημόσιου φορέα αλλά και να παράσχουν δωρεάν υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο. Η λειτουργία αυτή ονομάζεται **ταμειυτική λειτουργία** και είναι ίσως η βασικότερη.

Η φορολογία έχει και **οικονομική λειτουργία** διότι το κράτος ασκεί οικονομική πολιτική. Με την πολιτική αυτή, οι δημόσιοι φορείς προωθούν την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, καταπολεμούν την ανεργία και τον πληθωρισμό, σταθεροποιούν την οικονομία σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης και ανακατανέμουν τους πόρους μεταξύ των αγαθών και των υπηρεσιών.

Μια άλλη ανακατανομή του εισοδήματος και του πλούτου μεταξύ των ατόμων τελείται μέσω της **κοινωνικής λειτουργίας**, όπου οι φόροι χρησιμοποιούνται ως μέσω άσκησης κοινωνικής πολιτικής (Δράκος, 1996).

1.1.2 Η Φορολογική Βάση

Το ποσό που πρέπει να καταβάλλει ο φορολογούμενος υπολογίζεται μέσω της φορολογικής βάσης. Ως φορολογική βάση μπορεί να χρησιμοποιηθεί κάποιο χαρακτηριστικό γνώρισμα των φορολογούμενων, οικονομικό ή και μη οικονομικό. Τα μη οικονομικά κριτήρια χρησιμοποιούνταν στην αρχαιότητα αλλά στην σημερινή εποχή, τα κριτήρια είναι αμιγώς οικονομικά, όπως το εισόδημα, η περιουσία του και η καταναλωτική του δαπάνη.

Κατά το πέρασμα των χρόνων και θεωρητικά, υπήρξε σημαντική διαμάχη σχετικά με το πιο από τα ανωτέρω τρία στοιχεία αποτελεί την καλύτερη βάση για τον υπολογισμό των φόρων και οδηγεί σε δικαιότερη κατανομή της επιβάρυνσης που προκαλούν οι φόροι. Κατά την χρονική περίοδο πριν από την βιομηχανική επανάσταση, η περιουσία χρησιμοποιούνταν ως κύρια βάση της φορολογίας. Σε αυτήν την περίοδο, η περιουσία αποτελούσε την κύρια πηγή εισοδήματος και αποδείκνυε την οικονομική ευημερία των φυσικών και νομικών προσώπων. Έτσι, λοιπόν, θεωρούνταν το πιο ικανοποιητικό οικονομικό μέγεθος ώστε να υπολογισθεί η φορολογική υποχρέωση των προσώπων.

Μετά τη βιομηχανική επανάσταση, όπου αναπτύχθηκε ιδιαίτερα ο δευτερογενής και τριτογενής τομέας της οικονομίας, η περιουσία σταμάτησε να αποτελεί το πιο πρόσφορο μέγεθος και την θέση του πήρε το εισόδημα που προερχόταν από την εργασία των ατόμων. Και στην σημερινή εποχή, η πλειοψηφία των θεωρητικών της Δημόσιας Οικονομικής δέχεται ότι το εισόδημα πρέπει να χρησιμοποιείται πρωταρχικά ως βάση για τον υπολογισμό της φορολογικής υποχρέωσης. Όμως, συμπληρωματικά θα πρέπει να χρησιμοποιείται και η περιουσία. Για παράδειγμα, εάν δύο φορολογούμενοι έχουν το ίδιο εισόδημα αλλά ο ένας έχει

μεγαλύτερη περιουσία από τον άλλον, τότε ο έχων περιουσία πρέπει να συμβάλλει περισσότερο στην χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών.

Κάποιοι άλλοι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι ιδιαίτερα η καταναλωτική δαπάνη πρέπει να χρησιμοποιείται πρωταρχικά ως βάση για τον υπολογισμό της φορολογικής υποχρέωσης, για τους εξής δύο βασικούς λόγους : α) η καταναλωτική δαπάνη δείχνει τι αποκομίζει κάθε πολίτης από την κοινωνία, ενώ το εισόδημα δείχνει τη συνεισφορά του πολίτη στο κοινωνικό σύνολο και β) η δαπάνη μπορεί να υπολογιστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια έναντι του εισοδήματος. Στην αντίθετη όχθη των θεωρητικών που υποστηρίζουν το εισόδημα ως φορολογική βάση, ισχυρίζονται ότι το εισόδημα δείχνει το μέγεθος της αγοραστικής δύναμης που κατέχει κάθε φορολογούμενος δηλαδή την ικανότητά του να συνεισφέρει στην κάλυψη των δημοσίων δαπανών. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε και τις αποταμιεύσεις, οι οποίες αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του εισοδήματος ειδικά των ανώτερων οικονομικών τάξεων και που πρέπει να υπολογίζονται στην απόδοση φόρων. Εάν χρησιμοποιούνταν η δαπάνη ως βάση για την επιβολή φόρων, η φορολογία των ατόμων θα εξαρτιόταν και από τις προσωπικές και οικογενειακές τους συνθήκες. Για παράδειγμα, δύο φορολογούμενοι με την ίδια αγοραστική δύναμη αλλά με μεγαλύτερη οικογένεια ο ένας από τον άλλον, θα πλήρωναν διαφορετικό ποσό φόρου, το οποίο θα καθιστούσε τον έναν φτωχότερο.

Σήμερα χρησιμοποιούνται στην φορολόγηση και τα τρία αυτά οικονομικά μεγέθη, με μεγαλύτερη σημασία να δίνεται στο εισόδημα και στην περιουσία ως φορο-είσπραξη, ενώ η καταναλωτική δαπάνη λογίζεται ως φορο-ελάφρυνση (Σαραντίδης,1995).

1.1.3 Η φορολογούμενη μονάδα

Φορολογούμενη μονάδα ονομάζεται το πρόσωπο το οποίο είναι υποχρεωμένο να καταβάλλει φόρο στο δημόσιο. Ορισμένοι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι μόνο τα φυσικά πρόσωπα πρέπει να υποβάλλονται σε φορολογία, ενώ η αντίθετη άποψη πρεσβεύει την φορολόγηση και των νομικών προσώπων, όπως γίνεται σήμερα. Ένα άλλο σημείο αντιπαράθεσης είναι εάν ως φορολογούμενη μονάδα θεωρείται ολόκληρη η οικογένεια ως σύνολο ή τα επιμέρους άτομά της. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία ειδικά στην περίπτωση των προοδευτικών φόρων, όπου η φορολόγηση όλων

των ατόμων συνολικά ως οικογένεια δίδει μεγαλύτερα έσοδα στο δημόσιο από ότι αν φορολογούνταν ξεχωριστά ως μονάδες (Δράκος, 1996).

1.1.4 Διακρίσεις των φόρων

Λόγω του μεγάλου αριθμού των φόρων, τους ταξινομούμε με βάση ορισμένα κριτήρια, τα οποία αναλύονται στο παρόν κεφάλαιο.

1. Ταξινόμηση με κριτήριο τη φορολογική βάση

1.1 Οι φόροι σταθερού ποσού κατά φορολογούμενο. Τείνουν να εκλείψουν την παρούσα εποχή, διότι θεωρούνται άδικοι, μιας και όλοι οι φορολογούμενοι επιβαρύνονται κατά το ίδιο ποσό, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση.

1.2 Οι φόροι εισοδήματος. Επιβαρύνουν το εισόδημα των φορολογούμενων και διακρίνονται: α) σε Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων, οι οποίοι επιβάλλονται στο εισόδημα των νοικοκυριών ή των ιδιοκτητών προσωπικών εταιρειών με αφαίρεση κάποιων δαπανών και β) σε Φόρο Εισοδήματος Νομικών Προσώπων, που επιβάλλονται επί των καθαρών κερδών των υπόλοιπων εταιρειών.

1.3 Οι φόροι κατανάλωσης. Επιβάλλονται επί της δαπάνης των νοικοκυριών για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Οι διακρίσεις τους είναι: ο φόρος που επιβάλλεται σε σχεδόν όλα τα αγαθά (ο ΦΠΑ), οι ειδικοί φόροι σε τσιγάρα - ποτά, οι εσωτερικοί φόροι κατανάλωσης που επιβαρύνουν τα εισαγόμενα προϊόντα.

1.4 Οι φόροι περιουσίας. Επιβάλλονται επί της αξίας της περιουσίας των νομικών και φυσικών προσώπων. Τέτοιοι φόροι είναι: Ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας, οι φόροι επί της μεταβίβασης της περιουσίας όπως φόροι κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών κλπ.

2. Ταξινόμηση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους.

2.1 Άμεσοι είναι οι φόροι οι οποίοι επιβάλλονται απευθείας στα οικονομούντα άτομα των οποίων αποδεικνύεται η φοροδοτική ικανότητα. Τέτοιος φόρος είναι ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων.

2.2 Έμμεσος φόρος είναι ο ΦΠΑ (Φόρος Προστιθέμενης Αξίας), ο οποίος πλήττει όλους τους καταναλωτές ενός συγκεκριμένου προϊόντος, ανεξάρτητα από το επίπεδο της οικονομικής τους κατάστασης. Για παράδειγμα, οι καταναλωτές ψωμιού θα πληρώσουν τον ίδιο φόρο ανεξάρτητα εάν είναι πλούσιοι ή φτωχοί.

3. Ταξινόμηση με κριτήριο τη φορολογούσα αρχή

Υπάρχουν φόροι οι οποίοι αποδίδονται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως τα τέλη, οι δημοτικοί φόροι κλπ. Άλλους φόρους με την μορφή εισφορών πληρώνουμε σε οργανισμούς ασφάλισης, όπως ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ κλπ και φυσικά υπάρχει και η φορολογία υπέρ της Κεντρικής Διοίκησης.

4. Ταξινόμηση των φόρων σε προσωπικούς και απρόσωπους.

Προσωπικοί είναι οι φόροι που επιβάλλονται επί της των προσωπικών στοιχείων του φορολογούμενου δηλαδή το εισόδημα, η περιουσία, η οικογενειακή κατάσταση του φορολογούμενου. Οι απρόσωποι φόροι είναι συνήθως οι φόροι κατανάλωσης, οι οποίοι επιβάλλονται επί των συναλλαγών, με βάση αντικειμενικά κριτήρια.

5. Ταξινόμηση με βάση τον φορολογικό συντελεστή

Ο φορολογικός συντελεστής είναι ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε μια μονάδα φορολογικής βάσης. Έχουμε τις εξής διακρίσεις :

1. Ο μέσος φορολογικός συντελεστής. Είναι ο λόγος του ποσού του φόρου που καταβάλλεται από τον φορολογούμενο προς την αξία της φορολογικής βάσης.

2. Ο οριακός φορολογικός συντελεστής. Είναι ο πρόσθετος φόρος που πρέπει να καταβληθεί για κάθε μια νέα μονάδα αύξησης της φορολογικής βάσης.

Για παράδειγμα: εάν T = το ύψος του φόρου και B = το μέγεθος της φορολογικής βάσης, τότε ο μέσος φορολογικός συντελεστής είναι : $t = T/B$, ενώ ο οριακός $t' = \Delta T / \Delta B$.

Στην **αναλογική φορολογία** ισχύει ότι: $t = t'$ δηλαδή η φορολογούσα αρχή αφαιρεί το ίδιο ποσοστό του εισοδήματος, της περιουσίας ή της καταναλωτικής δαπάνης από όλους τους φορολογούμενους.

Στην **προοδευτική φορολογία**: $t < t'$. Στην περίπτωση αυτή η φορολογούσα αρχή αφαιρεί μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματος από τα πλουσιότερα άτομα και λιγότερο από τα φτωχότερα.

Στην **αντίστροφα προοδευτική φορολογία**: $t > t'$. Στην περίπτωση αυτή η φορολογούσα αρχή αφαιρεί μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματος από τα φτωχότερα άτομα και λιγότερο από τα πλουσιότερα.

Μία άλλη διάκριση του φορολογικού συντελεστή είναι η εξής:

A) αν η φορολογική βάση μετριέται σε μονάδες ποσότητας, τότε ο φορολογικός συντελεστής ονομάζεται συντελεστής κατά μονάδα, πχ. 1 € / κιλό.

B) αν η φορολογική βάση μετριέται σε αξία, τότε ο φορολογικός συντελεστής ονομάζεται συντελεστής κατ' αξία, πχ 10 % των 8 €.

Οι φόροι της πρώτης κατηγορίας χαρακτηρίζονται αντικοινωνικοί γιατί επιβαρύνουν τις χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις, ενώ δεν υπολογίζουν την ποιότητα του προϊόντος. Σήμερα, οι περισσότεροι φόροι επιβάλλονται με συντελεστή κατ' αξία, δηλαδή εμπίπτουν στην δεύτερη κατηγορία (Γεωργακόπουλος, 1997).

1.2 Το φορολογικό σύστημα

1.2.1 Εισαγωγή

Για να επιτευχθούν καλύτερα οι επιδιώξεις των δημόσιων φορέων, επιβάλλονται περισσότεροι από ένας φόροι. Αυτό συμβαίνει διότι οι διάφορες κατηγορίες φόρων εμφανίζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα και πρέπει να συνδυάζονται κατάλληλα, ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι του κράτους. Για παράδειγμα: Οι άμεσοι φόροι όπως ο φόρος εισοδήματος και ο φόρος περιουσίας είναι δικαιότεροι από άποψη κοινωνικής δικαιοσύνης και πλεονεκτούν έναντι των έμμεσων φόρων. Συνήθως οι άμεσοι φόροι είναι προοδευτικοί και το φορολογικό βάρος μετατοπίζεται στα ανώτερα οικονομικά στρώματα.

Οι έμμεσοι φόροι είναι συνήθως αναλογικοί, δηλαδή επιβάλλονται με έναν συντελεστή και με τον τρόπο αυτό δημιουργεί αντίστροφη προοδευτικότητα ως προς το εισόδημα με αποτέλεσμα να πλήττονται τα πρόσωπα με χαμηλό οικονομικό γίνεσθαι. Από την άλλη πλευρά, οι έμμεσοι φόροι δαπάνης έχουν το πλεονέκτημα ότι δεν επηρεάζουν αρνητικά τα κίνητρα οικονομικής δραστηριότητας, δηλαδή την αποταμίευση, την κατανάλωση, την επένδυση κλπ.

Για τους ανωτέρω λόγους, οι στόχοι των δημόσιων φορέων επιτυγχάνονται καλύτερα εάν συνδυάσουν επιτυχώς τις κατηγορίες φόρων που αναλύθηκαν

παραπάνω. Ο συνδυασμός των φόρων που επιβάλλει μια χώρα αποτελούν το φορολογικό της σύστημα.

Κάθε χώρα εφαρμόζει το δικό της φορολογικό σύστημα ανάλογα από τους πολιτικοκοινωνικούς αλλά ιδιαίτερα από τους οικονομικούς παράγοντες. Μια απλή διάκριση ως προς το φορολογικό σύστημα γίνεται μεταξύ των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών.

Στις αναπτυγμένες χώρες, όπου τα εισοδήματα είναι υψηλά και οι φοροτεχνικές υπηρεσίες πιο οργανωμένες, οι άμεσοι φόροι και ιδιαίτερα οι φόροι εισοδήματος επιβάλλονται σε μεγαλύτερο ποσοστό και προσδίδουν περισσότερο στο κράτος.

Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπου το εισόδημα είναι μικρότερο, οι δημόσιες υπηρεσίες λιγότερο οργανωμένες και η τάση για φοροδιαφυγή μεγαλύτερη, τείνουν να επιβάλλονται οι έμμεσοι φόροι σε μεγαλύτερο ποσοστό για να επιτύχουν μεγαλύτερα φορολογικά έσοδα (Γεωργακόπουλος, 1997).

1.2.2 Έννοια του φορολογικού βάρους και κριτήρια δίκαιης κατανομής του.

Ως ορισμό του φορολογικού βάρους ορίζουμε το κόστος της δωρεάν παροχής των δημόσιων αγαθών και χρηματοδότησης των άλλων δραστηριοτήτων των δημόσιων φορέων. Οι φόροι συνήθως είναι μονομερείς παροχές, διότι οι ιδιώτες αποδίδουν τους φόρους προς το κράτος στο μέγεθος που αναλογεί στον καθένα αλλά δεν έχουν τα αντίστοιχα οφέλη από τις δημόσιες δαπάνες κατά το ίδιο μέγεθος. Η Δημόσια Οικονομική προβληματίζεται σχετικά με την εύρεση ενός τρόπου ώστε το φορολογικό βάρος να κατανεμηθεί δίκαια μεταξύ των φορολογουμένων.

Στις δημοκρατικά οργανωμένες κοινωνίες, γίνεται αποδεκτή ως δίκαια η φορολόγηση όταν καλύπτονται δύο βασικές αρχές :

- α) **Η αρχή της οριζόντιας φορολογικής ισότητας.** Με την αρχή αυτή, οι φορολογούμενοι που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες, δηλαδή έχουν το ίδιο εισόδημα, ίδια περιουσία κλπ, υπόκεινται το ίδιο φορολογικό βάρος.
- β) **Η αρχή της κάθετης φορολογικής ισότητας,** όπου πρόσωπα φυσικά ή νομικά που βρίσκονται κάτω από διαφορετικές οικονομικές συνθήκες, έχουν και διαφορετική φορολογική μεταχείριση.

Ένα εύλογο ερώτημα που προκύπτει είναι το πότε κάποιοι φορολογούμενοι έχουν την ίδια οικονομική κατάσταση με σκοπό να φορολογηθούν ισοδύναμα, και πως θα διαφοροποιηθεί η φορολόγηση όταν τα πρόσωπα επιβιώνουν με διαφορετικά οικονομικά δεδομένα. Ως απάντηση του ανωτέρω ερωτήματος, προέκυψαν τα κριτήρια που μπορεί να χρησιμοποιηθούν, ώστε να υπάρχει δικαιοσύνη στην κατανομή του φορολογικού βάρους.

Οι θεωρίες που αναπτύχθηκαν είναι οι εξής :

- 1) Η θεωρία του ανταλλάγματος και
- 2) Η θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας

Οι θεωρίες αυτές αναπτύσσονται στα υποκεφάλαια που ακολουθούν.

1.2.2.1 Η θεωρία του ανταλλάγματος

Η θεωρία αυτή σχετίζεται με το όφελος που αποκομίζει ο κάθε πολίτης από τη δραστηριότητα του δημοσίου. Για παράδειγμα: Έχουμε δύο πολίτες με την ίδια οικονομική κατάσταση. Οι πολίτες αυτοί πρέπει να φορολογούνται το ίδιο, όταν το δημόσιο τους επιστρέφει τα ίδια οφέλη. Στην αντίθετη περίπτωση, έχουμε δυο πολίτες με διαφορετικές συνθήκες, οι οποίοι πρέπει να έχουν διαφορετική φορολογική μεταχείριση όταν λαμβάνουν διαφορετικά οφέλη από τις δαπάνες του κράτους.

Η αντιπαροχή λογίζεται ως μια ηθική αρχή με την έννοια ότι αφού ο πολίτης προσφέρει φόρους στο κράτος, το κράτος θα πρέπει να τον ανταμείβει αντίστοιχα. Με τον τρόπο αυτό η παραγωγή των δημόσιων αγαθών προσαρμόζεται στις προτιμήσεις των πολιτών. Ένα ακόμα πλεονέκτημα είναι ότι η φορολόγηση δεν αποτελεί μονομερή παροχή του φορολογούμενου προς το κράτος, ούτε τα οφέλη των παροχών τα απολαμβάνουν και άλλοι φορολογούμενοι που δεν τα αξίζουν.

Στον αντίποδα, η θεωρία αυτή δεν δίνει ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα της δίκαιης κατανομής της φορολογίας. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να καθοριστεί με ακρίβεια το όφελος που απολαμβάνουν οι πολίτες και μάλιστα ο καθένας ξεχωριστά από τα δημόσια αγαθά. Επιπλέον, τα οφέλη από τις δραστηριότητες του δημοσίου που αφορούν μακροοικονομικά μεγέθη, όπως η οικονομική ανάπτυξη κλπ, είναι σχεδόν αδύνατο να προσδιοριστούν. Η θεωρία αυτή, αν και προσφέρει ένα πλούσιο θεωρητικό πλαίσιο, δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη.

Μάλιστα, με την θεωρία αυτή, τελικά δεν οδηγούμαστε σε κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει εάν αναλογιστούμε ότι οι ασθενέστερες τάξεις χρησιμοποιούν μεγαλύτερη ποσότητα δημόσιων αγαθών από τους πιο εύπορους. Έτσι, θα έπρεπε να έχουν και μεγαλύτερο φορολογικό βάρος ή θα έπρεπε να μειώσουν την κατανάλωση δημόσιων αγαθών. Και στις δυο περιπτώσεις, η δικαιοσύνη δεν υφίσταται.

Ένα υπαρκτό παράδειγμα εφαρμογής της αρχής αυτής, αποτελούν τα διόδια, όπου οι χρήστες των αντίστοιχων δρόμων πληρώνουν ένα αντίτιμο προκειμένου να τους παρέχονται σωστοί και ασφαλείς δρόμοι (Δράκος, 1996).

1.2.2.2 Η θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας

Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, είναι κοινωνικά δίκαιο να γίνεται η κατανομή του φορολογικού βάρους σε σχέση με την ικανότητα του κάθε ατόμου να συνεισφέρει στα κοινά. Το κριτήριο στην περίπτωση αυτή είναι η φοροδοτική ικανότητα του προσώπου και όχι το όφελος που αποκομίζει ο κάθε πολίτης από τα δημόσια αγαθά. Για παράδειγμα: δύο άτομα με τις ίδιες οικονομικές συνθήκες και την ίδια φοροδοτική ικανότητα, θα πρέπει να έχουν ίδια φορολόγηση. Αντίθετα, δύο άτομα με διαφορετικές συνθήκες και διαφορετική φοροδοτική ικανότητα, θα πρέπει να υπόκεινται σε διαφορετική φορολόγηση.

Το πλεονέκτημα αυτής της θεωρίας και ιδιαίτερα στις σύγχρονες κοινωνίες, είναι ότι ανταποκρίνεται στην αντίληψη του κοινού για κοινωνική δικαιοσύνη. Το μειονέκτημα είναι ότι δεν συνδέει το ποσό του φόρου που επιβαρύνεται ο κάθε πολίτης με το όφελος από τις δημόσιες δαπάνες. Επιπλέον, τα πρόσωπα που δουλεύουν περισσότερο και προσπαθούν, φορολογούνται περισσότερο από αυτούς που καταβάλλουν μικρότερη προσπάθεια και εργασία.

Στην εφαρμογή της θεωρίας αυτής, εγείρονται τα εξής ερωτήματα :

- A) Ποιοι παράγοντες προσδιορίζουν τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων;
- B) Πως θα πρέπει να φορολογούνται οι πολίτες με διαφορετική φοροδοτική ικανότητα;

Για να απαντηθεί το πρώτο ερώτημα, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τους αντικειμενικούς και υποκειμενικούς παράγοντες που προσδιορίζουν την φοροδοτική ικανότητα των πολιτών. Οι αντικειμενικοί παράγοντες είναι: το εισόδημα, η

περιουσία και η καταναλωτική δαπάνη, μεγέθη που χρησιμοποιούνται ως φορολογική βάση. Το εισόδημα και η περιουσία αποδεικνύουν την ύπαρξη αγοραστικής δύναμης και επομένως την φοροδοτική ικανότητα. Η καταναλωτική δαπάνη υπονοεί την φοροδοτική ικανότητα διότι ένα άτομο θα καταναλώσει όταν έχει τα διαθέσιμα. Οι υποκειμενικοί παράγοντες είναι η προσωπική και οικογενειακή κατάσταση του ατόμου, τα μέλη της οικογένειάς του, η κατάσταση της υγείας του κλπ. Για παράδειγμα, μια πολυπληθής οικογένεια θα καταναλώσει πολύ περισσότερο από μια ολιγομελή οικογένεια.

Η απάντηση του δεύτερου ερωτήματος ακούει στο όνομα προοδευτική φορολογία. Δηλαδή, οικονομούνται άτομα με μεγαλύτερη φοροδοτική ικανότητα, δηλαδή οι έχοντες περισσότερους πόρους, θα πρέπει να υπόκεινται και σε μεγαλύτερο φορολογικό βάρος. Και αντίθετα, τα πρόσωπα με μικρή φοροδοτική ικανότητα, δηλαδή οι χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις, να πληρώνουν λιγότερο φόρο. Με τον τρόπο αυτό, η φορολόγηση είναι δικαιότερη και οδηγούμαστε σε αναδιανομή του εισοδήματος από τις υψηλότερες προς τις χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις (Δράκος, 1996).

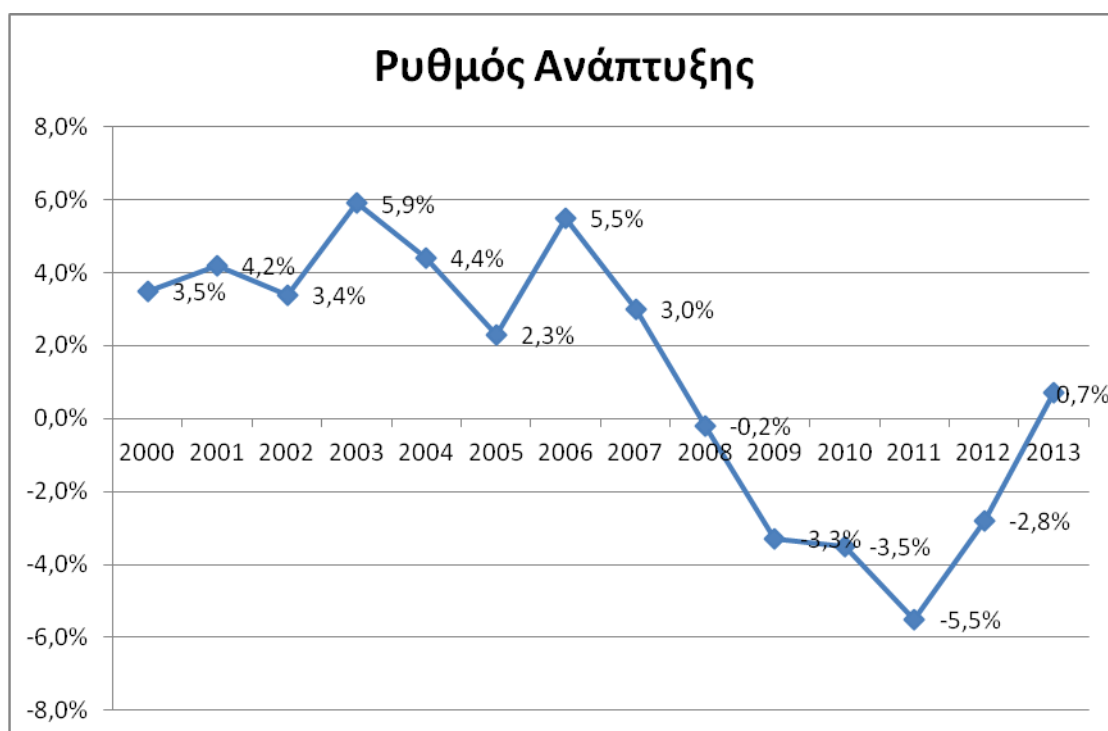
1.3 Η μορφή της σημερινής φορολογικής πολιτικής

Στα προηγούμενα κεφάλαια πραγματοποιήθηκε η εισαγωγή στην έννοια των φόρων και του φορολογικού συστήματος. Σε αυτό το κεφάλαιο θα επιχειρηθεί, βάσει στοιχείων από το Υπουργείο Οικονομικών, να αναλυθεί η μορφή της σημερινής φορολογικής πολιτικής στο κομμάτι των άμεσων και έμμεσων φόρων.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση της σημερινής φορολογικής πολιτικής θα παραθέσουμε στοιχεία για τον **ρυθμό ανάπτυξης**, το **έλλειμμα** και το **δημόσιο χρέος** καθώς τα μακροοικονομικά αυτά στοιχεία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις αποφάσεις για την φορολογική πολιτική που ακολουθεί ένα κράτος.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδος ήταν θετικός έως το 2008. Ο ρυθμός ήταν από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ, μέχρι τα μέσα της δεκαετίας 2000-2010. Από το 2008 η χώρα εμφανίζει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και η ύφεση, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Eurostat (στοιχεία Ιανουαρίου 2012) αναμένεται να κλείσει στο -5,5% για το 2011. Η ύφεση

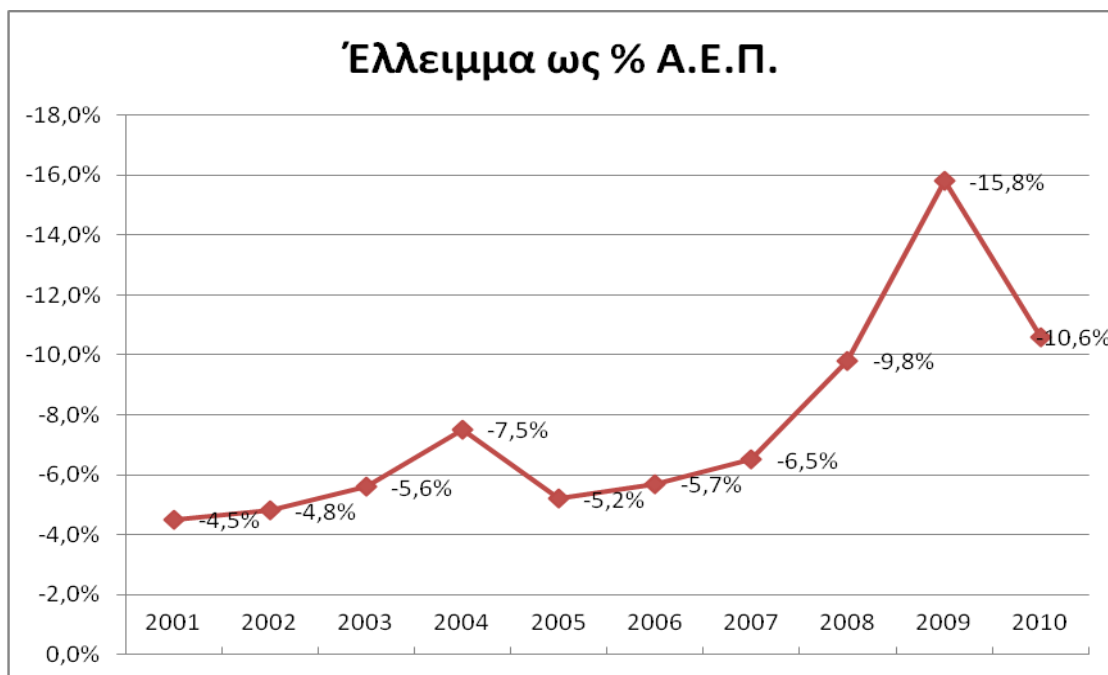
αναμένεται να συνεχιστεί και το 2012, ενώ για το 2013 αναμένεται ρυθμός ανάπτυξης 0,7% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 1.3.1: Ρυθμός ανάπτυξης Ελλάδος 2000-2013. Στοιχεία – εκτιμήσεις από την Eurostat. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το έλλειμμα ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) εμφάνισε αυξητική τάση την δεκαετία 2001-2010, η οποία εντάθηκε μετά το 2008, αφού το 2009 το έλλειμμα έφτασε το -15,8. Το 2010 μειώθηκε στο -10,6%, ενώ για το 2011 δεν έχουν οριστικοποιηθεί ακόμα τα στοιχεία από την Eurostat (Eurostat, 2012).

Σχήμα 1.3.2: Έλλειμμα Ελλάδος 2001-2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) τα έτη 2000-2008 είχε σταθεροποιηθεί. Από το 2008 εμφανίζει μια έντονα ανοδική πορεία, αφού σύμφωνα με την Eurostat το 2009 έκλεισε στο -129,3% και το 2010 στο -144,9% του Α.Ε.Π (Eurostat, 2012).

Σχήμα 1.3.3.: Δημόσιο Χρέος Ελλάδος 2000-2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Από την ανάλυση των μακροοικονομικών μεγεθών του ρυθμού ανάπτυξης, του ελλείμματος και του δημοσίου χρέους γίνεται εμφανές ότι επηρεάστηκε η φορολογική πολιτική που ακολουθήθηκε το 2011 στην Ελλάδα και εκείνη που έχει δρομολογηθεί για το 2012.

Στην ανάλυση που ακολουθεί παρατίθενται τα κυριότερα σημεία της φορολογικής πολιτικής και τα αναμενόμενα αποτελέσματα για τα έτη 2011 και 2012 για τους άμεσους και έμμεσους φόρους.

Στην παρούσα χρονική στιγμή (Φεβρουάριος 2012) δεν έχουν οριστικοποιηθεί ακόμα τα απολογιστικά στοιχεία για το 2011, οπότε στα στοιχεία που παρουσιάζονται έχουν αντληθεί από τα προσωρινά στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών και ειδικότερα της Εισηγητικής Έκθεσης του Προϋπολογισμού έτους 2012 (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

Η φορολογική πολιτική και τα έσοδα από άμεσους φόρους κατά το 2011:

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών για το έτος 2011 από την **άμεση φορολογία** εκτιμάται ότι συνολικά θα εισπραχθούν 20.619 εκατ. Ευρώ αυξημένα κατά 2,0% συγκριτικά με τα αντίστοιχα έσοδα του 2010 (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

Τα έσοδα από το **φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων** αναμένεται να μειωθούν κατά 12% έναντι του 2010, κυρίως λόγω της επίπτωσης στην παρακράτηση φόρου εισοδήματος από τη νέα φορολογική κλίμακα και τη μείωση των συντάξεων, καθώς και της έκπτωσης φόρου από την εφαρμογή του μέτρου της συλλογής αποδείξεων.

Τα έσοδα από τη **φορολογία νομικών προσώπων** εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν μείωση 12,7% λόγω της μειωμένης κερδοφορίας των επιχειρήσεων κατά τη χρήση έτους 2010.

Αύξηση της τάξης του 1,1% αναμένεται στα έσοδα των ειδικών κατηγοριών, κυρίως λόγω των αυξημένων εσόδων από το φόρο στις ενδιάμεσες συναλλαγές ομολόγων.

Τα έσοδα από **φόρους στην περιουσία** αναμένονται αυξημένα κατά 131,5% συγκριτικά με τα έσοδα του 2010, λόγω της επιβολής έκτακτου ειδικού τέλους ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών.

Μειωμένες κατά 28,7% εμφανίζονται έναντι του 2010 οι εισπράξεις από άμεσους φόρους παρελθόντων οικονομικών ετών, διότι δεν περιλαμβάνουν πλέον ρυθμίσεις για την περαίωση ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων.

Τα έσοδα από **λοιπούς άμεσους φόρους** αναμένονται αυξημένα κατά 81,0% λόγω της εισπράξης της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στα φυσικά πρόσωπα, της έκτακτης εισφοράς σε οχήματα μεγάλου κυβισμού, σκάφη και πισίνες, του τέλους επιτηδεύματος και της έκτακτης εισφοράς σε κερδοφόρες επιχειρήσεις (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

Η φορολογική πολιτική και οι εκτιμήσεις για τα έσοδα από άμεσους φόρους 2012:

Για το έτος 2012, σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Κρατικού Προϋπολογισμού τα έσοδα από την άμεση φορολογία προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 24.213 εκατ. ευρώ εμφανίζοντας αύξηση κατά 17,4% έναντι του 2011 (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

Τα έσοδα από το **φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων** προβλέπονται αυξημένα κατά 29,1% λόγω της μείωσης πολλών φοροαπαλλαγών και της πλήρους εφαρμογής των τεκμηρίων φορολόγησης, αλλά και της σημαντικής μείωσης του αφορολόγητου ορίου στην κλίμακα φορολογίας εισοδήματος στα 5.000 ευρώ.

Τα έσοδα από το **φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων** αναμένονται μειωμένα κατά 22,0% λόγω των σημαντικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στην κερδοφορία των επιχειρήσεων, αλλά και λόγω της μείωσης του συντελεστή φορολόγησης των αδιανέμητων κερδών από 24% σε 20% για τη χρήση 2011.

Μείωση της τάξης του 11,4% προβλέπεται στα έσοδα των ειδικών κατηγοριών, κυρίως λόγω των μειωμένων εισπράξεων που αναμένονται από την παρακράτηση φόρου για τους δεδουλευμένους τόκους των ομολόγων που μεταβιβάζονται πριν από τη λήξη τους και εμφανίζονται στην εν λόγω κατηγορία. Τα έσοδα αυτά, ήταν ιδιαίτερα αυξημένα το έτος 2011.

Τα **έσοδα από φόρους στην περιουσία** εμφανίζονται σημαντικά ενισχυμένα το έτος 2012, αφενός διότι το 2011 δεν εισπράττονται καθόλου έσοδα από το φόρο ακίνητης περιουσίας του οικείου έτους για τα φυσικά πρόσωπα, εξαιτίας τεχνικών προβλημάτων και αφετέρου λόγω της πλήρους απόδοσης του μέτρου της επιβολής του ειδικού τέλους στην ακίνητη περιουσία, μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ, το οποίο εκτιμάται να ενισχύσει τα έσοδα της εν λόγω κατηγορίας κατά 2.900 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα από λοιπούς άμεσους φόρους προβλέπονται μειωμένα κατά 9,9%, λόγω της απουσίας εσόδων από τις εισφορές για την υγειονομική περίθαλψη των ασφαλισμένων του Δημοσίου, οι οποίες από 1/1/2012 θα εισπράττονται από το νεοσυσταθέντα Εθνικό Οργανισμό Παροχών Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

Η φορολογική πολιτική και τα έσοδα από έμμεσους φόρους κατά το 2011

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών για το έτος 2011 από την έμμεση φορολογία αναμένεται να εισπραχθούν 29.084 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση 6,3%, συγκριτικά με τα αντίστοιχα έσοδα του 2010. Τα έσοδα από φόρους συναλλαγών εκτιμάται ότι θα μειωθούν κατά 3,5% έναντι του προηγούμενου έτους, αντικατοπτρίζοντας κυρίως την επίδραση της ύφεσης και της έλλειψης ρευστότητας στα έσοδα από ΦΠΑ. Οι συνολικές εισπράξεις από φόρους κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα μειωθούν κατά 12,1% έναντι του 2010, κυρίως λόγω των μειωμένων εισπράξεων ΕΦΚ στα πετρελαιοειδή προϊόντα, μετά την κατάργηση της προείσπραξης αυξημένου ΕΦΚ στο πετρέλαιο θέρμανσης και της εν συνεχεία επιστροφής του, καθώς και της αλλαγής στη διαδικασία είσπραξης των τελών κυκλοφορίας οχημάτων. Μειωμένα κατά 11,4% αναμένονται τα έσοδα από λοιπούς έμμεσους φόρους, κυρίως λόγω μειωμένων εισπράξεων από δασμούς που επιβάλλονται στις εισαγωγές (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

Η φορολογική πολιτική και οι εκτιμήσεις για τα έσοδα από έμμεσους φόρους 2012:

Για το έτος 2012, σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Κρατικού Προϋπολογισμού τα έσοδα από την έμμεση φορολογία προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 29.088 εκατ. ευρώ, στα ίδια περίπου επίπεδα με τα αντίστοιχα έσοδα του 2011 (Υπουργείο Οικονομικών, 2011)

Τα έσοδα από τον ΦΠΑ αναμένεται να εμφανίσουν μείωση 2% και να ανέλθουν σε 16.560 εκατ. ευρώ. Οι αρνητικές επιπτώσεις της ύφεσης στα επίπεδα της κατανάλωσης, αναμένεται να μετριαστούν λόγω της πλήρους εφαρμογής του μέτρου αύξησης του συντελεστή ΦΠΑ στην εστίαση και στην αναγκαστική είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Τα έσοδα από λοιπούς φόρους συναλλαγών προβλέπεται να ανέλθουν στα 1.048 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 9,7%, λόγω της θετικής επίδρασης από την αύξηση των αντικειμενικών αξιών στα έσοδα από τις μεταβιβάσεις ακινήτων.

Τα έσοδα από φόρους κατανάλωσης αναμένεται να ανέλθουν σε 10.629 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,3% συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, λόγω της πλήρους απόδοσης της αύξησης του ΕΦΚ στον καπνό, καθώς και της περαιτέρω αύξησης του ΕΦΚ στο πετρέλαιο (diesel) θέρμανσης. Από έμμεσους φόρους ΠΟΕ προβλέπονται μειωμένα έσοδα λόγω της απουσίας εσόδων προερχόμενων από την περαίωση ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων που εμφανίστηκαν στα έσοδα των ετών 2010 και 2011. Τα έσοδα από λοιπούς έμμεσους φόρους προβλέπεται να αυξηθούν κατά 3,1% (Υπουργείο Οικονομικών, 2011).

1.4 Μέτρα φορολογικής πολιτικής για τις επιχειρήσεις

Στην ενότητα αυτή θα αναλυθούν τα κυριότερα σημεία της φορολογικής πολιτικής για τις επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα υπάρχουν οι ατομικές επιχειρήσεις και οι κεφαλαιουχικές.

Οι ατομικές επιχειρήσεις διακρίνονται σε Ομόρρυθμες εταιρείες (Ο.Ε.), Ετερόρρυθμες Εταιρείες (Ε.Ε), Κοινωνία Αστικού Δικαίου, Κοινοπραξίες, αστικές εταιρείες, συμμετοχικές και αφανείς εταιρείες.

Τα κέρδη μιας ατομικής επιχείρησης φορολογούνται στο όνομα του φυσικού προσώπου που την κατέχει, ανεξάρτητα αν τα κέρδη παρέμειναν στην επιχείρηση για την επέκταση των δραστηριοτήτων της ή αν το φυσικό πρόσωπο τα χρησιμοποίησε για να καλύψει τις οικογενειακές του ανάγκες. Για τα κέρδη της ατομικής επιχείρησης δεν συμπληρώνεται ξεχωριστή δήλωση κερδών αλλά τα κέρδη δηλώνονται στην ατομική δήλωση που θα υποβάλλει το φυσικό πρόσωπο που είναι ο επιχειρηματίας της επιχείρησης (Καραγιάννης, 2010).

Η υποχρέωση φορολόγησης των κερδών των ατομικών επιχειρήσεων αναφέρεται στον Ν.2238/1994 (ΦΕΚ 151/τ.Α'/16.9.1994), όπου στο άρθρο 2 παρ.4 αναφέρεται ότι υπόκεινται σε φόρο.

Ο συντελεστής φόρου των κερδών έχει οριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ.1 του Ν.2238/1994 (ΦΕΚ 151/τ.Α'/16.9.1994) στο 25%. Για τον προσδιορισμό του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος αφαιρούνται τα κέρδη τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς, τα κέρδη τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών ανωνύμων εταιριών ή συνεταιρισμών και των κερδών από μερίδια ημεδαπής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Αν στις ομόρρυθμες

και ετερόρρυθμες εταιρίες και κοινωνίες κληρονομικού δικαίου περιλαμβάνονται και ανήλικοι, τα κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα και στους κοινωνούς φυσικά πρόσωπα, φορολογούνται στο όνομα της εταιρίας ή κοινωνίας με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%), αφού προηγουμένως αφαιρεθεί επιχειρηματική αμοιβή για μέχρι τρεις (3) ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα ή μέχρι τρεις (3) κοινωνούς φυσικά πρόσωπα, που έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής. Επομένως, αν στην κοινωνία συμμετέχουν μόνο ενήλικοι, τα κέρδη της κοινωνίας φορολογούνται με συντελεστή 25% χωρίς την αφαίρεση επιχειρηματικής αμοιβής. Η επιχειρηματική αμοιβή προσδιορίζεται με την εφαρμογή του ποσοστού συμμετοχής κάθε δικαιούχου εταίρου ή κοινωνού στο πενήντα τοις εκατό (50%) των κερδών της εταιρίας ή κοινωνίας, που δηλώθηκαν με την οικεία ετήσια δήλωσή της. Η αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβής είναι υποχρεωτική, καθόσον πρόκειται για συγκεκριμένο τρόπο φορολογίας των κερδών του νομικού προσώπου. Σε περίπτωση περισσότερων ομόρρυθμων εταίρων ή κοινωνών με ίσα ποσοστά συμμετοχής, οι δικαιούχοι επιχειρηματικής αμοιβής καθορίζονται, κάθε έτος, από την εταιρία ή κοινωνία και δηλώνονται με την οικεία αρχική ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος της .

Σύμφωνα με τον Ν.2190/1920, άρθρο 1, ανώνυμη εταιρεία είναι κεφαλαιουχική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, για τα χρέη της οποίας ευθύνεται μόνο η ίδια με την παρουσία της.

Για την σύστασή της η Α.Ε. υποχρεούται να καταβάλλει φόρο 1% επί του κεφαλαίου της (Τότσης, 2002).

Στο άρθρο 44 του Ν.2190/1920 ορίζεται πως η Α.Ε. υποχρεούται να σχηματίσει τακτικό αποθεματικό ετησίως το 1/20 των κερδών. Ο σχηματισμός του Τακτικού Αποθεματικού είναι υποχρεωτικός μέχρι το ποσό να φτάσει στο ένα τρίτο του Εταιρικού Κεφαλαίου.

Σύμφωνα με τον Ν.3943/2011 (ΦΕΚ 66/τ.Α'/31.3.2011) και ειδικότερα το άρθρο 14, έχουν επέλθει αλλαγές στον τρόπο φορολόγησης των κερδών των νομικών προσώπων της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Ν. 2238/1994 (ΦΕΚ 151/τ.Α'/16.9.1994). Τα νομικά πρόσωπα είναι τα εξής:

1. Οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες (Α.Ε.)
2. Οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα αν αποτελούν ή όχι ίδια νομικά πρόσωπα.
3. Οι συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί νόμιμα και οι ενώσεις τους.

4. Οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρίας, καθώς και οι κάθε είδους αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων.

5. Οι ημεδαπές εταιρίες περιορισμένης ευθύνης

Τα κέρδη φορολογούνται για το οικονομικό έτος 2011 με συντελεστή 24%, ενώ για το 2012 ο συντελεστής μειώνεται στο 20%.

Σύμφωνα με την παρ.11 του άρθρου 14 του Ν.3943/2011 (ΦΕΚ 66/τ.Α'/31.3.2011) παρακράτηση φόρου με συντελεστή 25% θα πραγματοποιείται για το 2012 στα κέρδη που διανέμουν οι ημεδαπές Α.Ε. με τη μορφή, αμοιβών και ποσοστών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και στους διευθυντές και αμοιβών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό, εκτός μισθού, καθώς και μερισμάτων ή προμερισμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ανεξάρτητα αν η καταβολή τους γίνεται σε μετρητά ή μετοχές, ενεργείται Με την παρακράτηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του δικαιούχου για τα πιο πάνω εισοδήματα.

Σύμφωνα με την ίδια παράγραφο του άρθρου, το ίδιο ποσοστό παρακράτησης θα πραγματοποιείται και στα κέρδη που διανέμουν για το 2012 οι συνεταιρισμοί ή οι ημεδαπές Ε.Π.Ε., σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες. Με την παρακράτηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων για τα πιο πάνω εισοδήματα.

Στον ίδιο νόμο ρυθμίζεται και η φορολόγηση των αφορολόγητων αποθεματικών. Σύμφωνα με την παρ.12 του άρθρου 14 τα αφορολόγητα αποθεματικά ή εκπτώσεις που έχουν σχηματισθεί ή σχηματίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3299/2004, του Ν. 2601/1998, του Ν. 1262/1982, καθώς και με οποιονδήποτε άλλο αναπτυξιακό νόμο, λόγω πραγματοποίησης παραγωγικών επενδύσεων, όταν διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται, προστίθενται στα κέρδη της επιχείρησης και φορολογούνται στη διαχειριστική περίοδο μέσα στην οποία έγινε η διανομή ή ανάληψη του αντίστοιχου ποσού του αφορολόγητου αποθεματικού.

Σύμφωνα με την παρ. 13 του άρθρου 14 του Ν.3943/2011 (ΦΕΚ 66/τ.Α'/31.3.2011), τα κέρδη που εισπράττουν ημεδαπές Α.Ε. και Ε.Π.Ε. από εταιρείες που έχουν την έδρα τους σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις οποίες συμμετέχουν κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 11 του Ν.

2578/1998, απαλλάσσονται της φορολογίας με την προϋπόθεση ότι εμφανίζονται σε λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού.

1.5 Η φορολόγηση των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) είναι μια οικονομική και πολιτική ένωση 27 ευρωπαϊκών χωρών. Η Ε.Ε. ιδρύθηκε την 1η Νοεμβρίου 1993 με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκτείνεται σε επιφάνεια 4.326.183 τ.χιλ. και έχει 499.673.325 κατοίκους (Eurostat, 2012).

Αρχικά η Ε.Ε. είχε 12 κράτη μέλη: Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και την Μ.Βρετανία.

Από τον Ιανουάριο του 1995, στην Ε.Ε. προστέθηκαν ακόμα τρία κράτη μέλη: Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία.

Τον Μάιο του 2004, 10 επιπλέον χώρες εντάχθηκαν στην Ε.Ε.: η Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβενία και τη Σλοβακία.

Την 1η Ιανουαρίου 2007, η Βουλγαρία και η Ρουμανία έγιναν τα τελευταία μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) υπάρχει η ζώνη του ευρώ που αποτελείται από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα. Η ζώνη του ευρώ περιλαμβάνει 17 κράτη μέλη.

Το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα υιοθετήθηκε αρχικά από το Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και την Μ.Βρετανία. Το 2001 και η Ελλάδα εντάχθηκε στην ζώνη του ευρώ.

Μέχρι το τέλος του 2001 το ευρώ υπήρχε μόνο ως λογιστικό χρήμα (έλεγχος, μεταφορά, πληρωμή με κάρτα) και η χρήση του ήταν προαιρετική. Χαρτονομίσματα και κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002, όταν η χρήση του ευρώ έγινε υποχρεωτική και τα εθνικά νομίσματα αποσύρθηκαν σταδιακά.

Την 1η Ιανουαρίου 2007, εντάχθηκε η Σλοβενία στη ζώνη του ευρώ. Από την 1η Ιανουαρίου 2008, η Κύπρος και η Μάλτα και από την 1η Ιανουαρίου 2009 η

Σλοβακία. Από την 1η Ιανουαρίου 2011 η Εσθονία αποτέλεσε το 17ο κράτος μέλος (Eurostat, 2012).

1.5.1 Η φορολογία στα νεότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

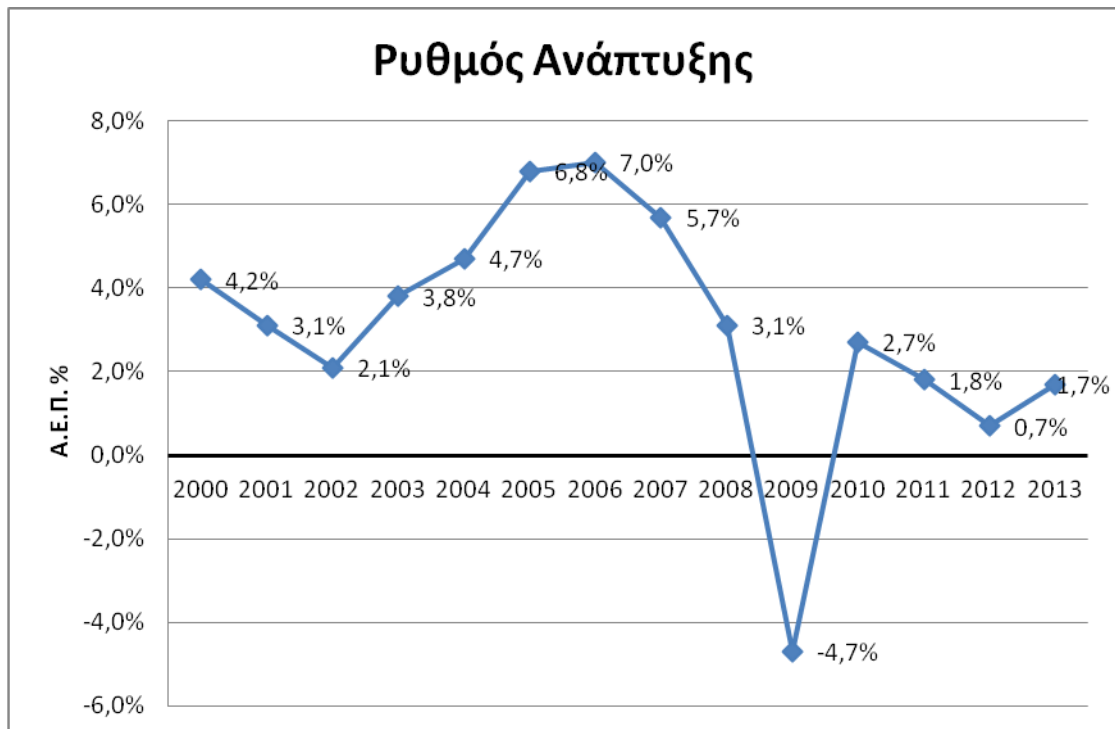
Τα νεότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) είναι 12 κράτη-μέλη που εντάχθηκαν το 2004 μέχρι σήμερα και αναλύθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο. Έχει επικρατήσει να αναφέρονται τα παλαιότερα κράτη ως EU 15 (European Union 15) και τα νέα κράτη EU 12 (European Union 12).

Στην ανάλυση που θα ακολουθήσει θα παρουσιαστούν αναλυτικά στοιχεία για την κάθε χώρα όσο αφορά την φορολογική της πολιτική. Η φορολογική πολιτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τους ρυθμούς ανάπτυξης κάθε χώρας, του ελλείμματος που παρουσιάζει και του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του Α.Ε.Π., για αυτόν τον λόγο παρατίθενται και συνοπτικά στοιχεία για την πορεία των μεγεθών.

Η πηγή για τα στοιχεία για τα μακροοικονομικά μεγέθη είναι από επεξεργασία στοιχείων από την ιστοσελίδα της Eurostat την στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat, 2012).

Τσεχική Δημοκρατία

Η Τσεχική Δημοκρατία εμφάνισε εντυπωσιακά θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης κατά την δεκαετία 2000-2010 με εξαίρεση το έτος 2009. Θετικός ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται και για τα επόμενα χρόνια. Για το 2011 αναμένονταν σύμφωνα με την Eurostat ρυθμός ανάπτυξης 1,8% (ωστόσο απομένει να οριστικοποιηθούν τα αποτελέσματα εντός του 2012), ενώ για το 2012 και 2013 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να είναι 0,7% και 1,7% αντίστοιχα (Eurostat, 2012).

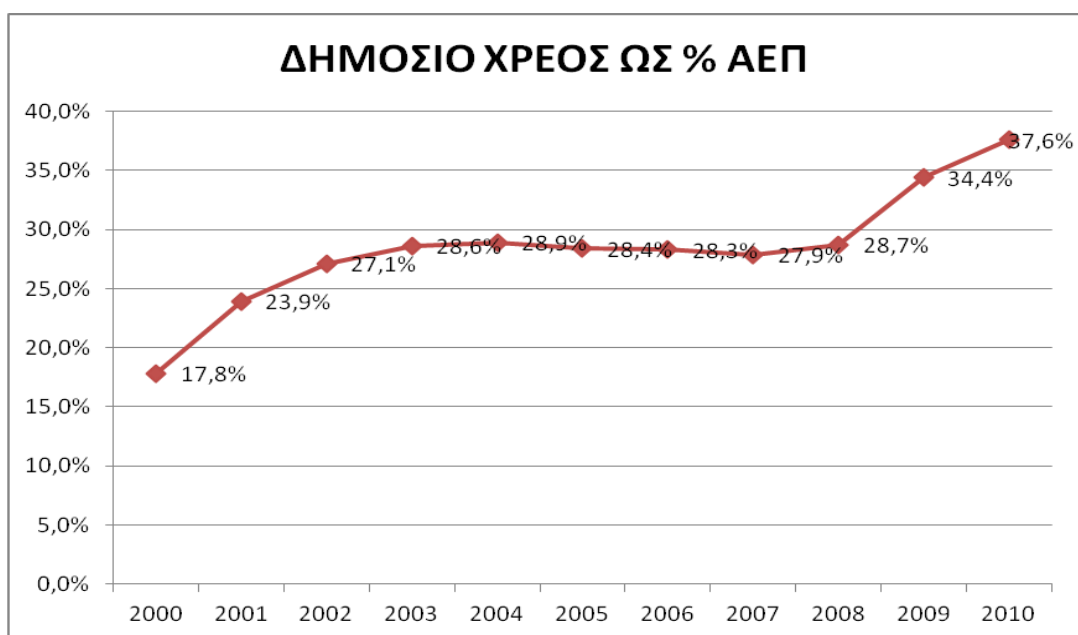
Σχήμα 1: Ρυθμός Ανάπτυξης Τσεχικής Δημοκρατίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Παρόλα τους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης η Τσεχική Δημοκρατία αντιμετωπίζει προβλήματα ελλείμματος. Η αδυναμία να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα της δημοσιονομικής ανισορροπίας είχαν ως αποτέλεσμα το δημοσιονομικό έλλειμμα να ανέλθει στο -5,8% του ΑΕΠ το 2009, ενώ για το 2010 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης έκλεισε στο -4,8% του ΑΕΠ. Απομένουν να επιβεβαιωθούν τα στοιχεία αλλά ο στόχος είναι το μειωθεί το έλλειμμα κάτω του 4,6% για το 2011 και κάτω από το όριο του 3% μέχρι το 2013 (IREF, 2011).

Σχήμα 2: Έλλειμμα ως ποσοστό του Α.Ε.Π. Τσεχικής Δημοκρατίας 2000 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. είχε σταθεροποιηθεί τα έτη 2000-2008 κάτω του 30% (Eurostat, 2012). Τα έτη 2009 και 2010 παρουσίασε άνοδο που σε συνδυασμό με τα ελλείμματα και την ύφεση του 2009 οδήγησαν σε μια σειρά αλλαγών στην φορολογική πολιτική για τα έτη 2010 και 2011 που αναλύονται παρακάτω.

Σχήμα 3: Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. Τσεχικής Δημοκρατίας 2000 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Στο φορολογικό σύστημα εισήχθησαν κατά το 2010 μια σειρά αλλαγών, ορισμένες εκ των οποίων τέθηκαν σε ισχύ με την έναρξη του 2011 και τα αποτελέσματά τους θα φανούν αργότερα το 2012 με τον απολογισμό του προϋπολογισμού 2011. Οι στόχοι ήταν:

✓ Να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα όσο το δυνατόν περισσότερο, προκειμένου να πιέσουν καθοδικά το έλλειμμα και το δημόσιο χρέος.

✓ Να διατηρήσει αμετάβλητο το φορολογικό βάρος για τη συντριπτική πλειοψηφία των φορολογουμένων.

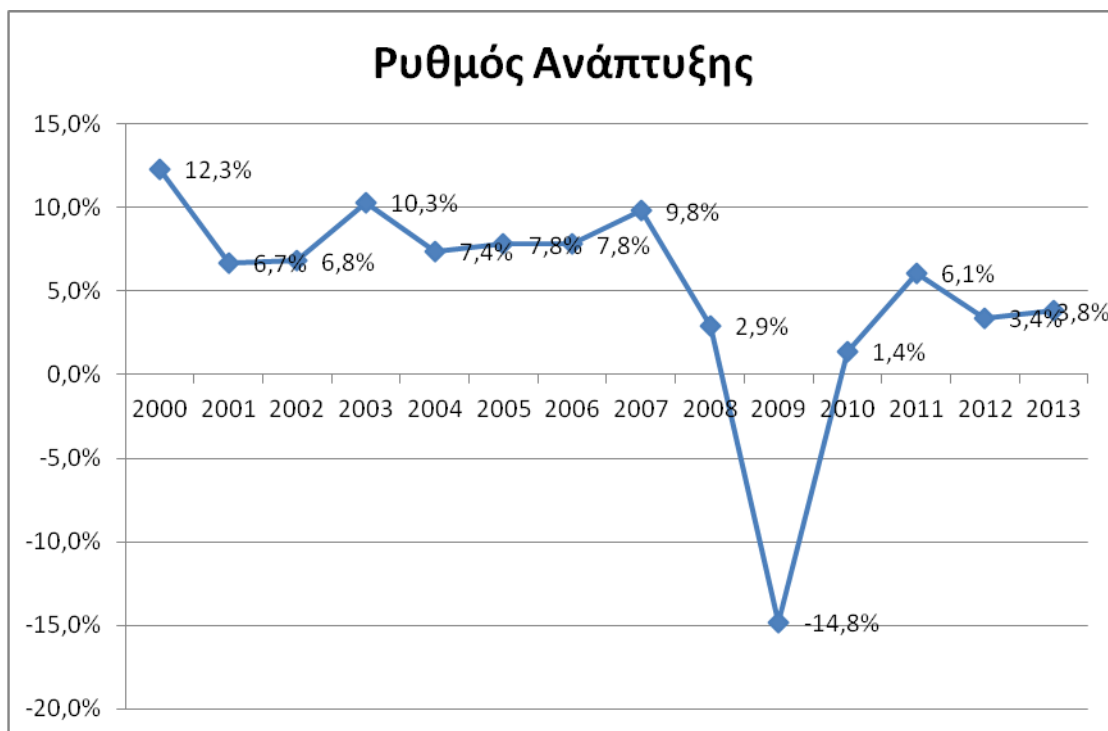
Η κυριότερη αλλαγή που πραγματοποιήθηκε ήταν η μείωση του συντελεστή φορολόγησης των επιχειρήσεων από 20% που ανέρχονταν για την χρήση 2009 σε 19% για τις χρήσεις 2010 και έπειτα. Αντίθετα η έμμεση φορολόγηση αυξήθηκε, καθώς οι κατώτεροι και ανώτεροι συντελεστές του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) αυξήθηκαν από 9% σε 10% και από 19% στο 20% αντίστοιχα. Ωστόσο οι αλλαγές στο φορολογικό σύστημα δεν είχαν τις αναμενόμενες επιπτώσεις στην είσπραξη των φορολογικών εσόδων. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην παγκόσμια οικονομική κρίση ή στο γεγονός ότι οι φορολογούμενοι να τροποποίησαν τη συμπεριφορά τους ως αντίδραση στις αλλαγές. Η απόδοση από την είσπραξη των εσόδων του εταιρικού φόρου εισοδήματος, ακόμη και μετά την πτώση του ποσοστού από 20% στο 19%, προβλεπόταν να είναι 20,4% μεγαλύτερη από ό,τι το 2009. Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι αυξήθηκαν μόνο κατά 3,6%. Οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης στα καύσιμα, το αλκοόλ, την μύρα, τα τσιγάρα και στον καπνό αναμένονταν, μετά την αύξηση των συντελεστών των έμμεσων φόρων, να συμβάλλουν στην αύξηση των εσόδων της τάξεως του 14%. Ωστόσο, παρατηρήθηκε μια αύξηση της τάξεως μόνο του 5,7% το 2010.

Σημαντικές αλλαγές σημειώθηκαν και στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, ασφάλιση ασθενείας, και ασφάλιση υγείας που είχαν επίπτωση στην είσπραξη των εισφορών. Σύμφωνα με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της Τσεχικής Δημοκρατίας, οι εργαζόμενοι και ελεύθεροι επαγγελματίες δικαιούνται παροχές σε περίπτωση ασθένειας ή λήψης γονικής άδειας. Κατά το 2010 αυξήθηκαν τόσο οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, όσο μειώθηκε και ο αριθμός των δικαιούχων των υπηρεσιών με την θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων. Κατά μέσο όρο παρατηρήθηκε αύξηση 4% των εισφορών για την κοινωνική και υγειονομική ασφάλιση και για τους ελεύθερους επαγγελματίες οι παροχές ασθενείας θα ισχύουν μόνο μετά από είκοσι δύο ημέρες της ασθένειας (μέχρι το τέλος του 2010 ήταν δεκατέσσερις ημέρες)

Προκειμένου να μειωθεί το έλλειμμα όσο το δυνατόν περισσότερο χωρίς αύξηση των φορολογικών συντελεστών, η κυβέρνηση κατέφυγε στην κατάργηση διαφόρων φορολογικών απαλλαγών. Τελευταία πηγή νέων φορολογικών εσόδων της κυβέρνησης για το 2011 θα είναι από την αλλαγή στην φορολογική πολιτική για την αντιμετώπιση της παραγωγής ρεύματος από την ηλιακή ενέργεια. Παρατηρήθηκε μια απρόσμενη έκρηξη στην παραγωγή ρεύματος από την ηλιακή ενέργεια για το 2010 στην Τσεχική Δημοκρατία που προκλήθηκε κυρίως από τις υψηλές σταθερές τιμές αγοράς (εγγυημένη τιμή που θέτει η κυβέρνηση για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από μονάδες παραγωγής ηλιακής ενέργειας) και τις φοροαπαλλαγές συνόδευαν τις επενδύσεις. Ο λόγος είναι πως την εποχή που με νόμο καθορίστηκαν οι τιμές αγοράς του ρεύματος υπήρχε διαφορετικό κόστος παραγωγής του ρεύματος με σήμερα, όπου το κόστος επένδυσης σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς έχει μειωθεί αισθητά. Οι διανομείς ηλεκτρικού ρεύματος, προκειμένου να διασφαλίσουν τα κέρδη τους θα ήταν υποχρεωμένοι να αυξήσουν τις τιμές στο κόστος ρεύματος για τα νοικοκυριά. Η κυβέρνηση υποστήριξε ότι, προκειμένου να περιοριστεί η αύξηση των τιμών, θα έπρεπε να ακυρώσει τις φοροαπαλλαγές και να εφαρμόσει ένα ειδικό φόρο εισοδήματος 26%, που θα ίσχυε για τα έσοδα από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για ηλιακούς σταθμούς παραγωγής ενέργειας που τέθηκαν σε ισχύ το 2009 και το 2010. Το φορολογικά έσοδα εν μέρει θα επιστρέφονταν στους διανομείς, ως αντάλλαγμα για την διατήρηση της τιμής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας σε χαμηλά επίπεδα. (IREF, 2011).

Λιθουανία

Από τους μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των μελών των καινούργιων μελών ήταν της Λιθουανίας. Ο ρυθμός ανάπτυξης για όλη την δεκαετία 2000-2010 της Λιθουανίας ήταν θετικός, με εξαίρεση το έτος 2009, όπου εμφάνισε μεγάλη πτώση της τάξεως του 14,8%. Οι εκτιμήσεις της Eurostat για τα επόμενα χρόνια (2012-2013) είναι θετικές, ωστόσο ο ρυθμός ανάπτυξης θα είναι αισθητά μειωμένος σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (Eurostat, 2012).

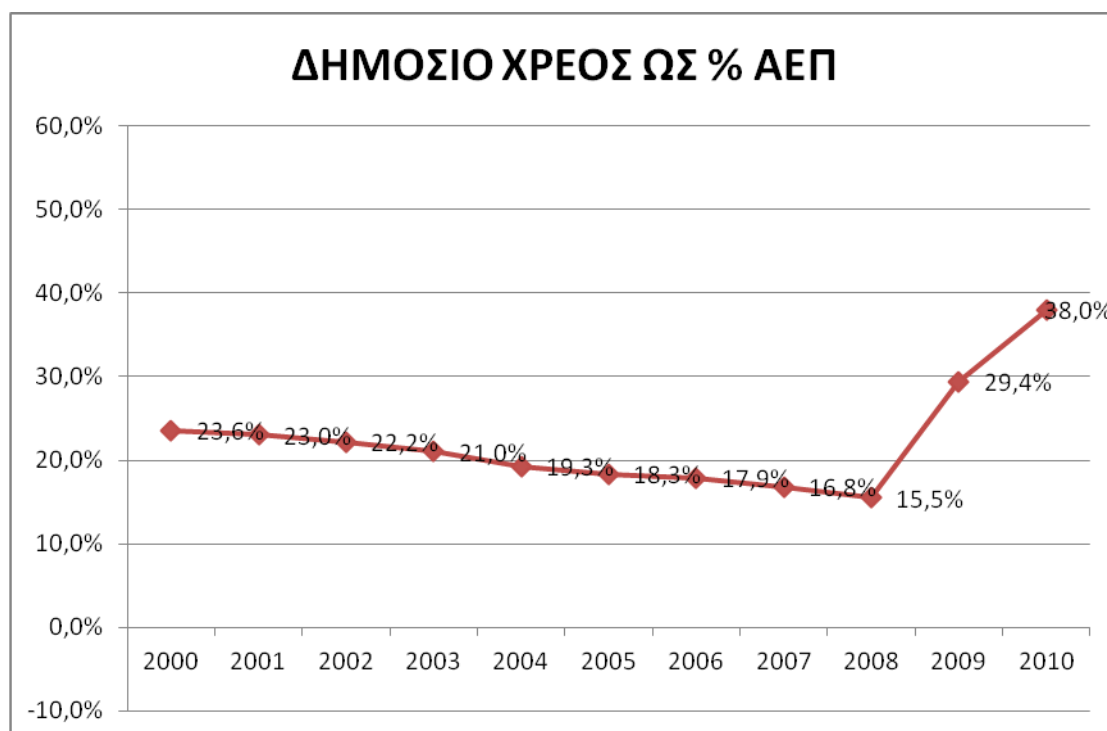
Σχήμα 4: Ρυθμός Ανάπτυξης Λιθουανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το έλλειμμα της Λιθουανίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα γύρω στο 1% έως το 2009 όπου και στο -9,5%, επιβάλλοντας σειρά μέτρων που τελικά μείωσαν το έλλειμμα το 2010 στο -7,0% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 5: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Λιθουανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. είχε μια μικρή αλλά σταθερή πτωτική πορεία από το 2000-2008, όπου έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο της τάξεως του -15,5%. Το 2009 σχεδόν διπλασιάστηκε, φτάνοντας στο 29,4%, και η ανοδική του πορεία συνεχίστηκε και το 2010, αγγίζοντας το 38% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 6: Δημόσιο Χρέος ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Λιθουανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 15%, για τις χρήσεις 2010 και μετά, αν και υπήρξε προσωρινή αύξηση στο 20% το 2009, λόγω της αύξησης του ελλείμματος. Υπάρχει ιδιαίτερη πρόβλεψη για αναπτυξιακό κίνητρο για μικρές και αγροτικές επιχειρήσεις, με την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή 5%.

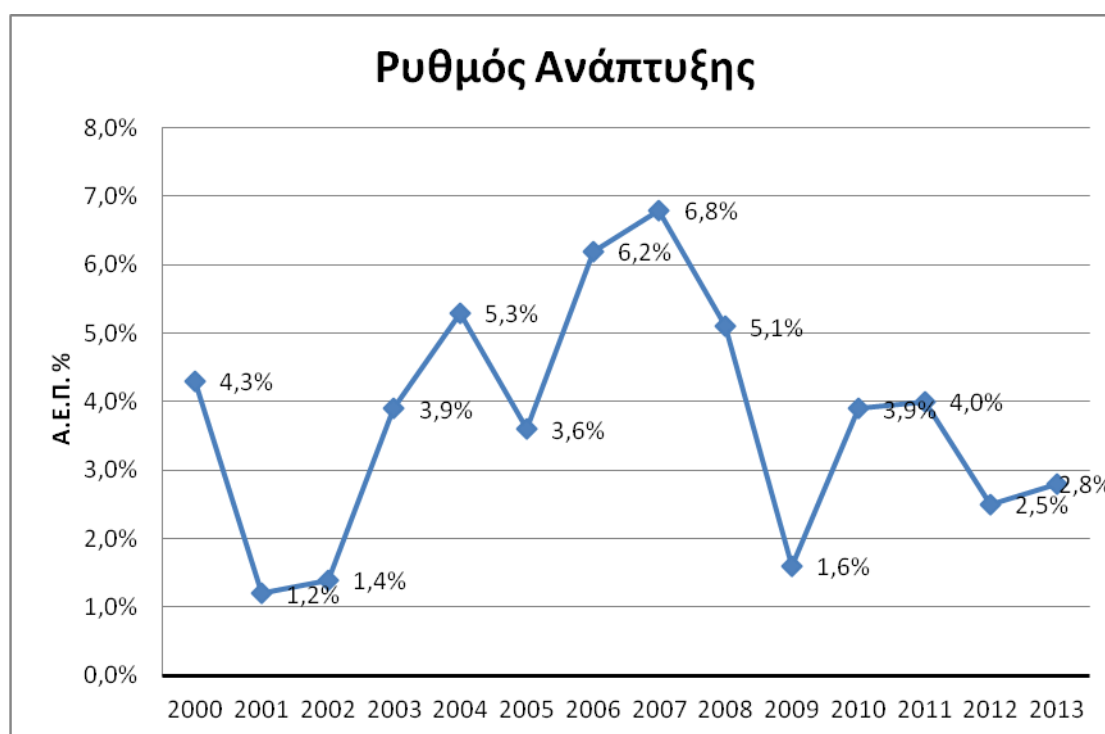
Ο συντελεστής φορολόγησης φυσικών προσώπων ανέρχεται στο 15%, αν και υπάρχει μειωμένος συντελεστής φορολόγησης ορισμένων κατηγοριών ελευθέρων επαγγελματιών (εξαιρέθηκαν γιατροί, δικηγόροι, λογιστές, δημοσιογράφοι) της τάξεως του 5%.

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται στο 21% αλλά υπάρχουν μειωμένη συντελεστές της τάξεως του 9% που επιβάλλεται στην θέρμανση και στις ξενοδοχειακές υπηρεσίες.

Η επιβάρυνση κοινωνικής ασφάλισης για τον εργαζόμενο ανέρχεται στο 16%, ενώ οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 31%. Η συνολική επιβάρυνση από φόρους για τις επιχειρήσεις ανέρχεται στο 43,9% επί του τζίρου των επιχειρήσεων (Doing Business, 2012).

Πολωνία

Η Πολωνία είναι από τις χώρες που παρουσιάζει από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης την τελευταία δεκαετία. Οι εκτιμήσεις της Eurostat είναι πως και τα επόμενα χρόνια η χώρα θα παρουσιάσει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης (Eurostat, 2012).

Σχήμα 7: Ρυθμός Ανάπτυξης Πολωνίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Παρόλα αυτά στο τομέα των δημοσιονομικών και του ελλείμματος, η Πολωνία παρουσιάζει ένα από τα υψηλότερα ελλείμματα ως ποσοστό του Α.Ε.Π. μεταξύ των νέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού βρίσκεται στην δεύτερη θέση πίσω από την Λετονία με ποσοστό 7,8% για το 2010, που είναι και τα τελευταία επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία από την Eurostat (Eurostat, 2012).

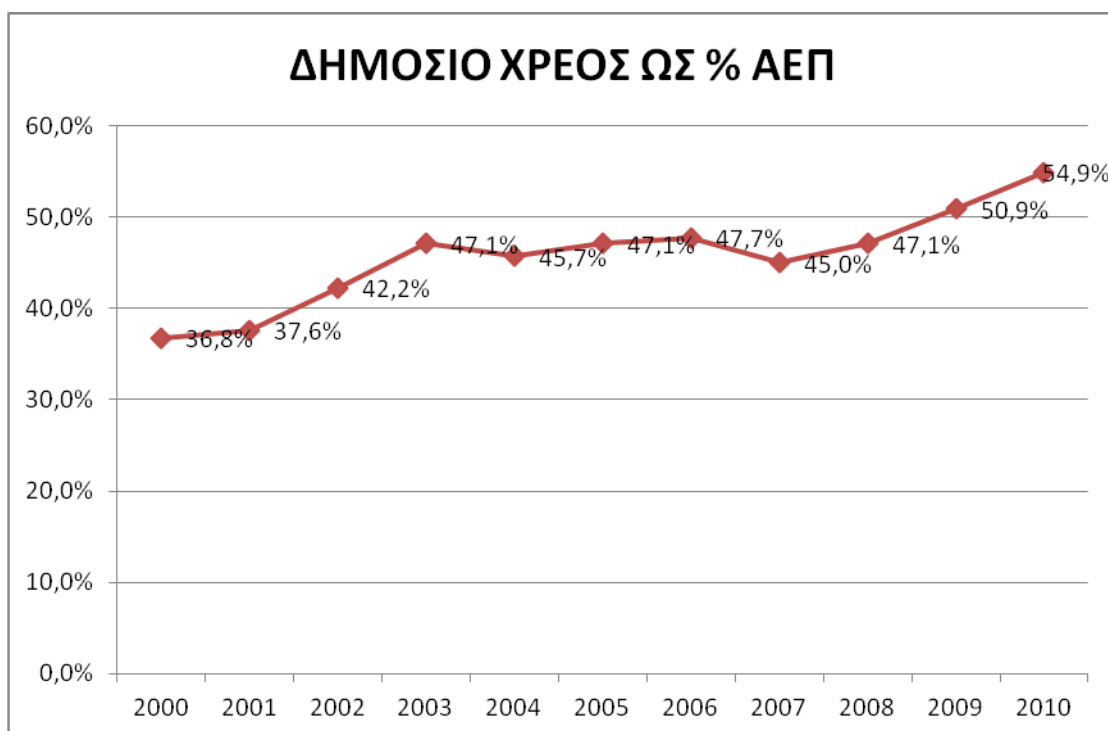

Σχήμα 8: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Πολωνίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Αυξητική είναι και η τάση του Δημοσίου Χρέους ως ποσοστό του Α.Ε.Π. που άγγιξε το 55% το 2010. Σύμφωνα με το πολωνικό σύνταγμα το δημόσιο χρέος δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ. Αν συμβεί αυτό είναι υποχρεωτική η λήψη μέτρων για την μείωση των δημοσίων δαπανών και για τη μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης.

Στις αρχές του 2010 η πολωνική κυβέρνηση έκανε κάποιες μικρές περικοπές δαπανών και αποφάσισε την αύξηση βασικού συντελεστή ΦΠΑ κατά μία ποσοστιαία μονάδα, από 22% σε 23%. Στο τέλος του 2010 πολωνική κυβέρνηση αποφάσισε να αναιρέσει εν μέρει την μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων, μέσω της μείωσης των εισφορών σε ιδιωτικά συνταξιοδοτικό σύστημα κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες από 7,3% έως 2,3% (IREF, 2011).

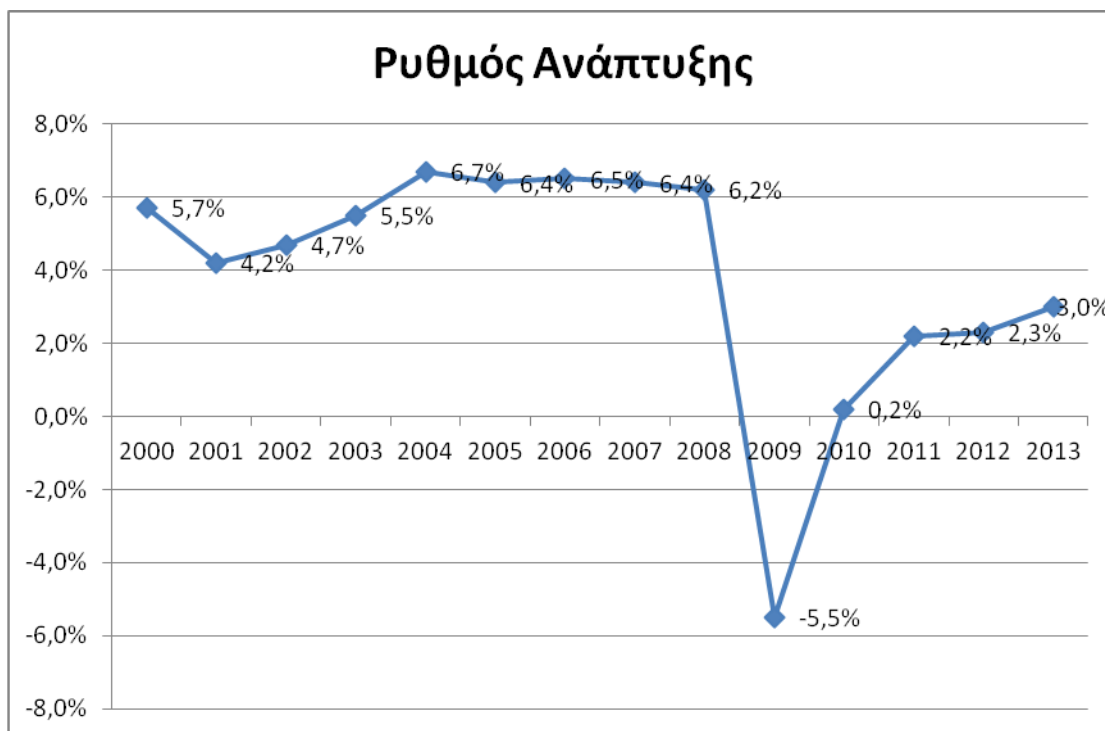
Σχήμα 9: Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. Πολωνίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το 2010 τα φορολογικά έσοδα στην Πολωνία, αποτέλεσαν το 91% του συνόλου των εσόδων του προϋπολογισμού. Τα φορολογικά έσοδα από τους έμμεσους φόρους ανήλθαν περίπου στο 72%, ιδίως από τον Φ.Π.Α. (48% του συνόλου των φορολογικών εσόδων).

Ο φόρος εισοδήματος των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 19% ενώ το συνολικό ποσοστό φορολογίας της Πολωνίας εκτιμάται στο 43,6% επί του τζίρου της επιχείρησης (Doing Business, 2012).

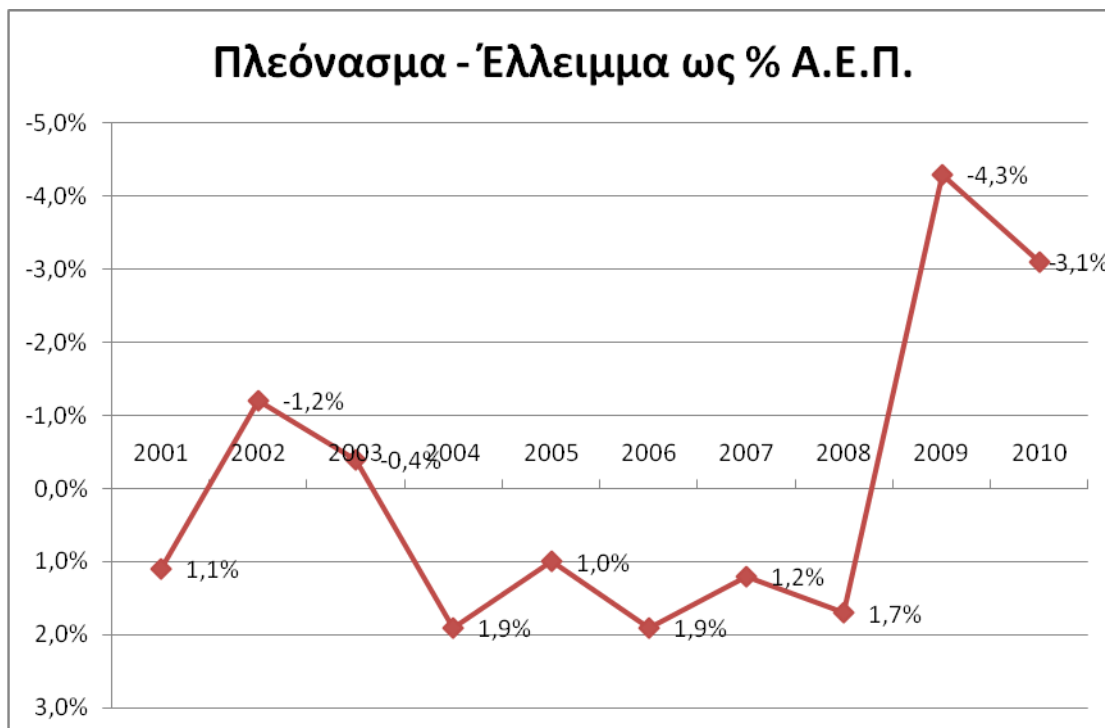
Βουλγαρία

Ο ρυθμός ανάπτυξης για όλη την δεκαετία 2000-2010 της Βουλγαρίας ήταν θετικός, με αυξητική τάση της τάξεως κατά μέσο όρο περίπου 6%, με εξαίρεση το έτος 2009, όπου παρουσίασε πτώση της τάξεως του -5,5%. Οι εκτιμήσεις της Eurostat για τα επόμενα χρόνια (2012-2013) είναι πως η Βουλγαρία θα επανέλθει σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης, ο οποίος όμως δεν θα ξεπεράσει το 3%.

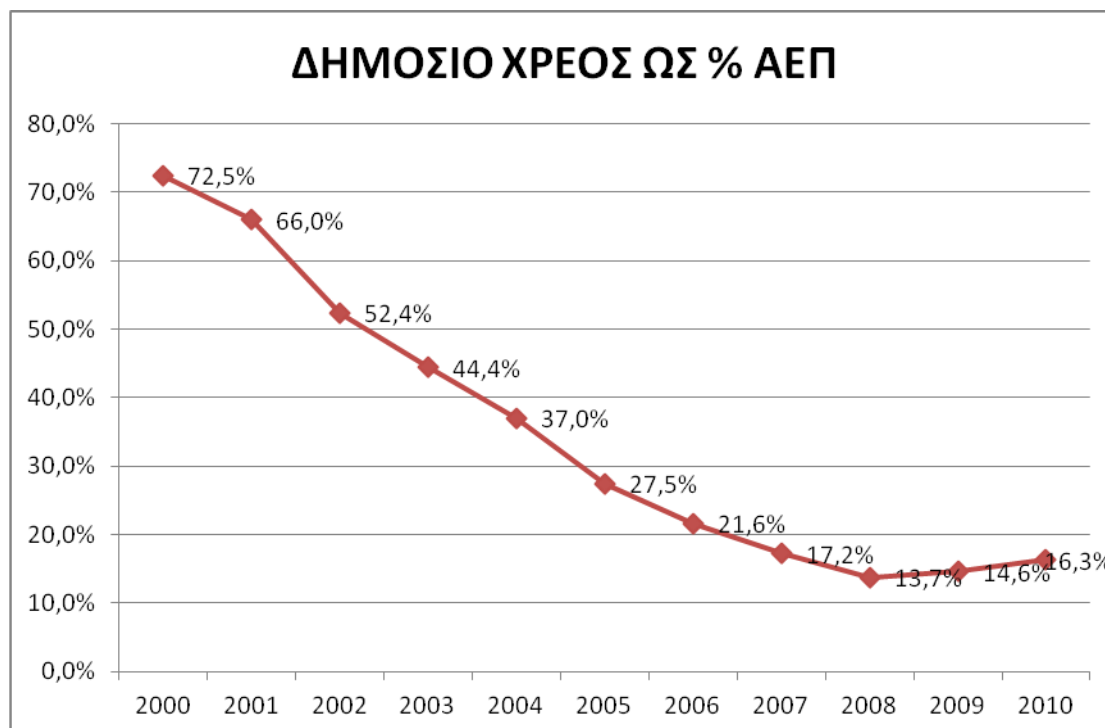
Σχήμα 10: Ρυθμός Ανάπτυξης Βουλγαρίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Από το 2004 – 2008 η Βουλγαρία εμφάνισε πλεονάσματα, τα οποία κυμαίνονταν από 1%-1,9%. Από το 2009 εμφανίζει ελλείμματα που ανήλθαν στο -4,3%, ενώ το 2010 κατάφερε να περιορίσει το έλλειμμα στο -3,1%.

Σχήμα 11: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Βουλγαρίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το δημόσιο χρέος εμφανίζει μια σταθερή και εντυπωσιακή πορεία μείωσης την δεκαετία 2000-2010. Από το 72,5% το 2000, μειώθηκε στο 16,3% του Α.Ε.Π. το 2010.

Σχήμα 12: Δημόσιο Χρέος Βουλγαρίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Στην ανάπτυξη της Βουλγαρίας συνέβαλε η μείωση των φορολογικών συντελεστών των επιχειρήσεων από 15% σε 10% που πραγματοποιήθηκε το 2007. Επιπρόσθετα ο φόρος εισοδήματος από προοδευτικός (κλίμακα 20%-22%-24%) από το 2008 εφαρμόζεται με σταθερό συντελεστή 10%. Από την εφαρμογή της φορολογικής αυτής πολιτικής τα έσοδα από φόρους αυξήθηκαν, παρουσιάζοντας μείωση το 2009 λόγω της οικονομικής κρίσης. Λόγω της μείωσης των φορολογικών εσόδων μειώθηκαν ορισμένες φοροαπαλλαγές κατά το 2010 και 2011.

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) ανέρχεται στο 20%, ενώ από τον Απρίλιο του 2011 εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 9% για όλες τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις (επιπρόσθετα εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 7% για τουριστικά πρακτορεία).

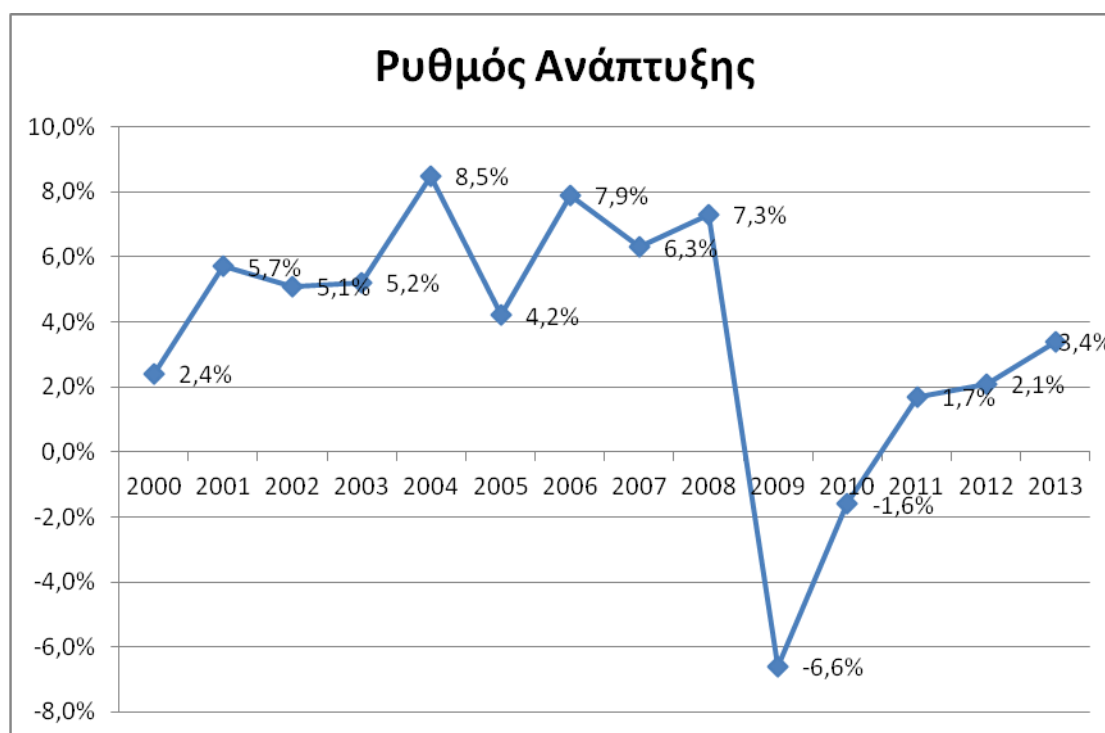
Οι συνολικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ανέρχονται για το 2011 σε ποσοστό 30,80% των ακαθάριστων αποδοχών του εργαζομένου, με ποσοστό 17,90% να επιβαρύνει τον εργοδότη και 12,90% τον εργαζόμενο.

Το 2011 αυξήθηκε και ο φόρος ακίνητης περιουσίας, με την εφαρμογή προοδευτικής κλίμακας από 0,01%-0,45% επί της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων (IREF, 2011).

Συμψηφίζοντας το συνολικό ποσοστό των φόρων και εισφορών επί του τζίρου των επιχειρήσεων η συνολική επιβάρυνση ανέρχεται στο 28,1%. Τα παραπάνω έχουν οδηγήσει την Βουλγαρία να καταλαμβάνει την 69^η θέση στην κατάταξη της Παγκόσμιας Τράπεζας όσο αφορά την φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων (Doing Business, 2012).

Ρουμανία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ρουμανίας είχε αντίστοιχη διακύμανση με της Βουλγαρίας, αφού για όλη την δεκαετία 2000-2010 ήταν θετικός με αυξητική τάση, με εξαίρεση το έτος 2009, όπου παρουσίασε πτώση της τάξεως του -6,6%. Οι εκτιμήσεις της Eurostat για τα επόμενα χρόνια (2012-2013) είναι πως η Ρουμανία θα επανέλθει σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης, ο οποίος όμως δεν θα ξεπεράσει το 3,4%.

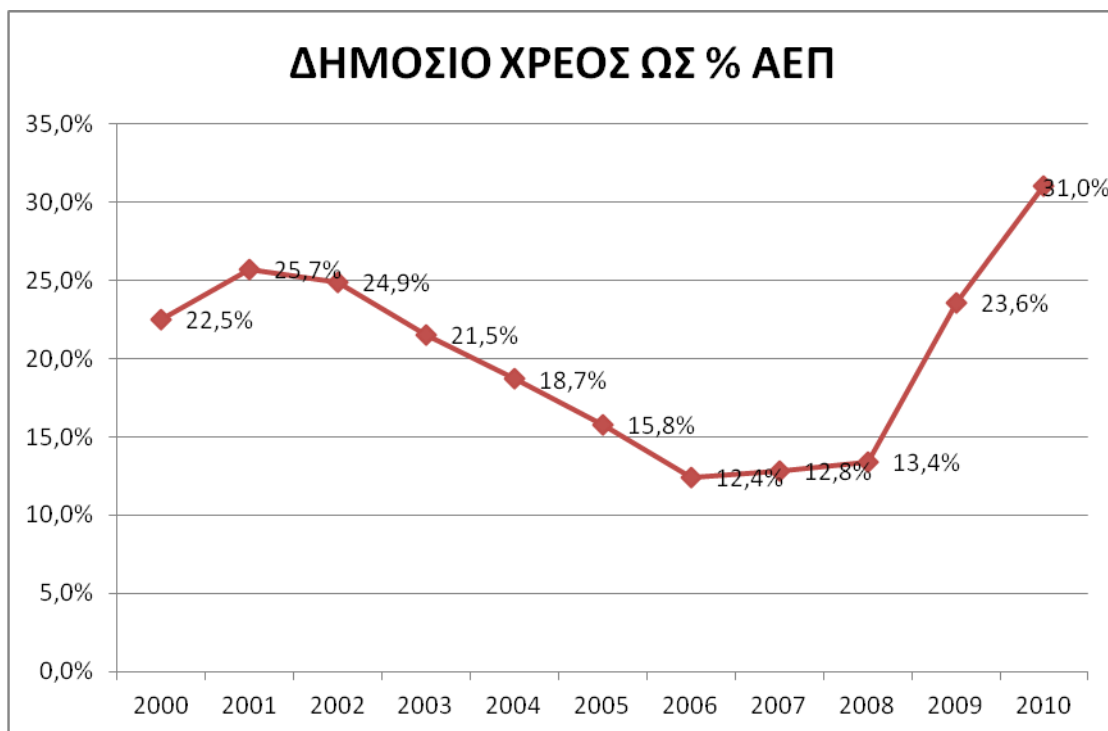
Σχήμα 13: Ρυθμός Ανάπτυξης Ρουμανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Έως το 2007 το έλλειμμα της Ρουμανίας κυμαίνονταν στα όρια του 3% του κριτηρίου του Μάαστριχτ, αλλά από το 2008 υπήρξε μια αυξητική τάση με κορύφωση το 2009 όπου εκτινάχθηκε στο -9,0%, κλείνοντας το 2009 στο -6,9%.

Σχήμα 14: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Ρουμανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως % Α.Ε.Π. είχε μια καθοδική πορεία από την αρχή του 2000, φτάνοντας στο χαμηλότερο επίπεδο το 2007 με ποσοστό 12,4%, αλλά από εκείνο το σημείο παρουσιάζει αυξητική τάση, με υπερδιπλασιασμό του 2010 με ποσοστό 31%.

Σχήμα 15: Δημόσιο Χρέος Ρουμανίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης κερδών των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 16% και έχει παραμείνει σταθερός από το 2005. Για τις μικρές επιχειρήσεις ως κίνητρο ανάπτυξης υπάρχει η δυνατότητα επιλογής αν θα φορολογηθούν επί των κερδών (με συντελεστή 16%) ή επί του τζίρου (με συντελεστή 3%).

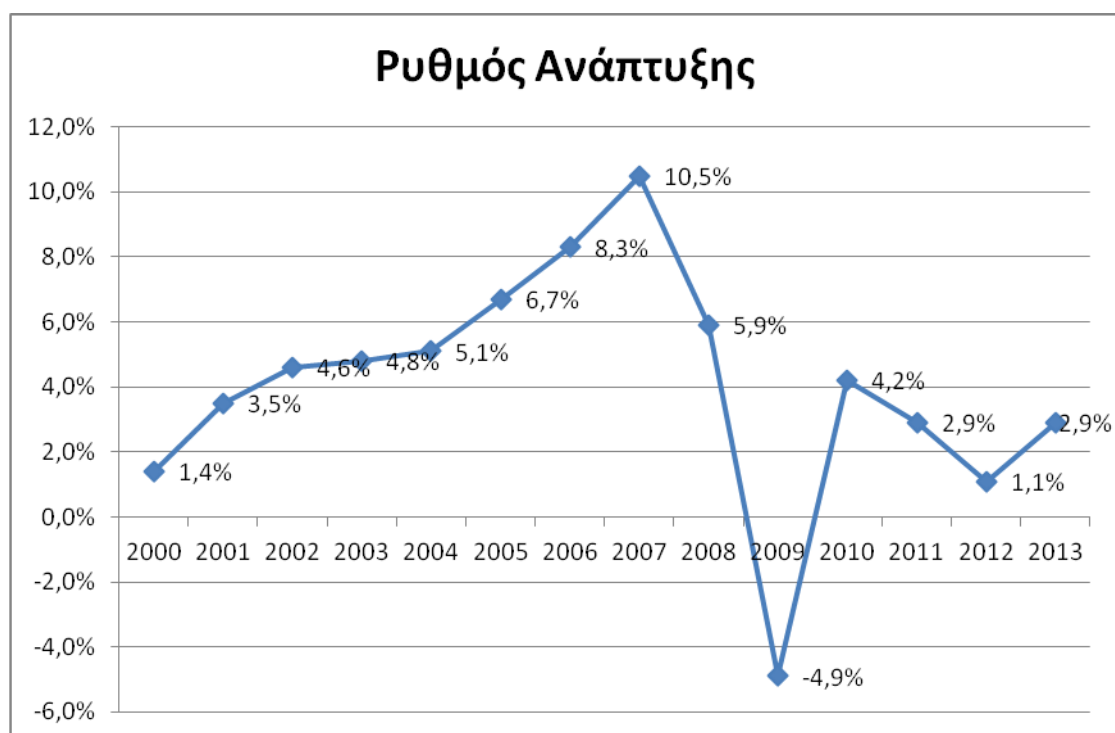
Σημαντική αλλαγή υπήρξε από τα μέσα του 2010 με την αύξηση του φόρου προστιθέμενης αξίας από 19% στο 24%. Υπάρχουν και μειωμένοι συντελεστές 9% και 5% αλλά εφαρμόζονται κυρίως για υπηρεσίες τουρισμού και για αγορά κατοικίας.

Οι συνολικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (για τον εργαζόμενο και εργοδότη) είναι από τις υψηλότερες στην Ευρώπη και ανέρχονται, ανάλογα με την κατηγορία των εργαζομένων, από 44,25%-54,95% για το 2011.

Συμψηφίζοντας το συνολικό ποσοστό των φόρων και εισφορών επί του τζίρου των επιχειρήσεων η συνολική επιβάρυνση ανέρχεται στο 44,4%, ποσοστό αρκετά υψηλό οδηγώντας την Ρουμανία να καταλαμβάνει την 154^η θέση ανάμεσα σε 183 χώρες στην κατάταξη της Παγκόσμιας Τράπεζας όσο αφορά την φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων (Doing Business, 2012).

Σλοβακία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Σλοβακίας ήταν από τους υψηλότερους ανάμεσα στις νεοεισερχόμενες χώρες και με εξαίρεση το 2009. Εμφάνισε ποσοστά ανάπτυξης σταθερά πάνω από 5% από το 2004-2008, με κορύφωση το 2008 όπου ο ρυθμός ανάπτυξης έφτασε στο 10,5%. Οι προβλέψεις, σύμφωνα με την Eurostat, είναι και τα επόμενα χρόνια (2012-2013) να υπάρξει ανάπτυξη η οποία θα κυμαίνεται από 1,1%-2,9%.

Σχήμα 16: Ρυθμός Ανάπτυξης Σλοβακίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

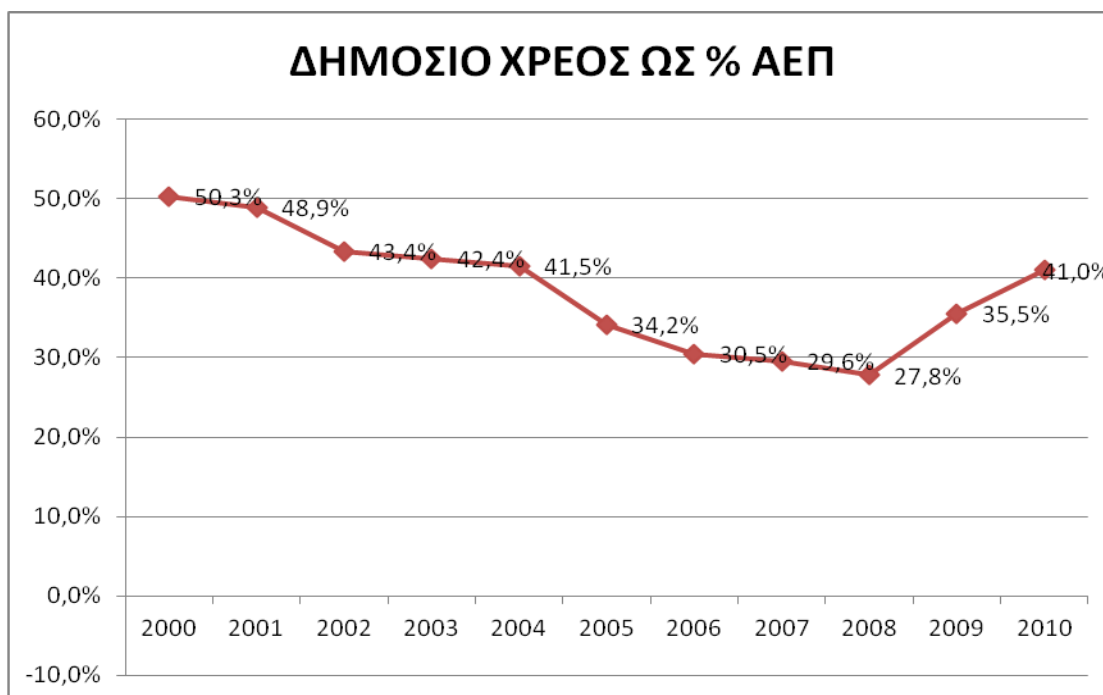
Το έλλειμμα της Σλοβακίας από το 2003-2008 κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα. Το 2009 εκτινάχθηκε στο -8% ενώ το 2010 έκλεισε στο -7,7%.

Σχήμα 17: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Σλοβακίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της Σλοβακίας από το 2000 έως το 2008 είχε μειωθεί σχεδόν στο μισό (από 50,3% το 2000 στο 27,8% το 2008). Μέσα στην διετία 2009-2010 το Δημόσιο Χρέος αυξήθηκε κατά 13,2% φτάνοντας στο 41,0%.

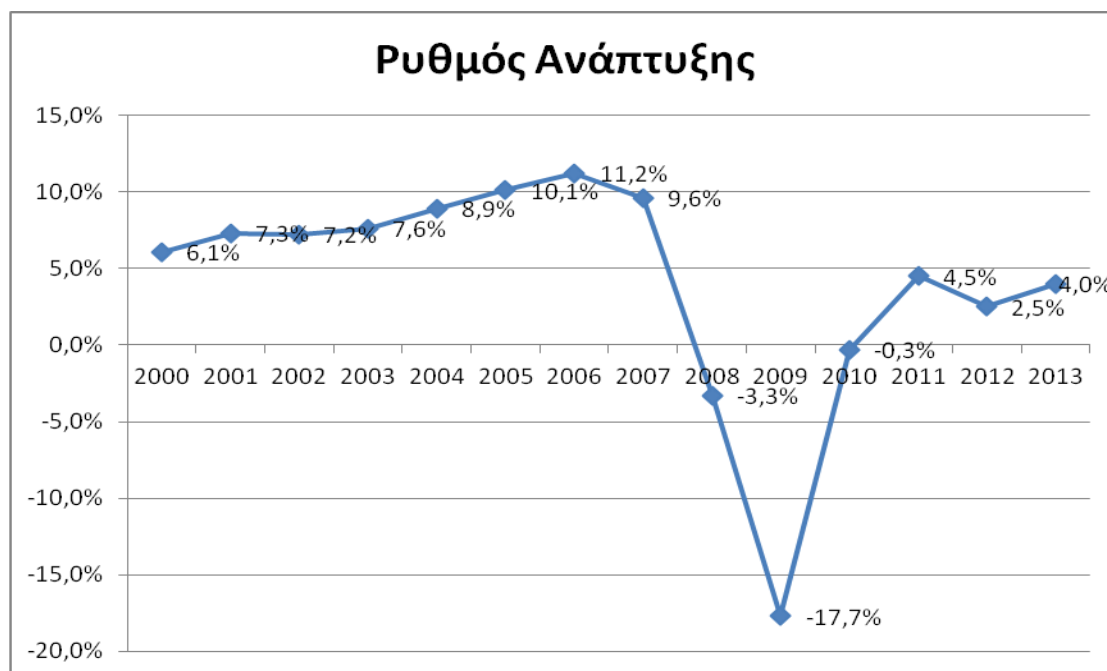

Σχήμα 18: Δημόσιο Χρέος Σλοβακίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 19% και παραμένει σταθερός από το 2003. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) αυξήθηκε στην διάρκεια του 2011 από 19% στο 20%, αυξάνοντας τα φορολογικά έσοδα περίπου 2% για το 2011. Σημαντική ήταν η μείωση του φόρου καυσίμων κατά 23,5% το 2011 (IREF,2011). Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ανέρχονται στο 39,6% ενώ το ποσοστό συνολικής φορολόγησης των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 48,8% επί του συνολικού τζίρου των επιχειρήσεων, καθιστώντας την Σλοβακία ως ένα κράτος που έχει υψηλή φορολογική επιβάρυνση (Doing Business, 2012).

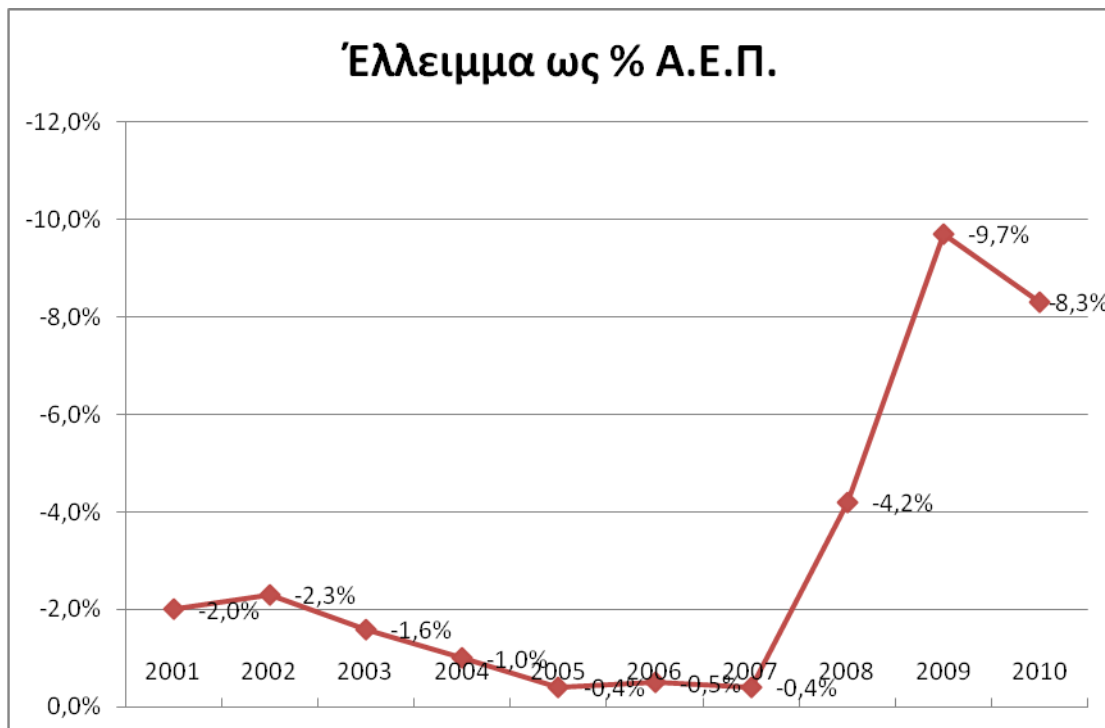
Λετονία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Λετονίας ήταν από τους υψηλότερους στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την διάρκεια των ετών 2000-2008, με κορυφαία επίδοση τα έτη 2006 και 2007, όπου ο ρυθμός ανάπτυξης έφτασε σε διψήφια ποσοστά της τάξεως του 10,1% και 11,2% αντίστοιχα. Το 2009 υπήρξε σημαντική μείωση του ρυθμού ανάπτυξης λόγω της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης που έφτασε το -17,7%. Η οικονομία επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2011, ενώ οι εκτιμήσεις της Eurostat είναι πως θα συνεχιστεί η οικονομική ανάπτυξη το 2012-2013 (Eurostat, 2012).

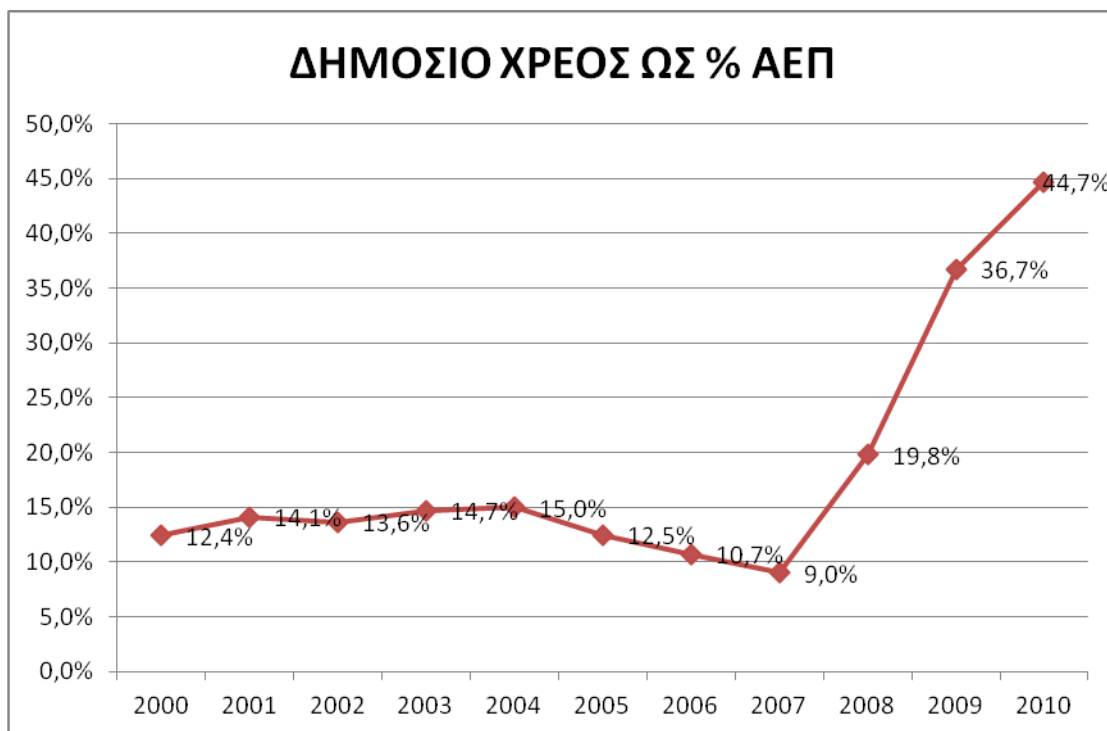
Σχήμα 19: Ρυθμός Ανάπτυξης Λετονίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το έλλειμμα έως και το 2007 κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα, το οποίο την τριετία 2005-2007 κυμαίνονταν κάτω του -0,5%. Από το 2008 παρουσιάζεται αύξηση που το 2008 ανήλθε στο -4,2% του Α.Ε.Π. και τα επόμενα δύο χρόνια διπλασιάστηκε, φτάνοντας το -9,7% το 2009 και το -8,3% το 2010 (Eurostat, 2012).

Σχήμα 20: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Λετονίας 2001 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η Λετονία παρουσίαζε από τα χαμηλότερα ποσοστά Δημοσίου Χρέους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού έως και το 2007 κυμαίνονταν κάτω του 15%. Από το 2008 παρουσιάζει αυξητική τάση, καταλήγοντας το 2010 να έχει σχεδόν τριπλασιαστεί αφού έφτασε το 44,7% του Α.Ε.Π. (Eurostat, 2012).

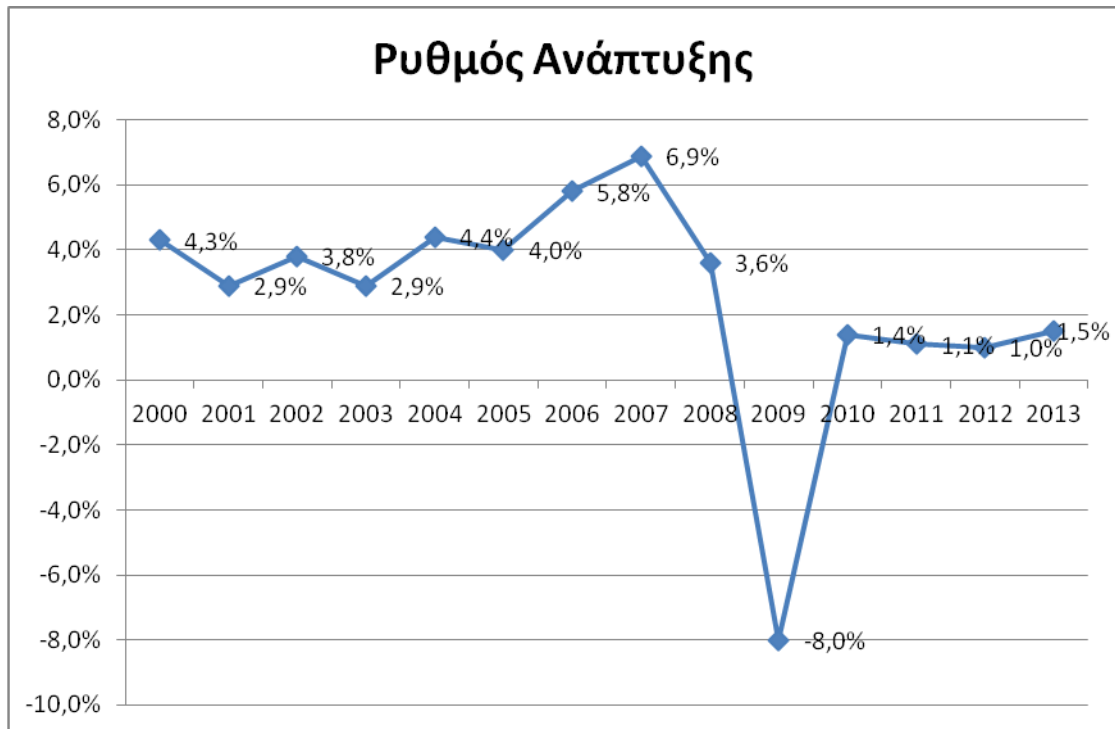

Σχήμα 21: Δημόσιο Χρέος Λετονίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 15%. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ανέρχονται στο 24%, ενώ ο φόρος ακίνητης περιουσίας ανέρχεται στο 1,5%. Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) κυμαίνεται στο 21%. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ως ποσοστό του τζίρου τους ανέρχεται στο 37,9%, κατατάσσοντας την Λετονία στην 67^η θέση (Doing Business, 2012).

Σλοβενία

Με κορυφαία επίδοση το 6,9% το 2007 ο ρυθμός ανάπτυξης της Σλοβενίας ήταν θετικός έως το 2008. Η παγκόσμια οικονομική κρίση οδήγησε σε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2009 που έφτασαν το -8% ενώ κατά το 2010 και 2011 η οικονομία της χώρας επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Για το 2012 και 2013 οι εκτιμήσεις της Eurostat είναι πως θα συνεχιστεί η οικονομική ανάπτυξη σε χαμηλούς όμως ρυθμούς της τάξεως 1-1,5% (Eurostat, 2012).

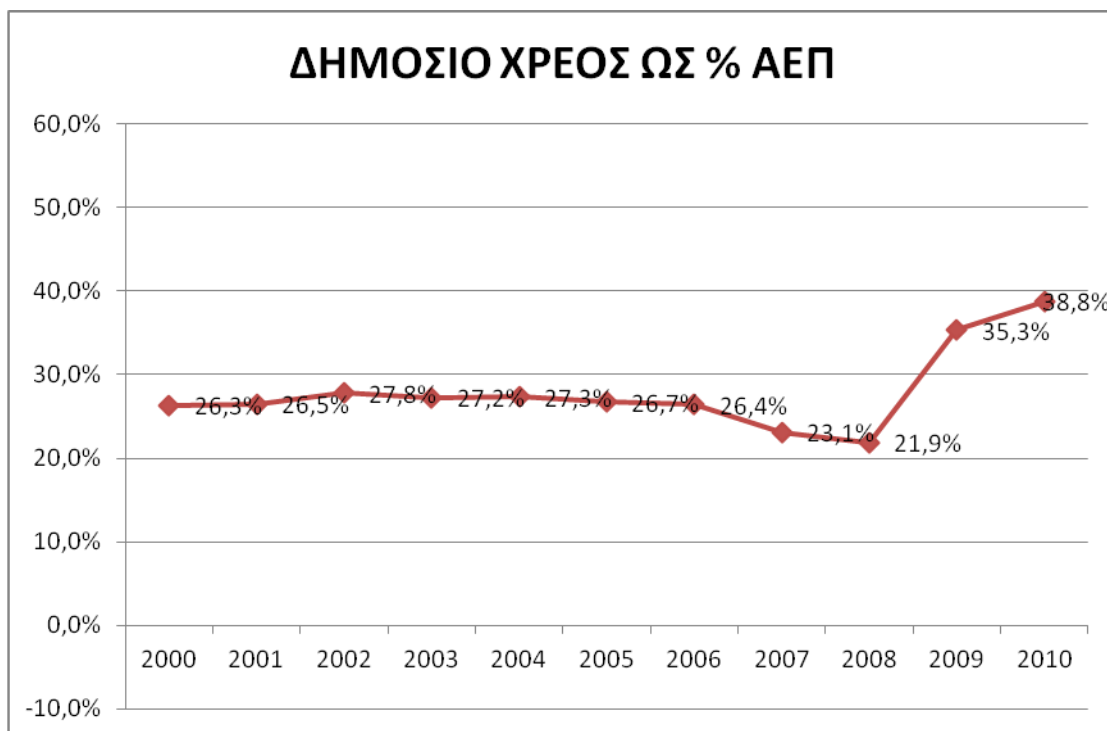
Σχήμα 22: Ρυθμός Ανάπτυξης Σλοβενίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Από το 2001-2007 η Σλοβενία κατάφερε να μειώσει το έλλειμμά της από 4% το 2001 σε μηδενικό το 2007. Την επόμενη τριετία 2008-2010 το έλλειμμα παρουσίασε αυξητική πορεία με κορύφωση το 2009 όπου ανήλθε στο -6,1% ενώ το 2010 μειώθηκε στο 5,8 του Α.Ε.Π.

Σχήμα 23: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Σλοβενίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της χώρας κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα και κατά την διάρκεια των ετών 2001-2008 δεν ξεπέρασε το 27,8%, φτάνοντας το 2008 στο χαμηλότερο επίπεδο της τάξεως του 21,9%. Ωστόσο τα επόμενα δύο χρόνια υπήρξε αύξηση του δημοσίου χρέους σχεδόν 17%, φτάνοντας το 2010 στο 38,8% (Eurostat, 2012).

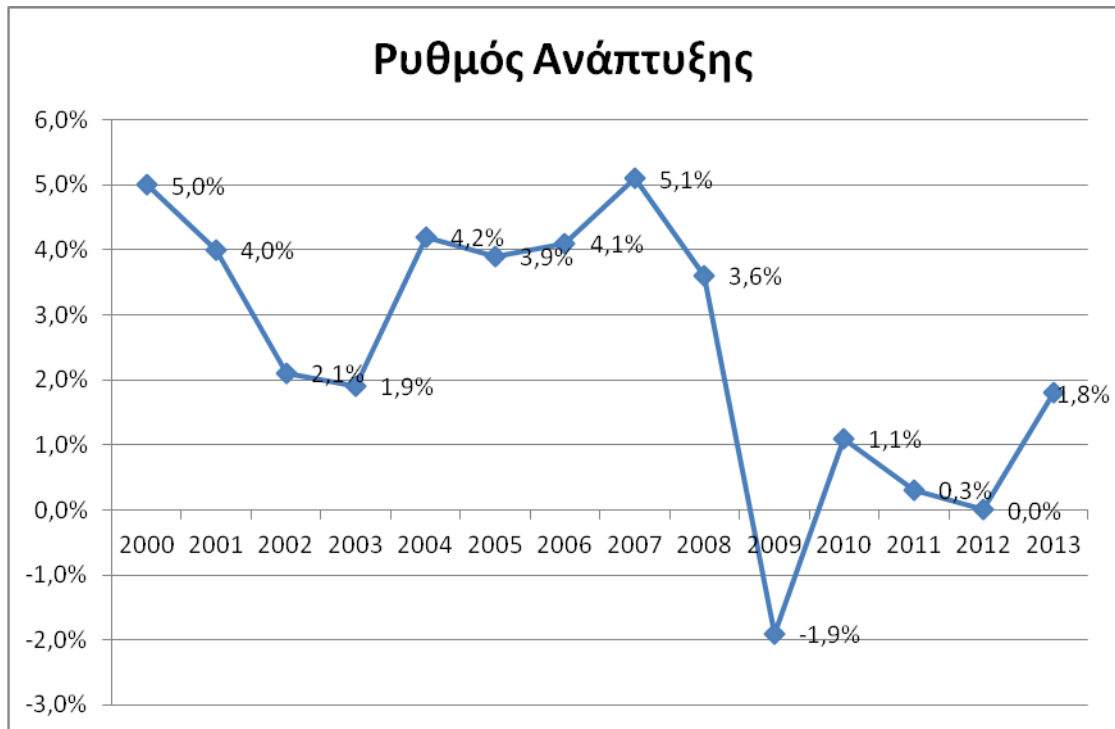

Σχήμα 24: Δημόσιο Χρέος Σλοβενίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 20% , ενώ 20% είναι και ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κυμαίνονται στο 16,1% (επιβάρυνση εργοδότη), ενώ ο φόρος ακίνητης περιουσίας ανέρχεται στο 2%. Η συνολική επιβάρυνση των επιχειρήσεων από την φορολογία ως ποσοστό του τζίρου ανέρχεται στο 34,7%, κατατάσσοντας την Σλοβενία στην 87^η θέση στην ετήσια έρευνα της παγκόσμιας τράπεζας (Doing Business, 2012).

Κύπρος

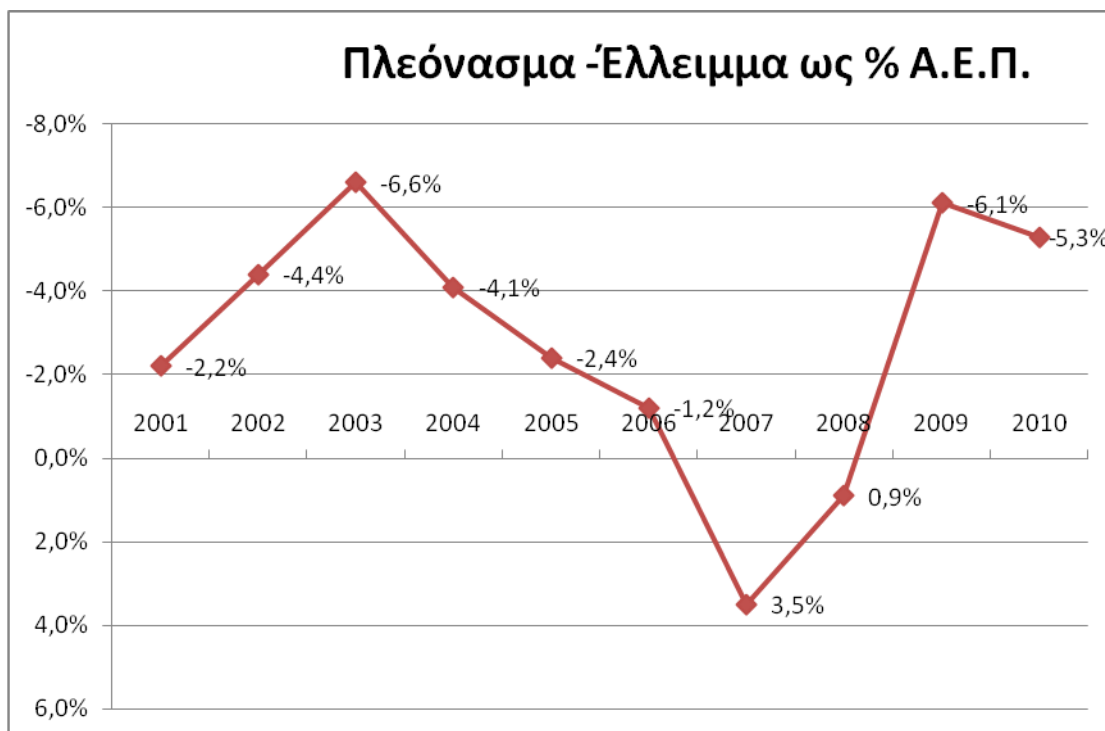
Η Κύπρος εμφάνισε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης έως και το 2008. Ο ρυθμός ανάπτυξης το 2000-2008 κυμάνθηκε μεταξύ 1,9%-5,1%. Το 2009 εμφάνισε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξεως του -1,9%. Η οικονομία ανέκαμψε προσωρινά το 2010 με ρυθμό ανάπτυξης 1,1% και το 2011 η ανάπτυξη ήταν οριακή της τάξεως του 0,3%. Για το επόμενο χρόνια, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat ο ρυθμός ανάπτυξης θα κυμανθεί στα ίδια περίπου επίπεδα (Eurostat, 2012).

Σχήμα 25: Ρυθμός Ανάπτυξης Κύπρου 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

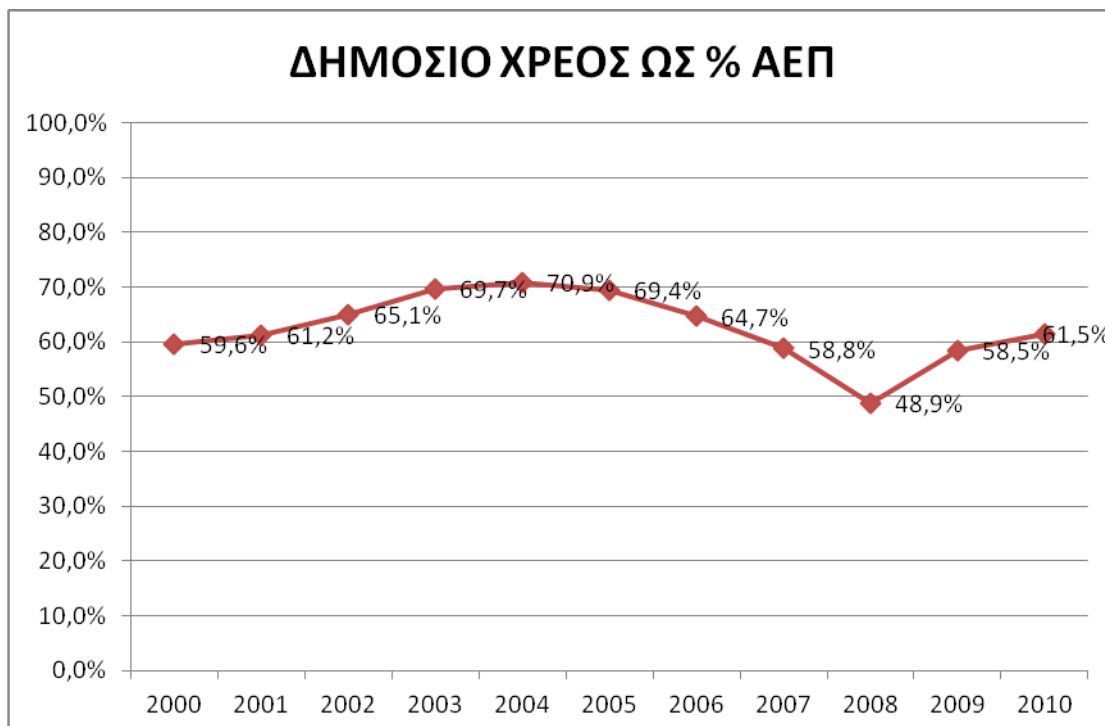
Το έλλειμμα ως ποσοστό του Α.Ε.Π. μετά το 2003 είχε καθοδική πορεία. Το 2007 η κυπριακή οικονομία εμφάνισε πλεόνασμα της τάξεως του 3,5%, ένα πλεόνασμα που διατηρήθηκε και το 2008. Ωστόσο από το 2009 εμφανίζει πάλι ελλείμματα, τα οποία είναι αυξημένα της τάξεως του -6,1% και -5,3% για τα έτη 2009 και 2010 αντίστοιχα (Eurostat, 2012).

Σχήμα 26: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Κύπρου 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος εμφάνισε καθοδική πορεία από τα μέσα του 2005 έως και το 2008, πέφτοντας κάτω από το 50%. Από το 2009 εμφανίζει αυξητική τάση και το 2010 έκλεισε στο 61,5% του Α.Ε.Π. (Eurostat, 2012).

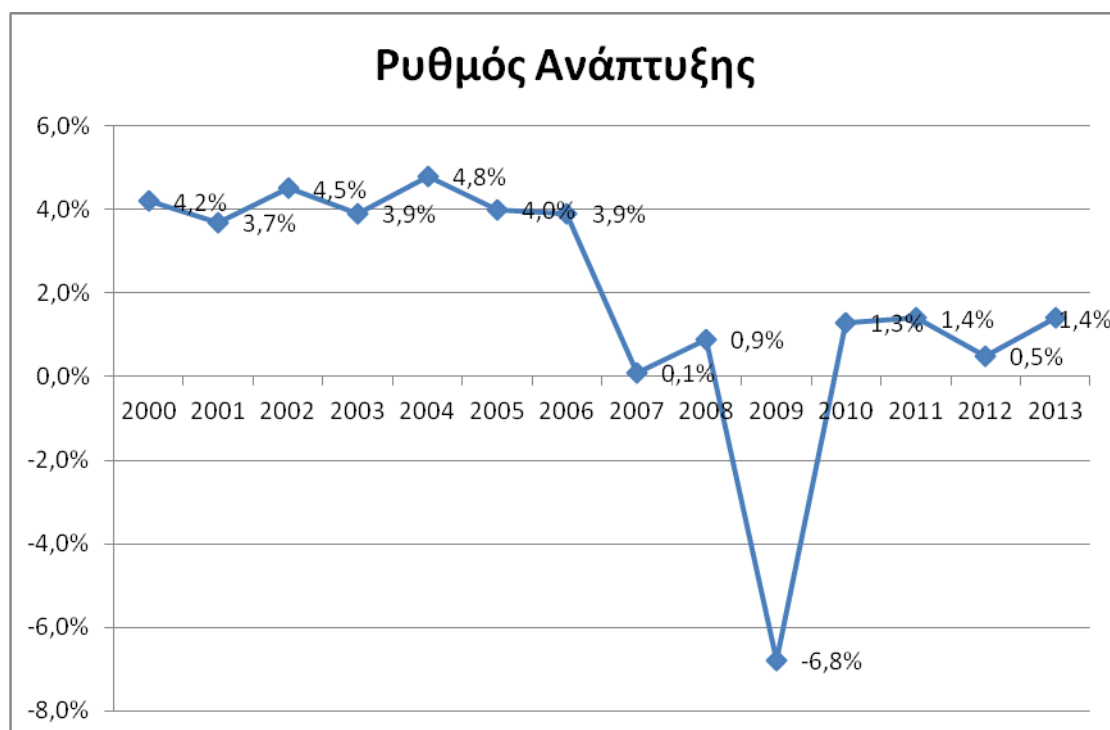

Σχήμα 27: Δημόσιο Χρέος Κύπρου ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 10%. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) ανέρχεται στο 15%. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ανέρχονται στο 6,8%, ενώ ο φόρος επί των καταθέσεων ανέρχεται στο 10%. Η Κύπρος κατατάσσεται σε αρκετά υψηλή θέση στην ετήσια κατάταξη «Doing Business 2012» της Παγκόσμιας Τράπεζας, καταλαμβάνοντας την 37η θέση όσο αφορά την φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων με συνολική φορολογική επιβάρυνση που ανέρχεται στο 23,1% επί του τζίρου των επιχειρήσεων.

Ουγγαρία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ουγγαρίας από το 2000-2006 κυμάνθηκε κατά μέσο όρο στο 4%. Από το 2007 οικονομία εμφανίζει ραγδαία πτώση, αγγίζοντας σχεδόν μηδενικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Μετά τους αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης του 2009, η οικονομία προσπαθεί να επανέλθει στους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι οποίοι όμως σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat δεν θα είναι υψηλότεροι για τα επόμενα χρόνια από το 1,4% (Eurostat, 2012).

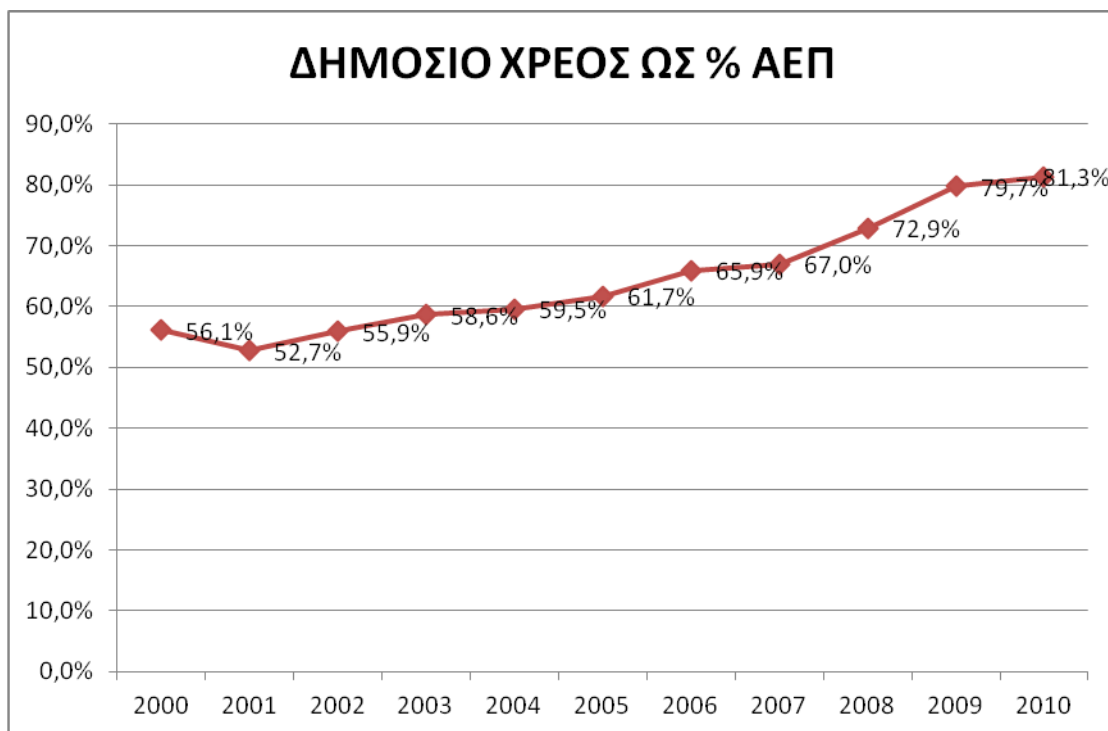
Σχήμα 28: Ρυθμός Ανάπτυξης Ουγγαρία 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η συγκριτική οικονομία σε όλη την δεκαετία 2000-2010 εμφάνιζε υψηλά ελλείμματα, φτάνοντας το -9,3% το 2006. Τα επόμενα χρόνια 2007-2010 πραγματοποιήθηκε προσπάθεια μείωσης του ελλείμματος το οποίο έκλεισε το 2010 στο -4.2% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 29: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Ουγγαρίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της Ουγγαρίας εμφανίζει μια σταθερά αυξητική τάση την δεκαετία 2000-2010. Ο συνολικός ρυθμός αύξησής του είναι 25,2% τα τελευταία δέκα χρόνια, αγγίζοντας το 81,3% το 2010 (Eurostat, 2012).

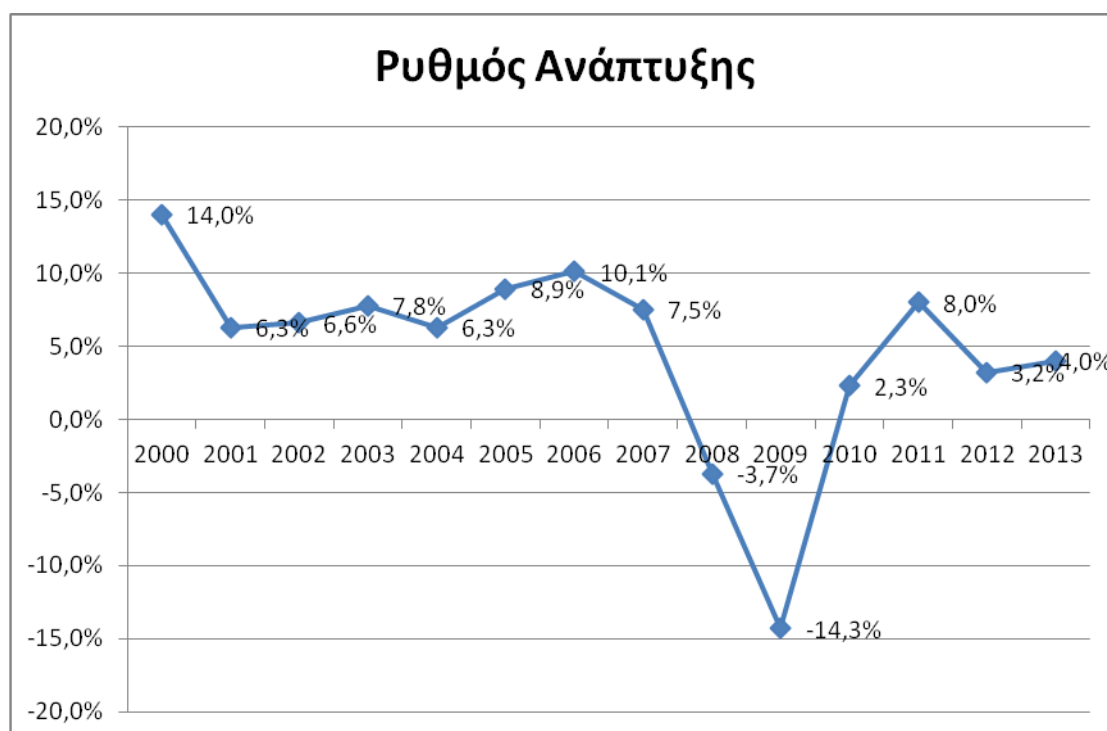
Σχήμα 30: Δημόσιο Χρέος Ουγγαρίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων κυμαίνεται από 10%-19%, ανάλογα με την δραστηριότητα της επιχείρησης. Οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 24% ενώ οι έμμεσοι φόροι είναι από τους υψηλότερους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται στο 25%. Επιπρόσθετα οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται με έκτακτη εισφορά 1% υπέρ του ταμείου ανεργίας και 0,3% παρακράτηση για ταμείο έρευνας και ανάπτυξης. Υψηλή είναι και η φορολόγηση ακίνητης περιουσίας. Οι συνολικές επιβαρύνσεις από την ανεργία ανέρχονται στο 52,4% του τζίρου τους, κατατάσσοντας την Ουγγαρία σε μία από τις χαμηλότερες θέσεις, βάσει του κριτηρίου της φορολογικής επιβάρυνσης, στην ετήσια έκθεση 2012 της Παγκόσμιας Τράπεζας (Doing Business, 2012).

Εσθονία

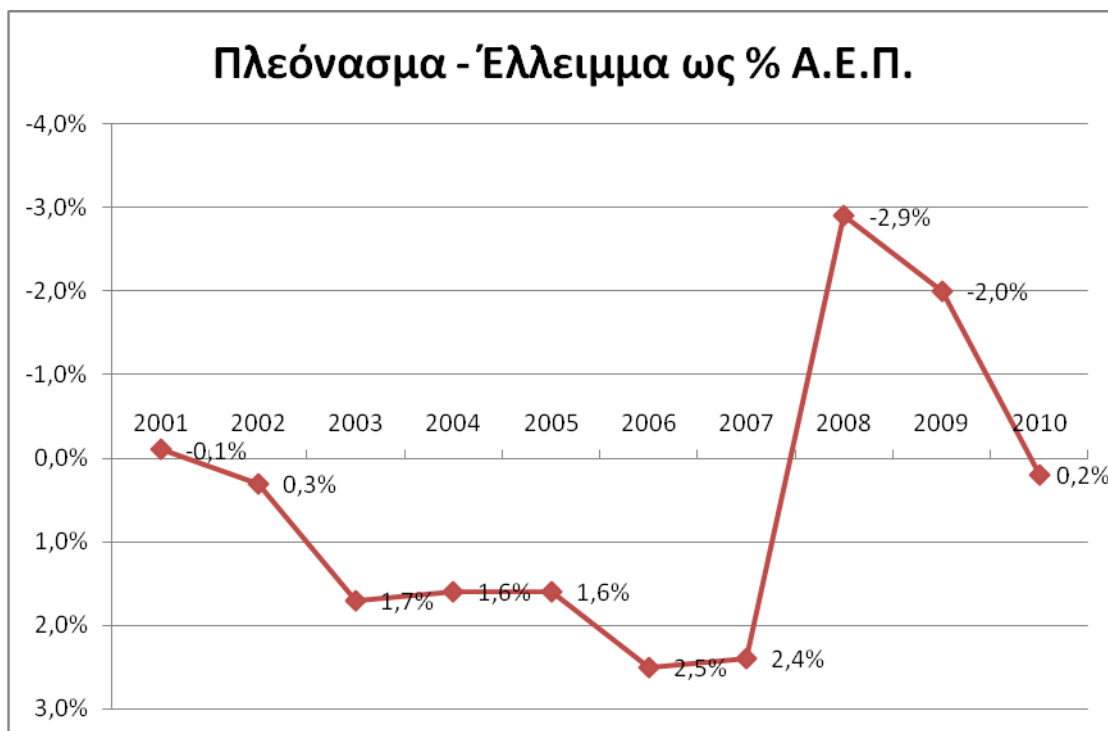
Ο ρυθμός ανάπτυξης της Εσθονίας κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα κατά τα έτη 2000-2007. Το 2008 υπήρξε πτώση, της τάξεως του -3,7%, ενώ το 2009 υπήρξε η σημαντικότερη πτώση της τάξεως του -14.3%. Από το 2009 η χώρα ξαναμπήκε σε θετική τροχιά ανάπτυξης, η οποία κυμάνθηκε το 8% το 2011, ενώ οι εκτιμήσεις της

Eurostat είναι ευνοϊκές για συνέχιση της ανάπτυξης και την διετία 2012-2013, αλλά σε χαμηλότερα ποσοστά της τάξεως του 3,2%-4% αντίστοιχα (Eurostat, 2012).

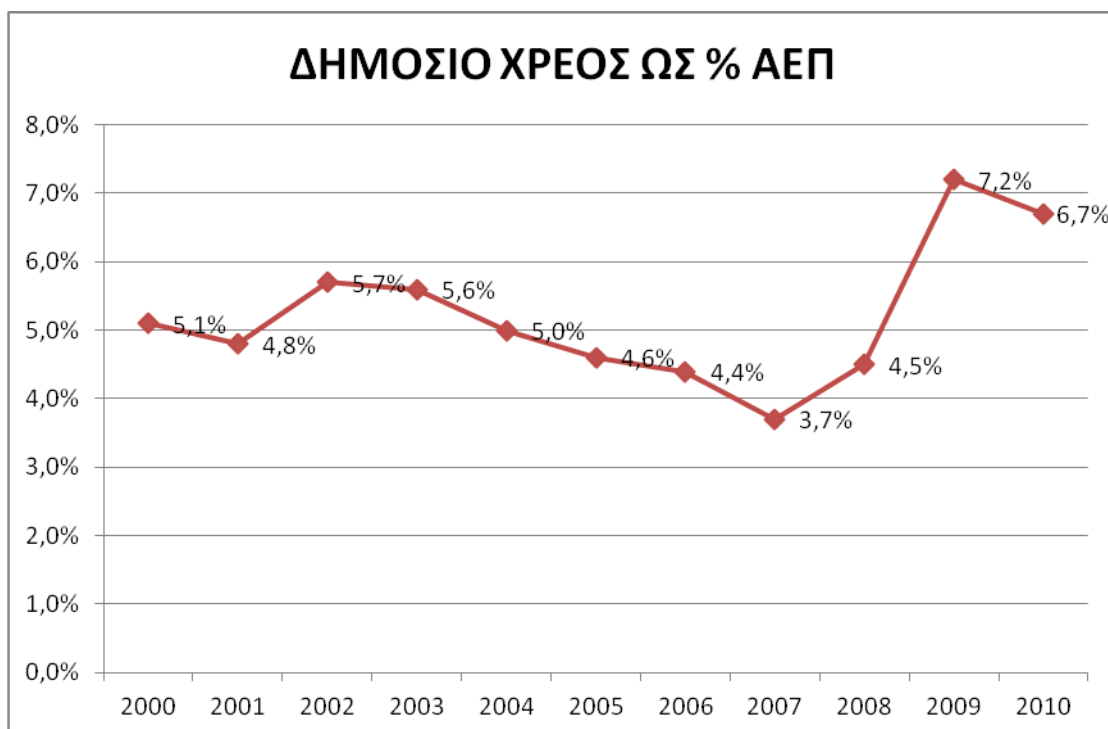
Σχήμα 31: Ρυθμός Ανάπτυξης Εσθονίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Έως και το 2007 η οικονομία της χώρας δημιουργούσε πλεονάσματα της τάξεως έως και 2,5% του Α.Ε.Π. Το 2008 και 2009 δημιουργήθηκαν ελλείμματα που άγγιξαν το -2,9% το 2008, ενώ οριακά πλεονάσματα δημιουργήθηκαν το 2010, της τάξεως του 0,2% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 32: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Εσθονίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της χώρας είναι σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα, τα οποία σε όλη την διάρκεια της δεκαετίας 2000-2010 ήταν μονοψήφια (Eurostat, 2012).

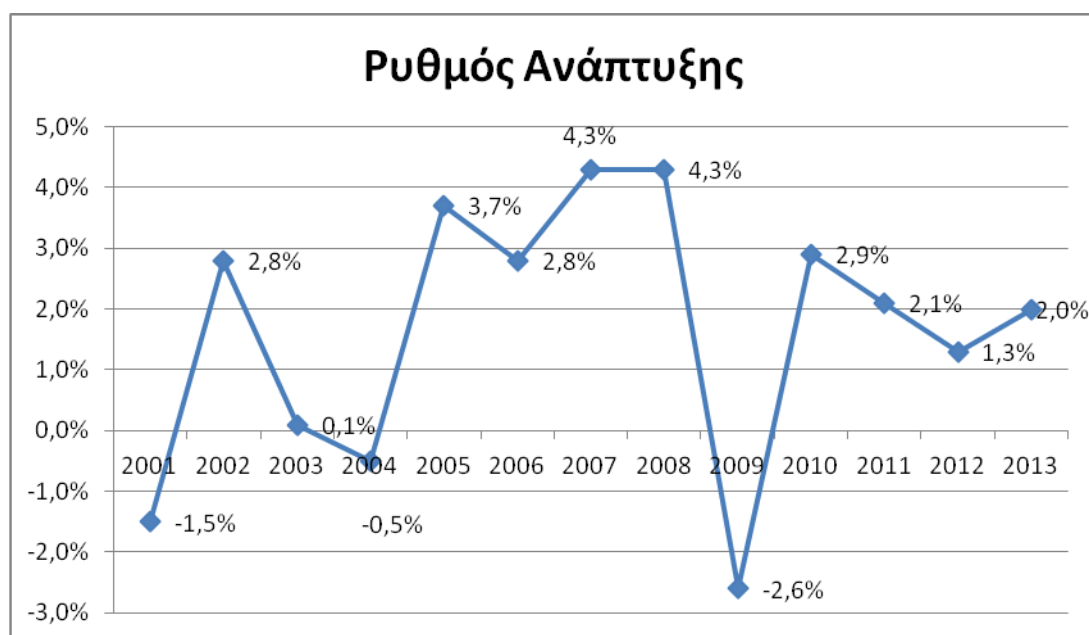

Σχήμα 33: Δημόσιο Χρέος Εσθονίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 21%. Οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 33% ενώ ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται στο 20%. Επιπρόσθετα οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται με εισφορές 4,2% υπέρ του ταμείου ανεργίας. Η φορολόγηση ακίνητης περιουσίας ανέρχεται στο 1,5% (Doing Business, 2012).

Μάλτα

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Μάλτας παρουσίασε διακυμάνσεις κατά την διάρκεια της δεκαετία 2000-2010, οι οποίες κυμάνθηκαν από -2,6%-4,3%. Οι εκτιμήσεις της Eurostat για τα επόμενα χρόνια (2012-2013) είναι πως η Μάλτα θα επανέλθει σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης κάτω του 2% (Eurostat, 2012).

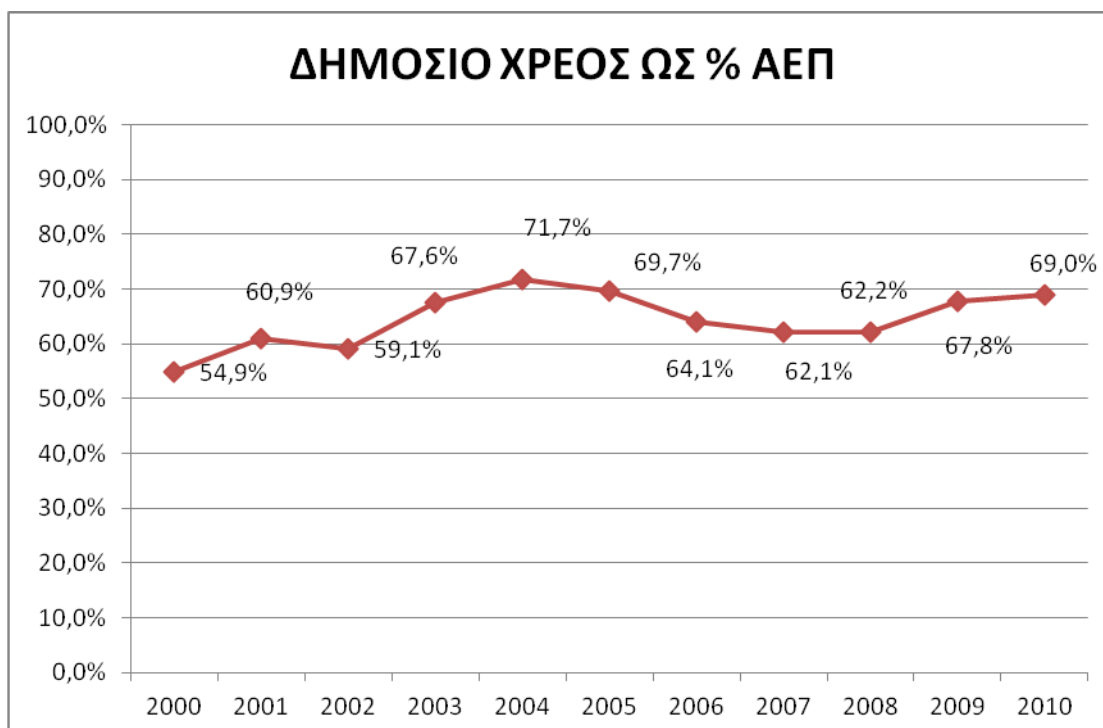
Σχήμα 34: Ρυθμός Ανάπτυξης Μάλτας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η πορεία του ελλείμματος της οικονομίας ήταν καθοδική από το 2003 έως και το 2007. Από το 2008 το έλλειμμα είναι πάνω από το όριο του 3% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 35: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Μάλτας 2001 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) την δεκαετία 2000-2010 έχει σταθεροποιηθεί κάτω του 70% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 36: Δημόσιο Χρέος Σλοβενίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

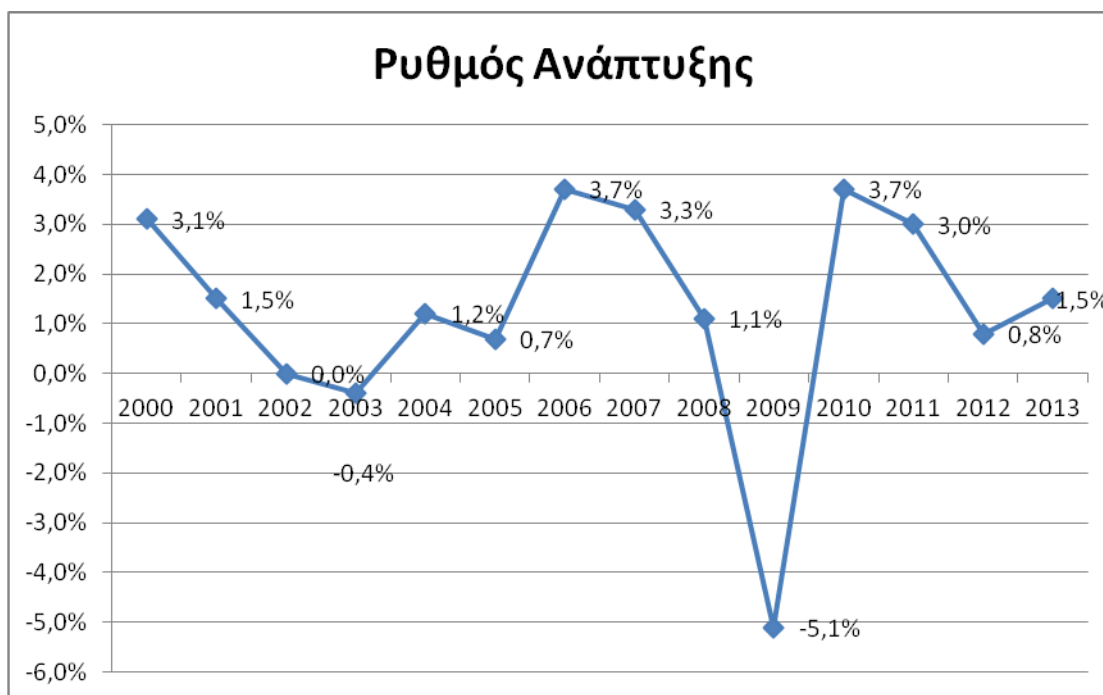

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Μάλτα ανέρχεται στο 35%, αλλά υπάρχουν αρκετές εξαιρέσεις για τις offshore επιχειρήσεις. Η επιβάρυνση των επιχειρήσεων από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ανέρχονται στο 10%. Υπάρχουν τέλη για μεταβιβάσεις μετοχών και ακίνητης περιουσίας που ανέρχονται σε ποσοστό 2% και 5% αντίστοιχα. Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) κυμαίνεται στο 18%, ενώ μειωμένος συντελεστής 7% επιβάλλεται για τις τουριστικές υπηρεσίες (IREF, 2011).

1.5.2 Η φορολογία στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

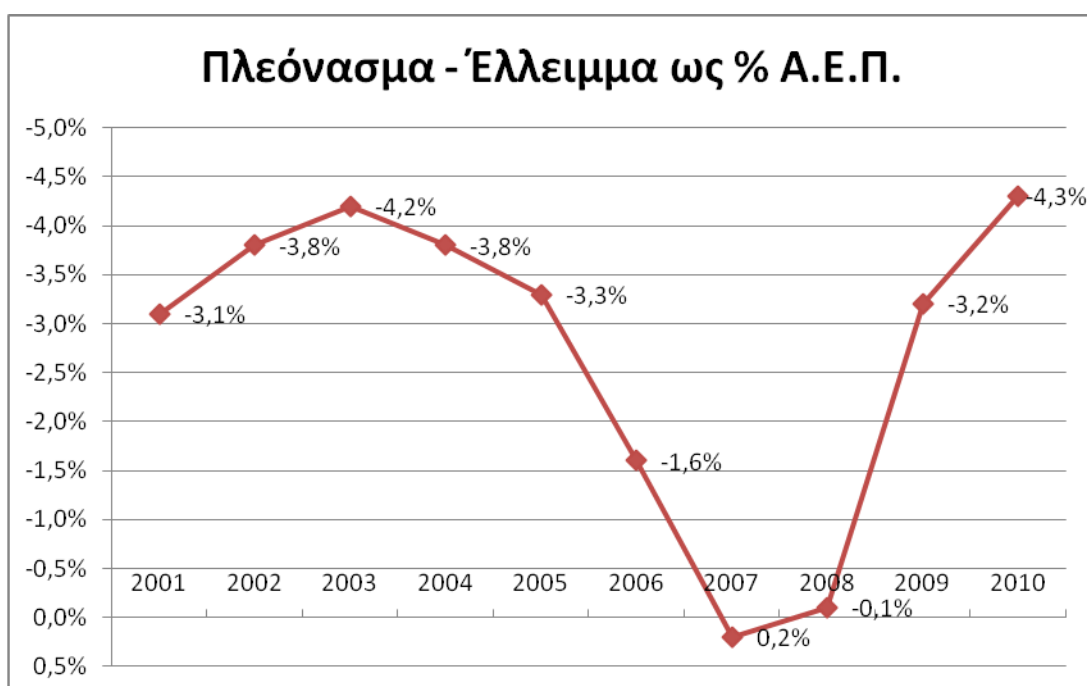
Γερμανία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Γερμανίας την δεκαετία 2000-2010, με εξαίρεση το 2009 ήταν θετικός και κυμάνθηκε από 1,1%-3,7%. Το 2009 η οικονομία εμφάνισε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξεως του -5,1%, ενώ το 2010 επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξεως του 3,7%. Το 2011 συνεχίστηκε η οικονομική ανάπτυξη, ενώ θετικές είναι οι εκτιμήσεις της Eurostat και για τα έτη 2012, 2013, με ποσοστά ανάπτυξης που θα κυμανθούν από 0,8-1,5% (Eurostat, 2012).

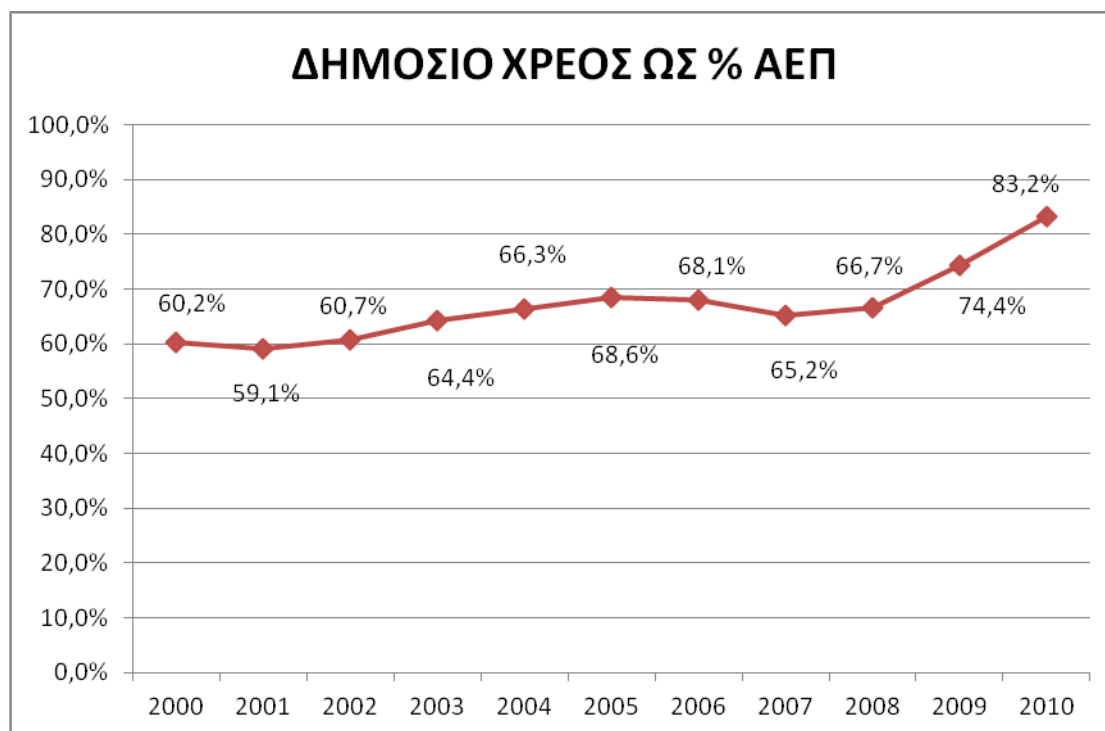
Σχήμα 37: Ρυθμός Ανάπτυξης Γερμανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το έλλειμμα ως ποσοστό του Α.Ε.Π. κυμαίνονταν την τελευταία δεκαετία σε χαμηλά επίπεδα από -0,1% έως -4,3%, μάλιστα το 2007 η γερμανική οικονομία παρουσίασε μικρό πλεόνασμα της τάξεως του 0,2% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 38: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Γερμανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της γερμανικής οικονομίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. την τελευταία δεκαετία παρουσιάζει αύξηση κυρίως τα τελευταία δύο χρόνια, όπου ανήλθε στο 74,4% και 83,2% αντίστοιχα. Η αύξηση αυτή οδήγησε στον επανακαθορισμό της οικονομικής και φορολογικής πολιτικής (IREF, 2012).

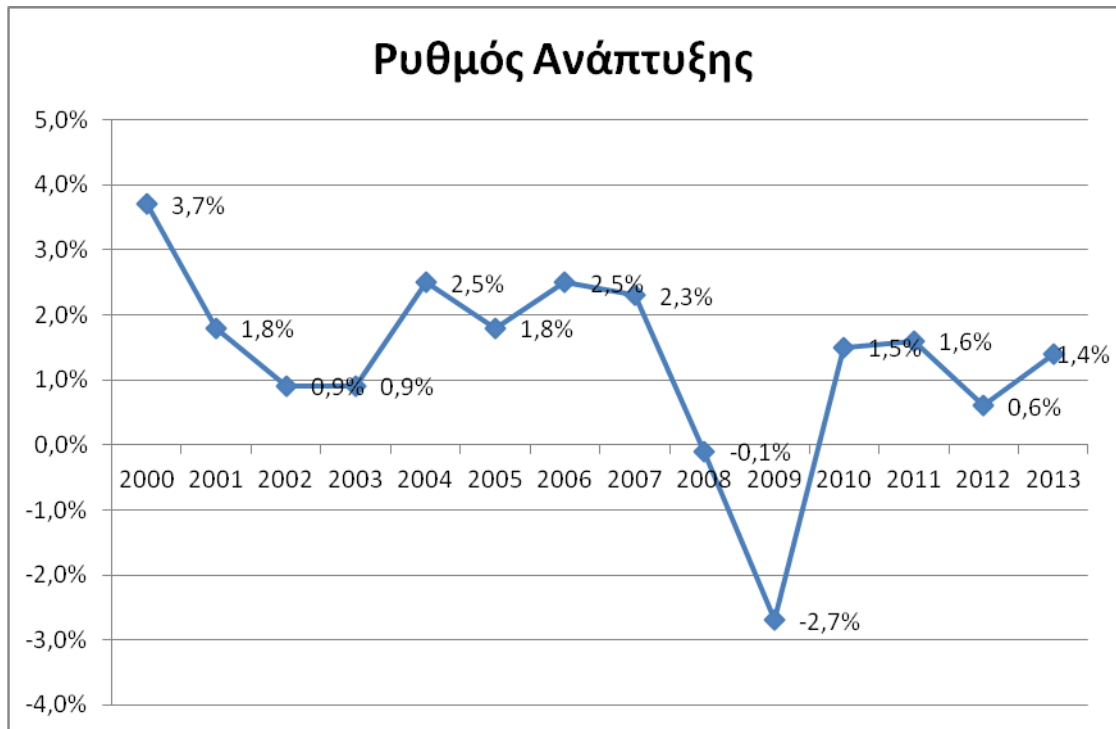

Σχήμα 39: Δημόσιο Χρέος Γερμανίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών επιχειρήσεων είναι 15%. Οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 9,95%. Ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται στο 19%, ενώ υπάρχει και μειωμένος συντελεστής 7%. Οι τόκοι καταθέσεων φορολογούνται με 25% (IREF, 2011).

Γαλλία

Η γαλλική οικονομία παρουσίασε την τελευταία δεκαετία χαμηλούς αλλά σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης, με εξαίρεση τα έτη 2008 και 2009 όπου παρουσίασε ύφεση σε ποσοστό -0,1% και -2,7%. Τα υπόλοιπα χρόνια ο ρυθμός ανάπτυξης κυμαίνονταν από 0,9-3,7% ενώ θετικές είναι οι εκτιμήσεις της Eurostat και για το 2012 και 2013 (Eurostat, 2012).

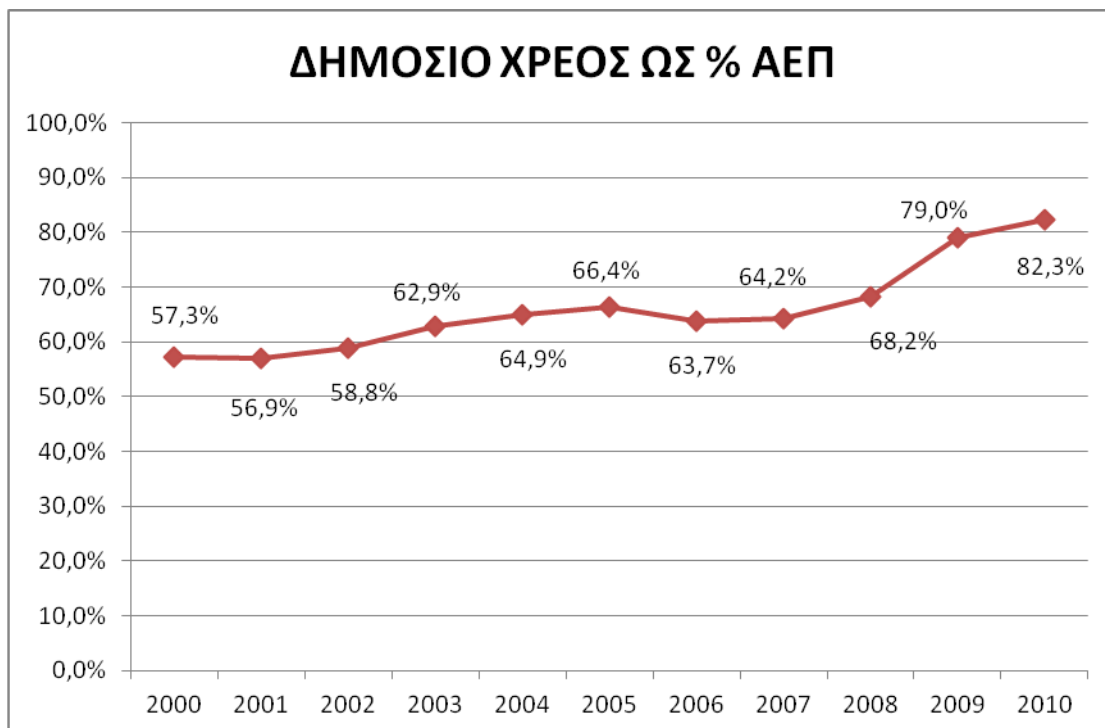
Σχήμα 40: Ρυθμός Ανάπτυξης Γαλλίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Μετά από μια μακροχρόνια περίοδο, όπου το έλλειμμα κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα κάτω του ορίου του 3% της συνθήκης του Μάαστριχτ, το 2009 και 2010 το έλλειμμα της γαλλικής οικονομίας κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα της τάξεως του -7,5% και -7,1% αντίστοιχα, γεγονός που προκάλεσε την λήψη πρόσθετων φορολογικών μέτρων (Eurostat, 2012).

Σχήμα 41: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Γαλλίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. τα έτη 2000-2008 κυμαίνονταν κάτω του 70%. Το 2009 υπήρξε αύξηση 10% και άγγιξε το 79% και το χρέος συνέχισε την αυξητική του πορεία και το 2010 (Eurostat, 2012).

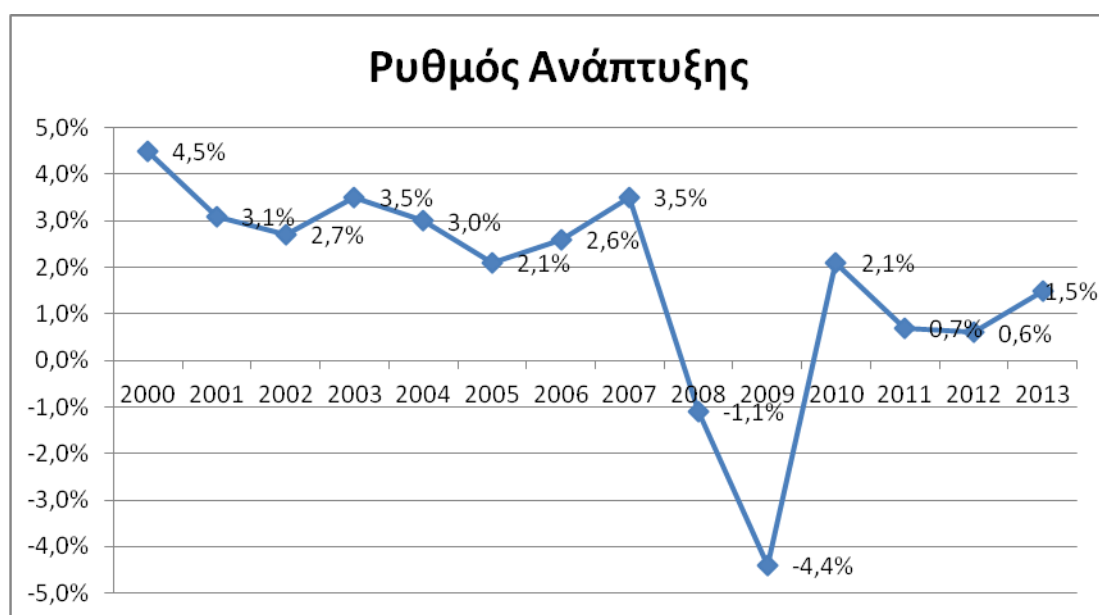

Σχήμα 42: Δημόσιο Χρέος Γαλλίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το ποσοστό επιβάρυνσης των εισφορών για κοινωνικές παροχές είναι αρκετά υψηλό, αφού εκτός των εργοδοτικών εισφορών, οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται συνολικά σε ποσοστό 12,3% για την διάσωση των ταμείων παροχών και συντάξεων. Στις παραπάνω φορολογικές επιβαρύνσεις κατά την διάρκεια του 2011 προστίθεται και η αύξηση στα δημοτικά τέλη σε ποσοστό 2,8% (συνολική αύξηση 37% την τελευταία δεκαετία). Ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται στο 19,6%, ενώ υπάρχει και μειωμένος συντελεστής 5,5%, ο οποίος επιβάλλεται για τις ραδιοτηλεοπτικές υπηρεσίες που λαμβάνουν οι καταναλωτές. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με 19% από το 2011. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων στην Γαλλία ανέρχεται σε 65,7% του τζίρου τους, σύμφωνα με την μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας «Doing Business 2012» (Doing Business, 2012).

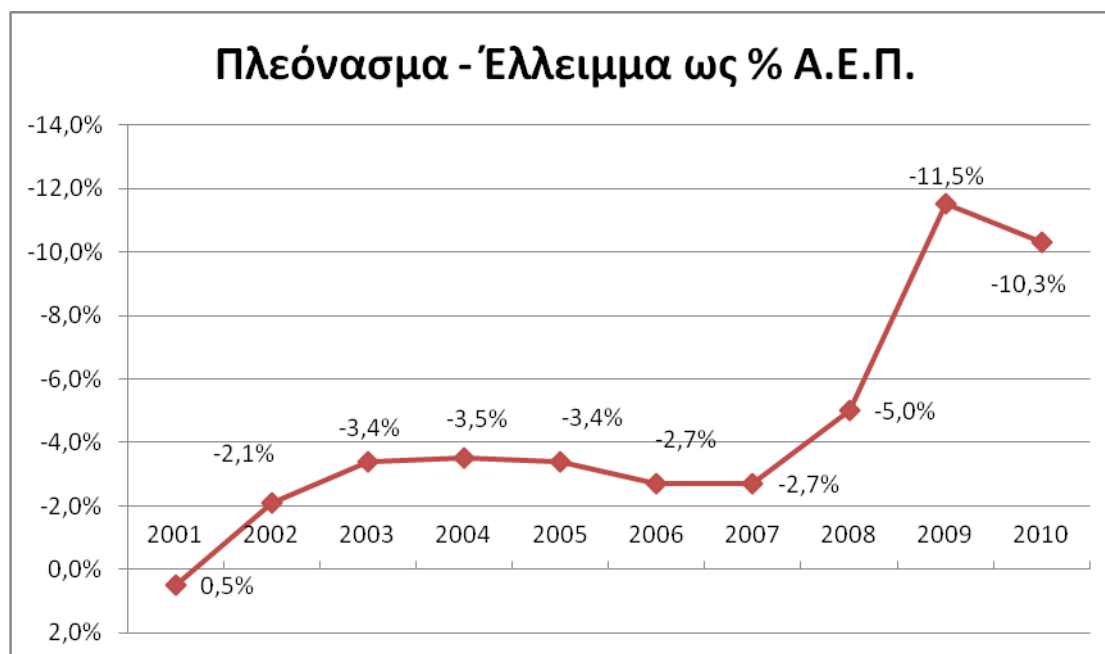
Μ.Βρετανία

Έως και το 2007 η βρετανική οικονομία παρουσίασε ρυθμούς ανάπτυξης 2,1%-4,5%. Τα έτη 2008 και 2009 παρουσίασε ύφεση σε ποσοστό -1,1% και -4,4% αντίστοιχα. Το 2010 η οικονομία επανήλθε σε θετικούς ανάπτυξης ενώ οι εκτιμήσεις της Eurostat για το 2012 και 2013 είναι για χαμηλή ανάπτυξη (Eurostat, 2012).

Σχήμα 43: Ρυθμός Ανάπτυξης Μ.Βρετανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Μετά από μια σταθερή πορεία του ελλείμματος τα έτη 2002-2007, από το 2008 το έλλειμμα παρουσιάζει μια αυξητική πορεία η οποία κορυφώθηκε το 2009 όταν διπλασιάστηκε σε σύγκριση με το 2008 φτάνοντας στο -11,5%. Το 2010 μειώθηκε ελαφρά στο -10,3% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 44: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Μ.Βρετανίας 2000 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ανάλογη με την πορεία του ελλείμματος ήταν και η πορεία του Δημοσίου Χρέους της Μ.Βρετανίας, το οποίο παρουσίασε αύξηση τα χρόνια 2009 και 2010 με αυξήσεις της τάξεως του 10-15% κατά τα έτη αυτά, φτάνοντας σε σύγκριση με το 2000, στα τέλη του 2010 να έχει σχεδόν διπλασιαστεί το χρέος και να κυμαίνεται στο 79,9% του Α.Ε.Π.

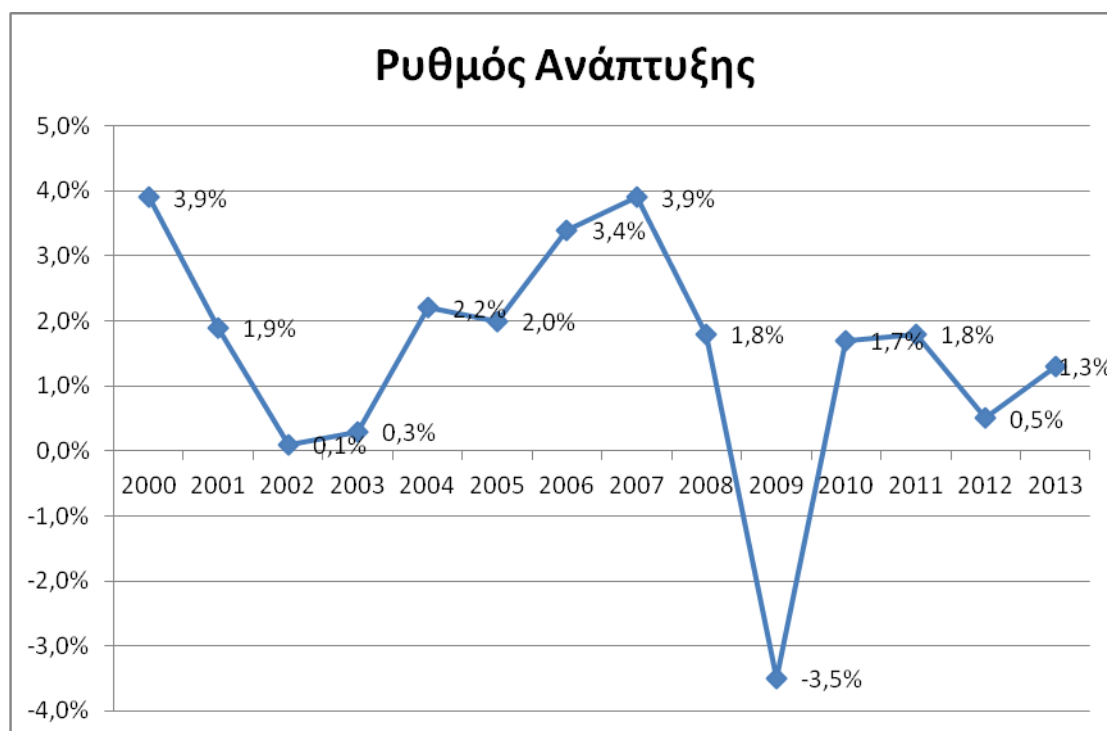
Σχήμα 45: Δημόσιο Χρέος Μ.Βρετανίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η χαμηλή έμμεση φορολόγηση και ιδιαίτερα ο χαμηλός φόρος προστιθέμενης αξίας είχε αποτελέσει ένα αναπτυξιακό εργαλείο για την ανάπτυξη της βρετανικής οικονομίας. Το 2008 είχε μειωθεί από 17,5% σε 15%, για να τονωθεί η ζήτηση, αλλά από τον Ιανουάριο του 2011 αυξήθηκε στο 20%. Υπάρχουν ωστόσο και χαμηλότεροι συντελεστές Φ.Π.Α. κυρίως για κάποιες κατηγορίες βασικών αγαθών τροφίμων και ένδυσης. Από το 2011 επιβάλλεται επιπρόσθετος φόρος 0,04% στις τράπεζες και το 2012 το ποσοστό ανήλθε στο 0,07%. Τα κέρδη των επιχειρήσεων φορολογούνται σε ποσοστό 28%, ενώ θα υπάρξει προοδευτικά μείωση στο 24% επόμενα χρόνια. Οι μικρές επιχειρήσεις φορολογούνται με 21%, ενώ το προσεχές έτος ο συντελεστής θα μειωθεί στο 20% (IREF, 2011). Η συνολική επιβάρυνση των επιχειρήσεων από την φορολόγηση ανέρχεται σε ποσοστό 37,3% επί του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

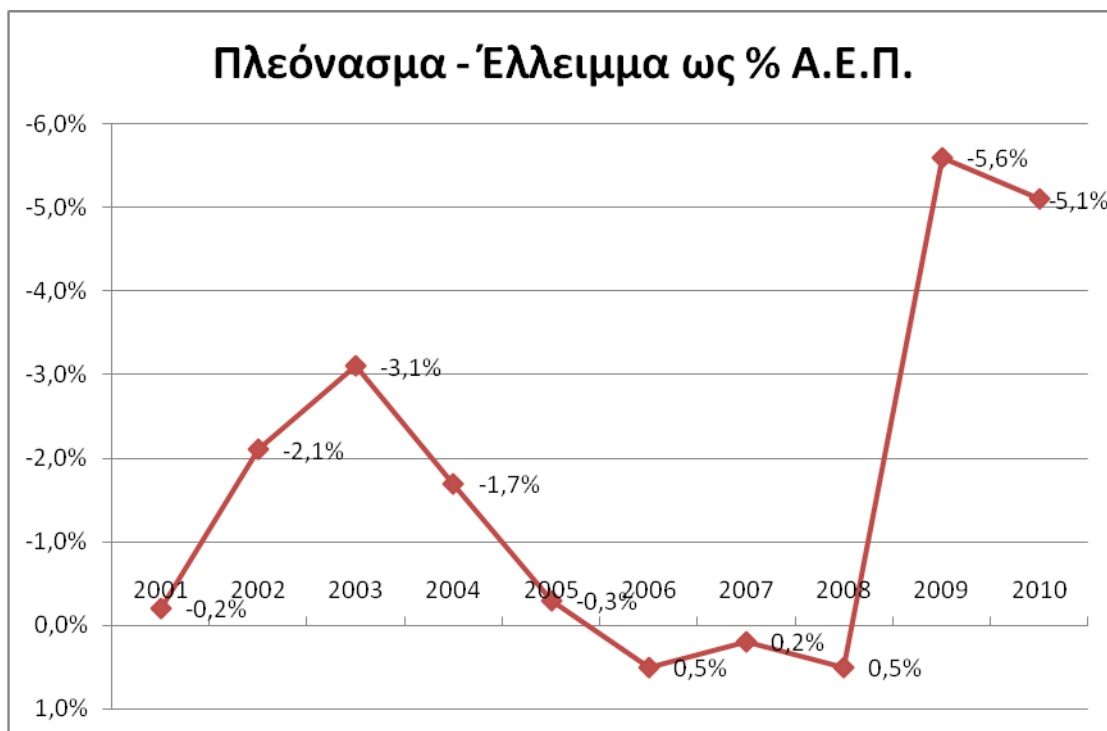
Ολλανδία

Η Ολλανδία παρουσιάζει μια σταθερά αναπτυξιακή πορεία κατά τα έτη 2003-2010, με εξαίρεση το 2009. Οι εκτιμήσεις είναι πως η χώρα θα παρουσιάσει ανάπτυξη και τα επόμενα χρόνια 2012-2013 η οποία θα κυμαίνεται από 0,5%-1,3% (Eurostat, 2012).

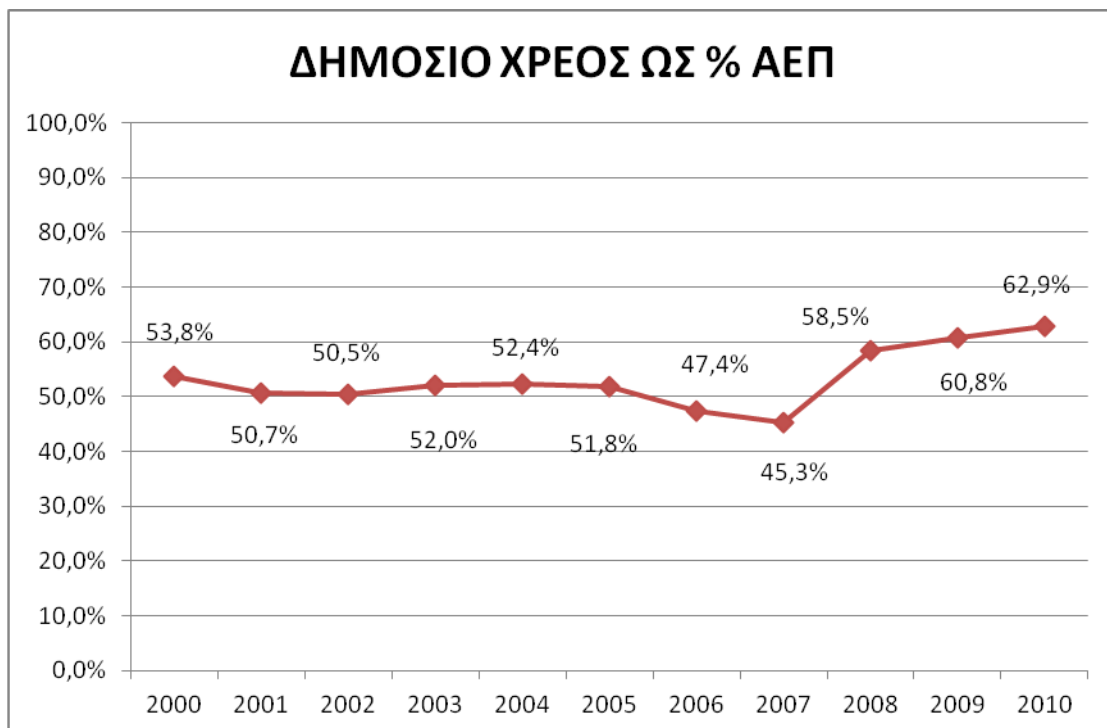
Σχήμα 46: Ρυθμός Ανάπτυξης Ολλανδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η Ολλανδία είχε καταφέρει να εμφανίζει πλεονάσματα τα έτη 2006-2008. Το έλλειμμα το 2009 εκτινάχθηκε στο -5,6% και το 2010 έκλεισε στο -5,1% (Eurostat).

Σχήμα 47: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Ολλανδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κυμαίνεται σταθερά κάτω του ορίου του 60%, με εξαίρεση το 2010 όπου κυμάνθηκε στο 62,9% (Eurostat, 2012).

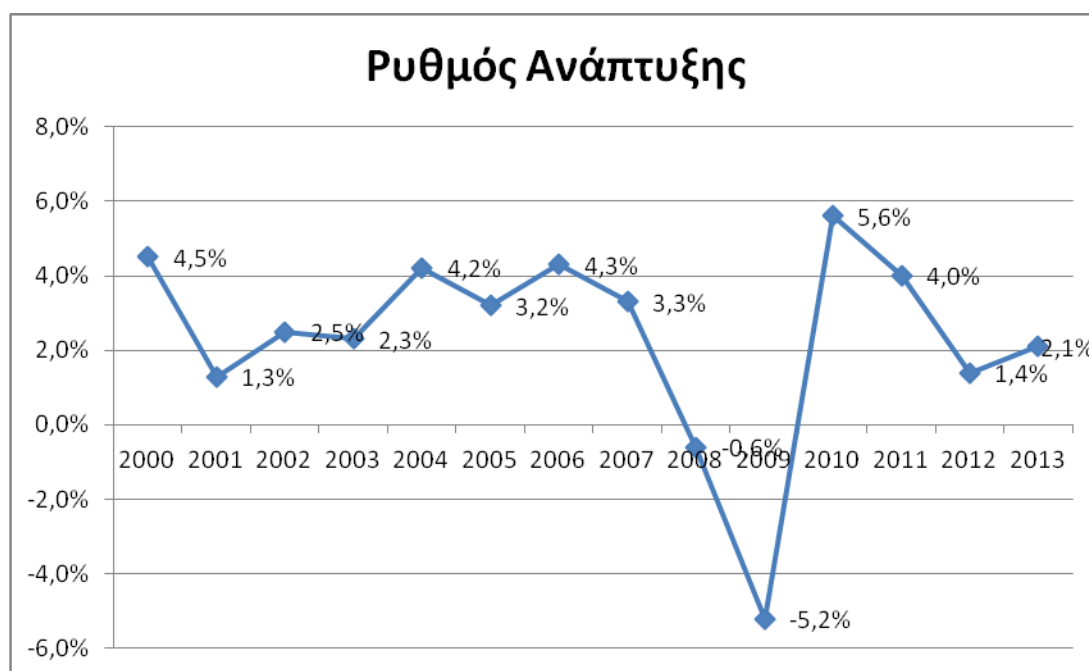

Σχήμα 48: Δημόσιο Χρέος Ολλανδίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Σύμφωνα με την φορολογική πολιτική της Ολλανδίας εφαρμόζεται από το 2011 συντελεστής 20% για τα κέρδη έως 200.000 ευρώ και για τα υπερβάλλοντα εφαρμόζεται συντελεστής 25% (IREF, 2011). Οι συνολικές εργοδοτικές εισφορές για την κοινωνική ασφάλιση ανέρχονται στο 19,02%. Ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) είναι 19%, ενώ εφαρμόζεται και μειωμένος συντελεστής 6% κυρίως για είδη όπως τρόφιμα και φάρμακα (Doing Business, 2012).

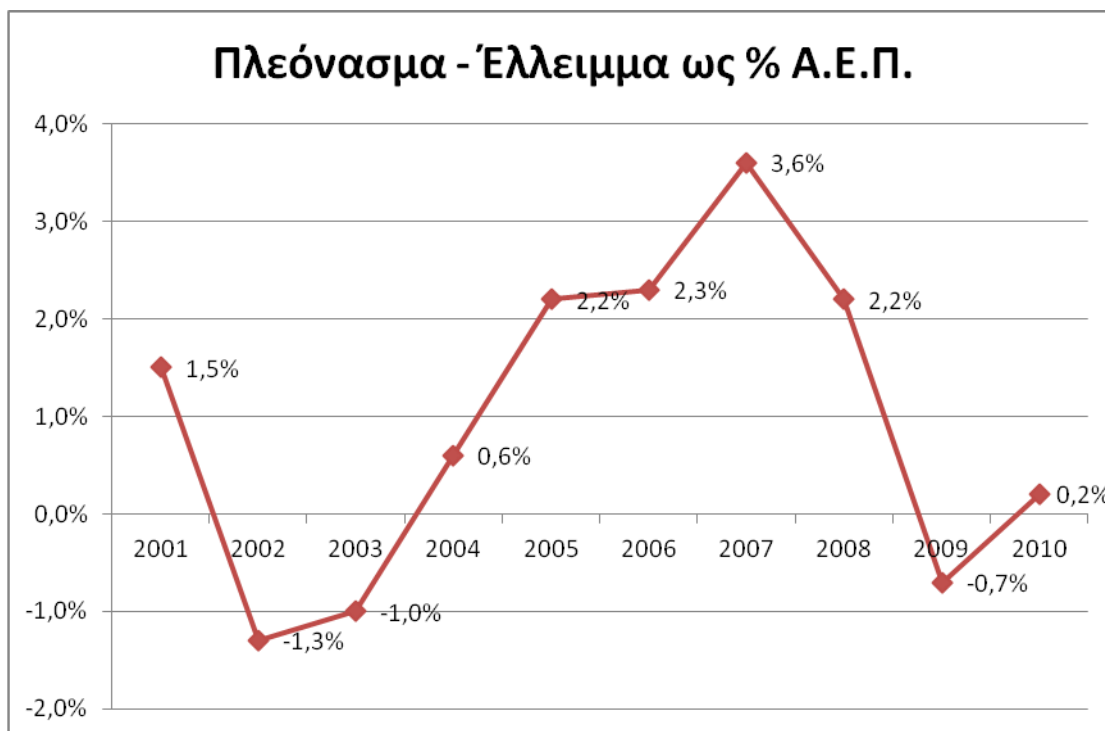
Σουηδία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας είναι θετικός σε όλη την δεκαετία 2000-2010, με ποσοστά από 1,3%-5,6%, με εξαίρεση το 2009. Το 2011 ανήλθε στο 4,0%, με θετικές εκτιμήσεις και για το 2012-2013 (Eurostat, 2012).

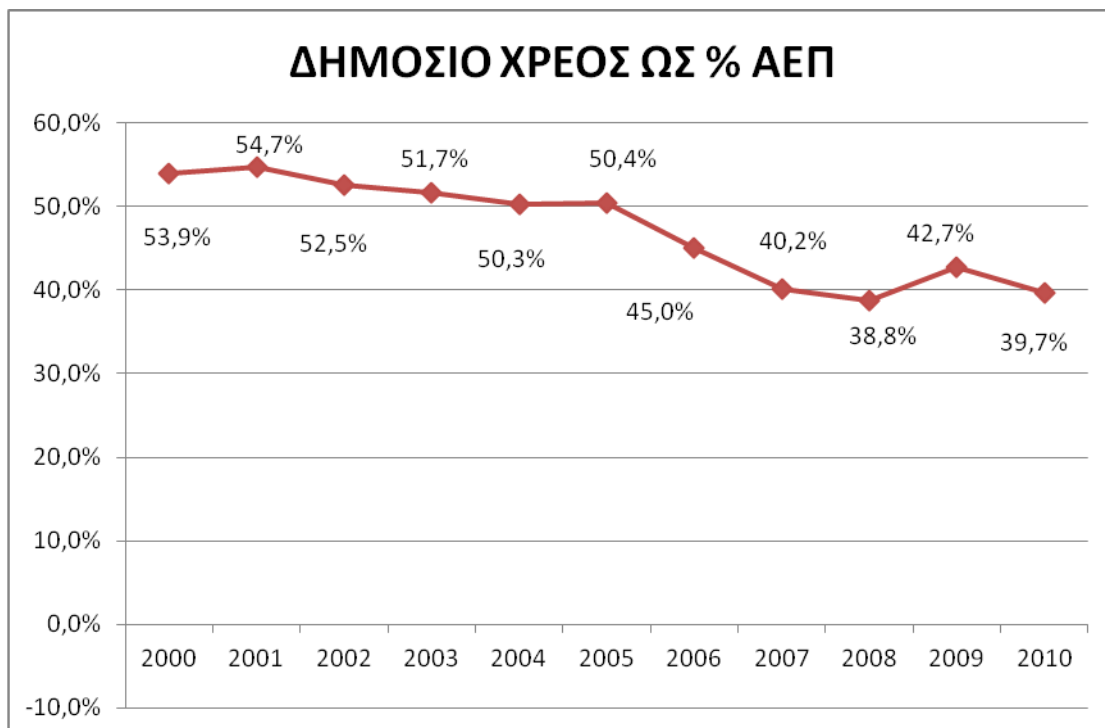
Σχήμα 49: Ρυθμός Ανάπτυξης Σουηδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Από το 2004-2008 η οικονομία παρουσιάζει πλεονάσματα που έφτασαν έως και το 3,6% του Α.Ε.Π. το 2008. Το 2009 παρουσιάστηκε ύφεση και το 2010 η οικονομία εμφάνισε οριακά πλεονάσματα της τάξεως του 0,2% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 50: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Σουηδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η πορεία του Δημοσίου Χρέους της Σουηδίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. είναι καθοδική την δεκαετία 2000-2010, με συνολική μείωση 14,2%, φτάνοντας στο 39,7% το 2010 (Eurostat, 2012).

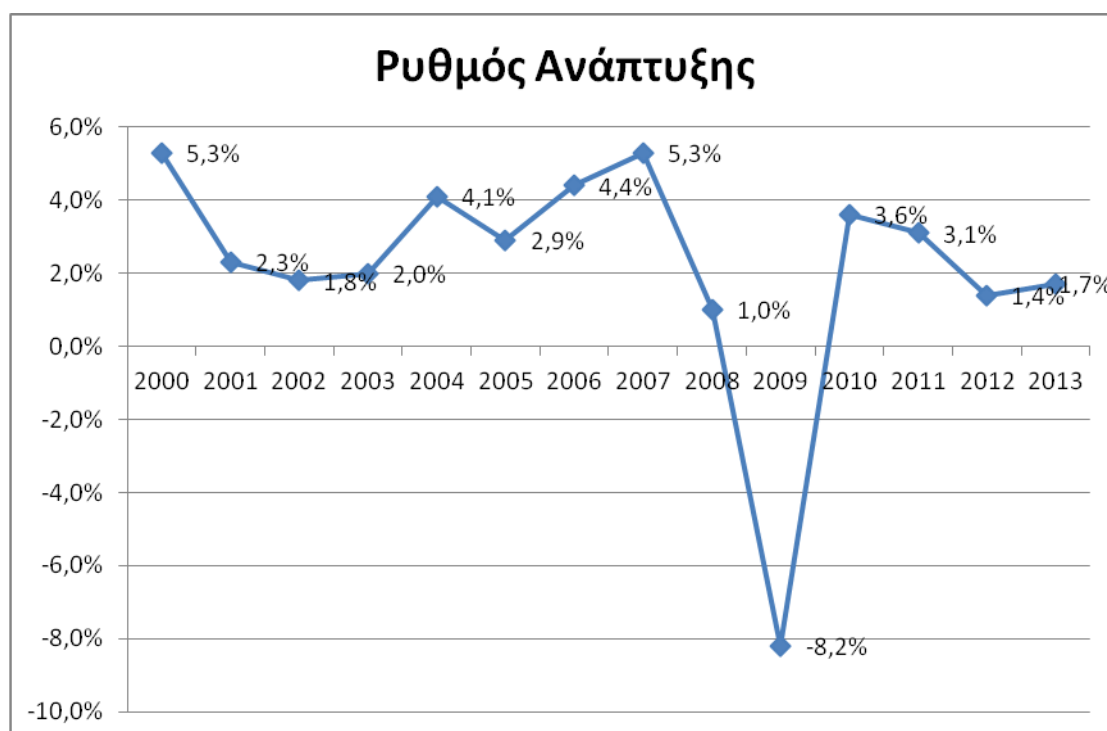

Σχήμα 51: Δημόσιο Χρέος Σουηδίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Σουηδία ανέρχεται στο 26,3%. Η μείωση του συντελεστή πραγματοποιήθηκε το 2009 όταν ο προηγούμενος ήταν 28%. Υπάρχουν τρεις συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας 6%,12% και 25%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 30% (IREF, 2011). Οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 31,42% ενώ υπάρχει φόρος επί της ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 0,5%. Στην Σουηδία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 52,8% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

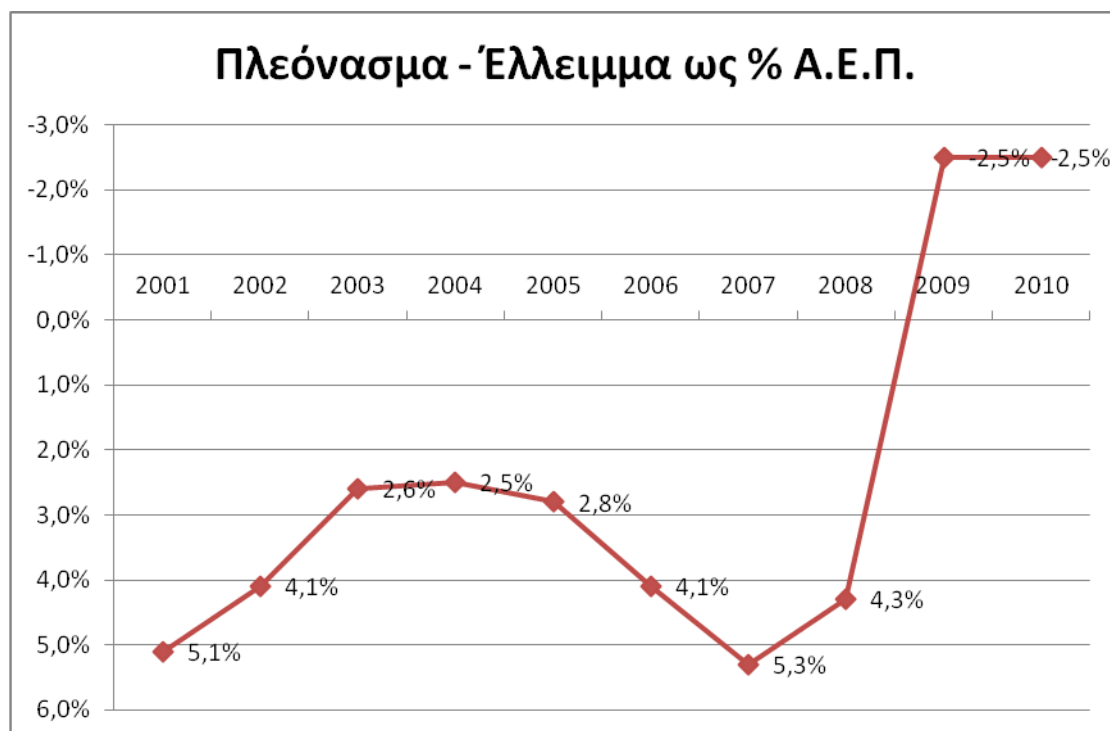
Φινλανδία

Σε όλη την δεκαετία 2000-2010 η Φινλανδική οικονομία παρουσιάζει εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης που έφτασαν και το 5,3%. Μετά την ύφεση που άγγιξε το -8,2% το 2009 η οικονομία επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2010 και 2011, με εκτιμήσεις και για συνέχιση του ρυθμού ανάπτυξης σε χαμηλότερα ωστόσο ποσοστά (Eurostat, 2012).

Σχήμα 52: Ρυθμός Ανάπτυξης Φινλανδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η οικονομία παρουσιάζει σταθερά πλεονάσματα από το 2001-2008, ενώ ελλείμματα παρουσιάζονται κατά τα έτη 2009 και 2010 της τάξεως του -2,5% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 53: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Φινλανδίας 2000 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της Φινλανδίας κινείται σε όλη την δεκαετία 2000-2010 σε χαμηλά επίπεδα κάτω του ορίου του 60% (Eurostat, 2012).

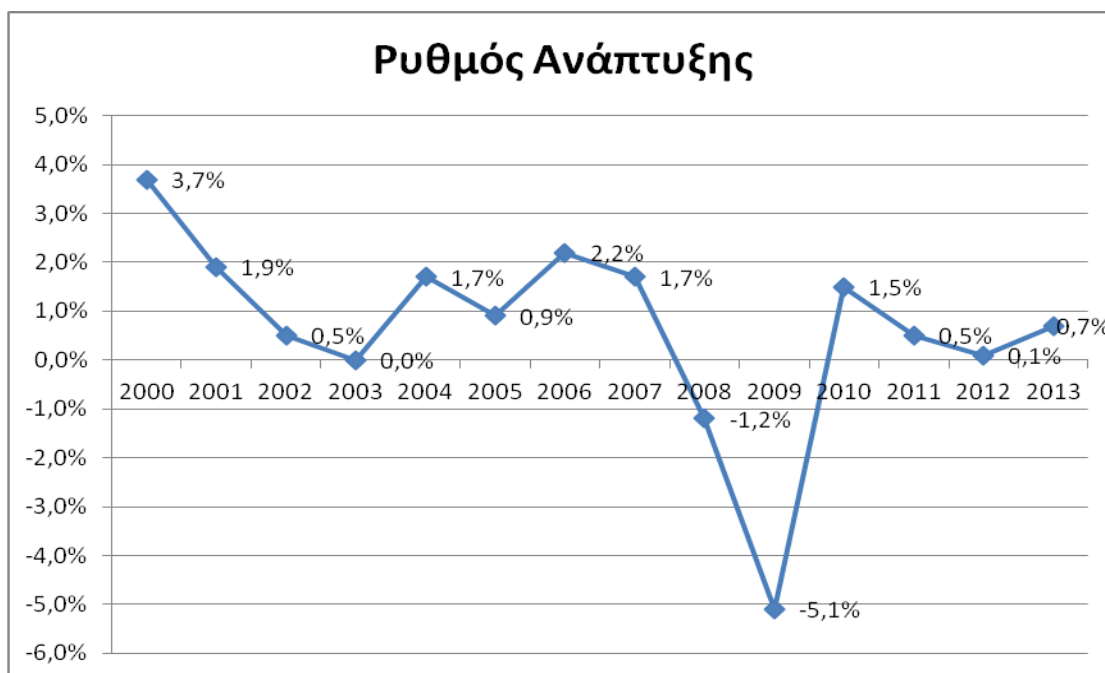

Σχήμα 54: Δημόσιο Χρέος Φινλανδίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Φινλανδία ανέρχεται στο 26%. Ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας είναι 23%. Οι εργοδοτικές εισφορές κυμαίνονται από 20,88% έως 23,13%, ενώ υπάρχει φόρος επί της ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 0,5-1%. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 39% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

Ιταλία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ιταλίας κυμαίνονταν σε χαμηλά αλλά θετικά επίπεδα σε όλη την δεκαετία 2000-2010, με εξαίρεση την ύφεση του 2009. Ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2011 κυμάνθηκε στο 0,5% και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat η οικονομία δεν θα ξεφύγει από ρυθμούς ανάπτυξης κάτω του 1% και για το 2012 και 2013 (Eurostat, 2012).

Σχήμα 55: Ρυθμός Ανάπτυξης Ιταλίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

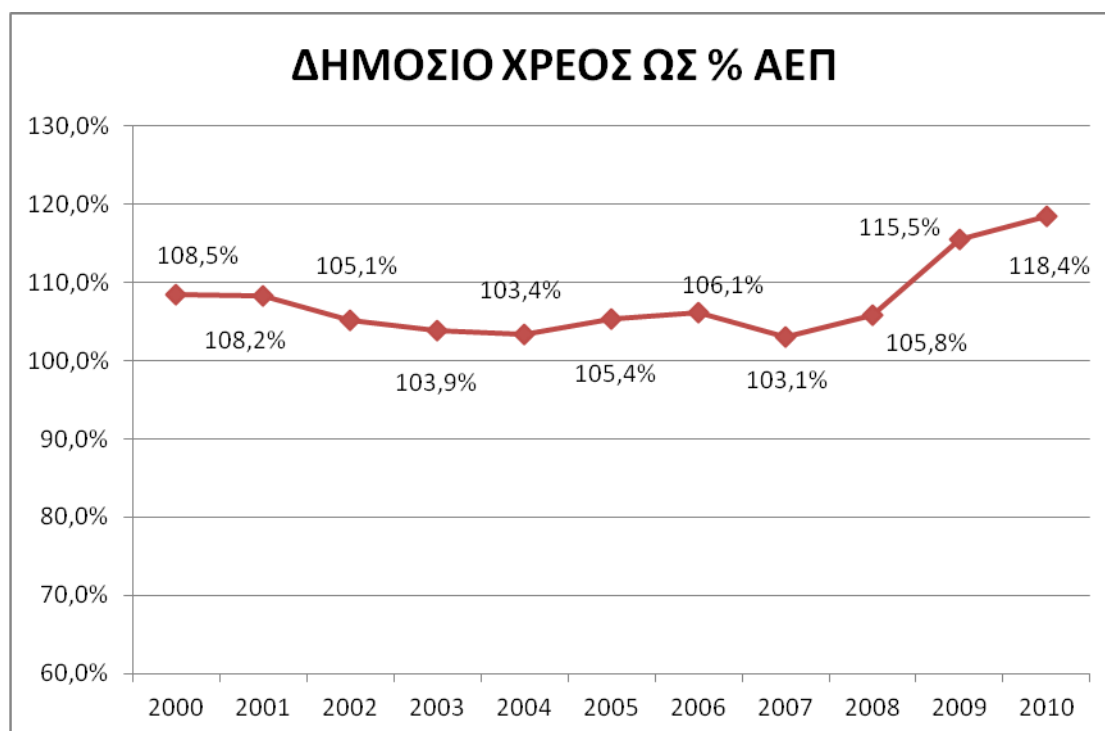
Το έλλειμμα της οικονομίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. μετά από μια σταθεροποίηση λίγο πάνω από το 3% μέχρι τα μέσα της δεκαετίας 2000-2010, παρουσίασε περαιτέρω πτώση το 2007 και 2008. Το 2009 το έλλειμμα έφτασε στην ανώτερη τιμή του με ποσοστό -5,4% ενώ το 2010 έκλεισε τελικά με μια πτώση στο 4,6% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 56: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Ιταλίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της Ιταλίας κυμαίνεται σταθερά πάνω από το 100% του Α.Ε.Π. Το 2010 έκλεισε στο 118,4% του Α.Ε.Π. (Eurostat, 2012).

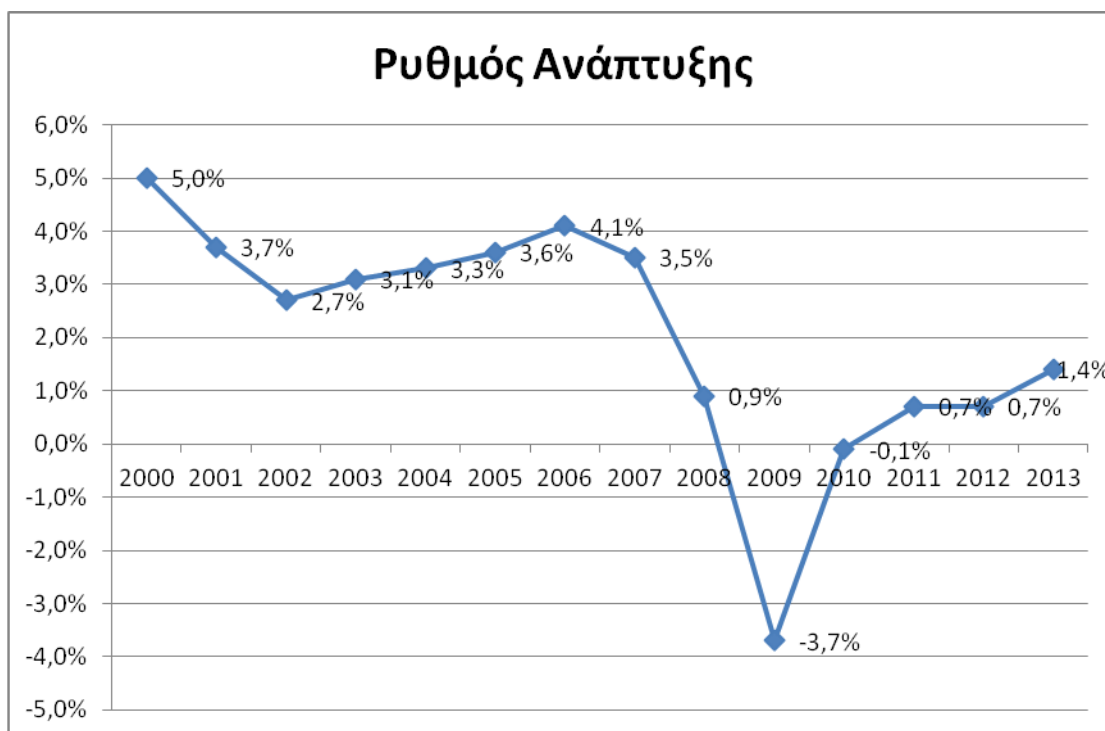
Σχήμα 57: Δημόσιο Χρέος Ιταλίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Ιταλία ανέρχεται στο 27,5%. Υπάρχουν τρεις συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας 4%,10% και 20%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 27% (IREF, 2011). Οι εργοδοτικές εισφορές κυμαίνονται από 26,86%-31,88% ενώ υπάρχει φόρος επί της ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 0,4%. Στην Ιταλία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 68,5% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

Ισπανία

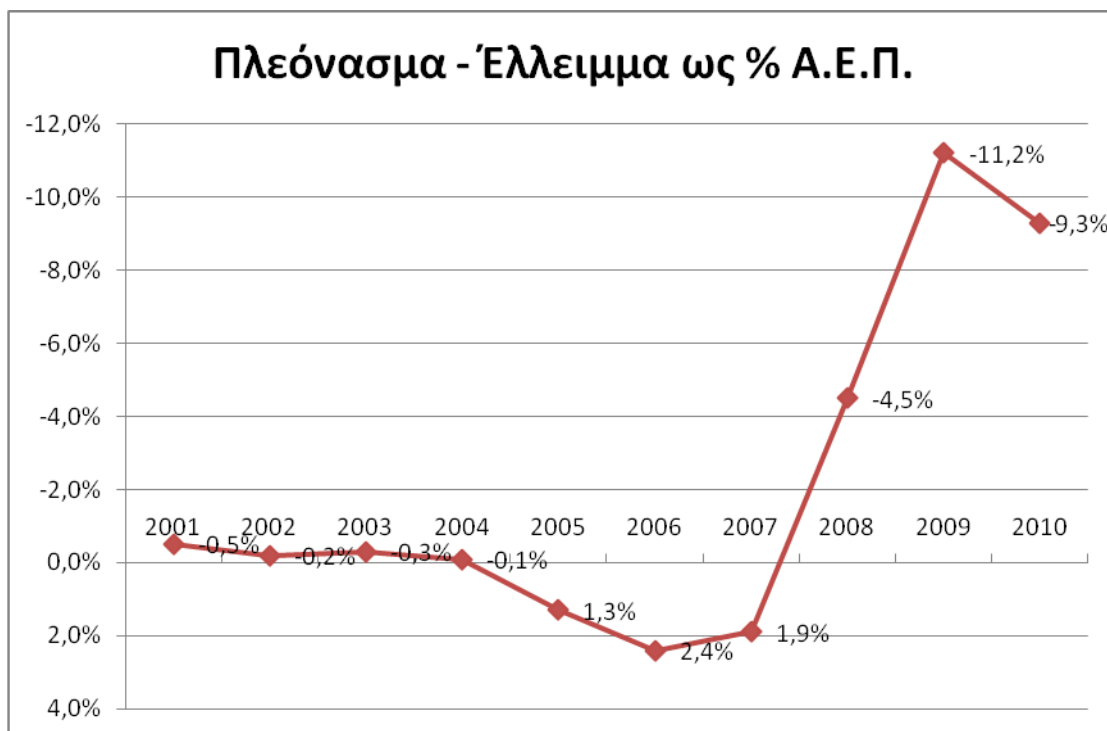
Μετά από μια ανοδική πορεία τα έτη 2002-2006, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας της Ισπανίας άρχισε να μειώνεται. Η οικονομία δεν ξεπέρασε σε μεγάλο βαθμό την ύφεση του 2009 και του 2010, αφού παρουσίασε ανάπτυξη 0,7% το 2011,

ενώ και για τα έτη 2012 και 2013 προβλέπονται χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης (Eurostat, 2012).

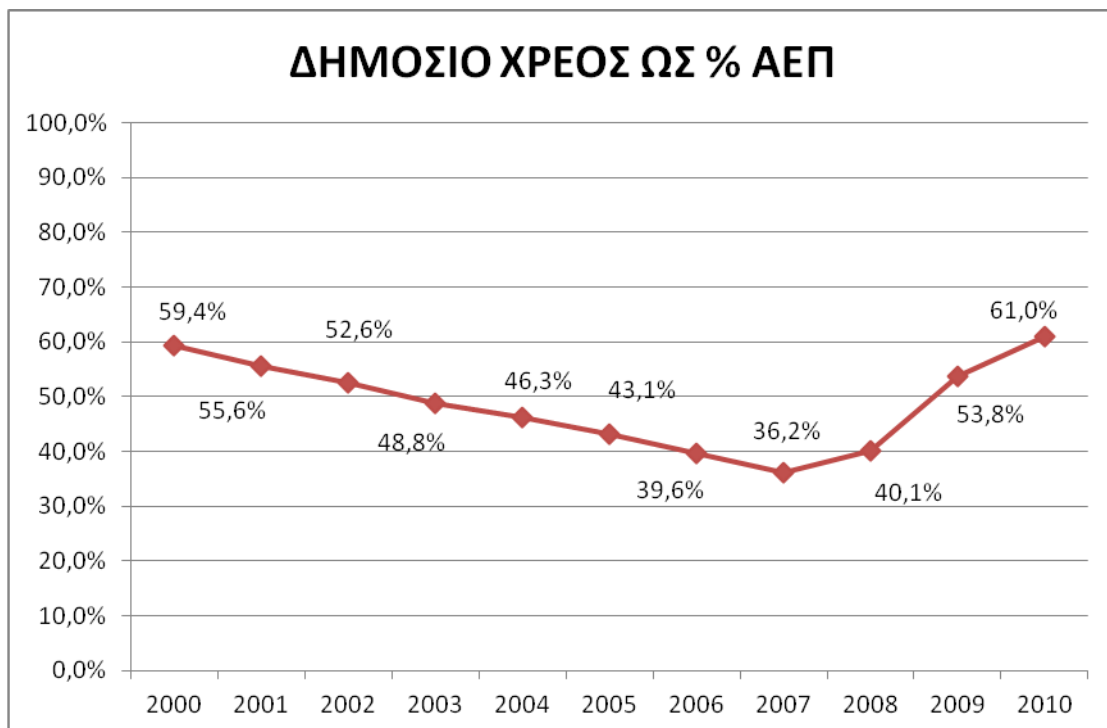
Σχήμα 58: Ρυθμός Ανάπτυξης Ισπανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Επιδείνωση έχει εμφανιστεί στα ελλείμματα της οικονομίας, αφού μετά από σταθερά χαμηλά πλεονάσματα που εμφάνιζε έως το 2007, από το 2008 παρουσιάζονται ελλείμματα τα οποία το 2009 άγγιξαν ακόμα και το -11,2%. Το 2010 τα ελλείμματα αυξήθηκαν κατά -9,3% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 59: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Ισπανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Μετά την πρωτική πορεία που εμφάνισε το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. έως το 2007, από το 2008-2010 αυξήθηκε σε ποσοστό άνω του 20%, φτάνοντας στο 61% το 2010 (Eurostat, 2012).

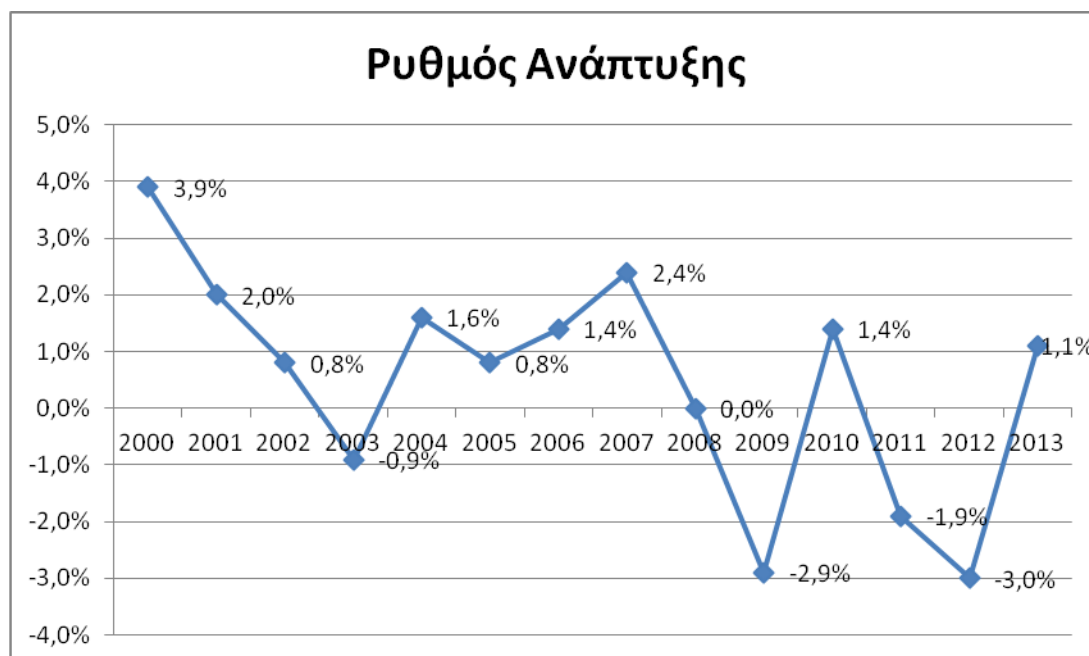

Σχήμα 60: Δημόσιο Χρέος Ισπανίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Ισπανία ανέρχεται στο 30%, ενώ εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 25% για τις μικρές επιχειρήσεις. Υπάρχουν τρεις συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας 4%, 8% και 18%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 19% για κέρδη κάτω των 6.000 ευρώ και με 21% για τα υπερβάλλοντα (IREF, 2011). Οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 30,90% ενώ υπάρχει φόρος επί της ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 0,6%. Στην Ισπανία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 38,7% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

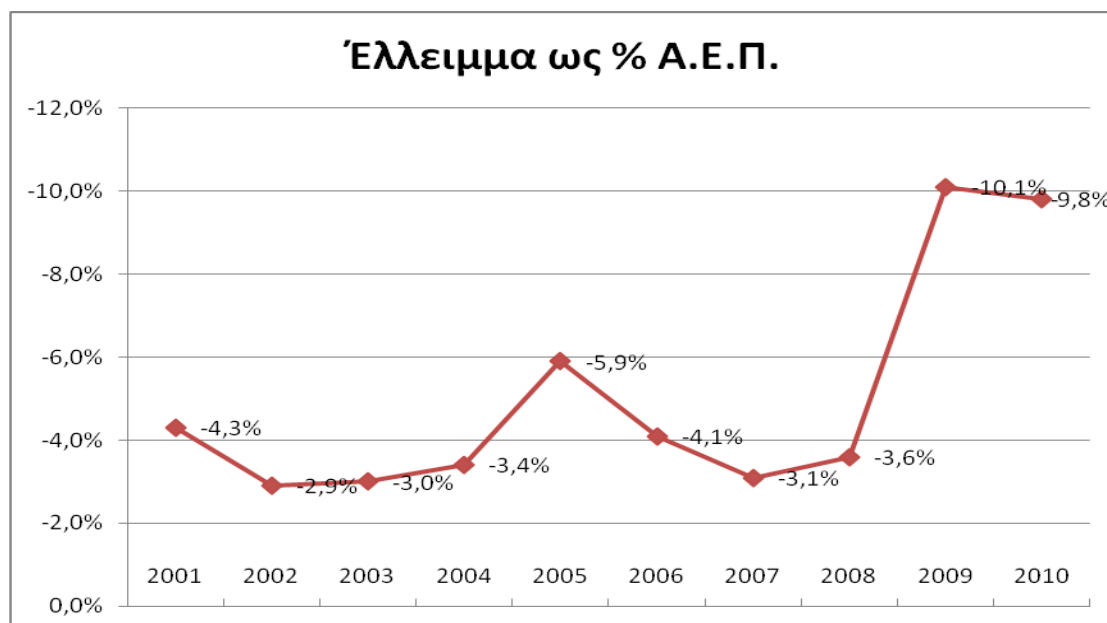
Πορτογαλία

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Πορτογαλίας παρουσιάζει αυξομειώσεις την δεκαετία 2000-2010. Το 2010 ο ρυθμός ανάπτυξης της Πορτογαλίας ήταν θετικός της τάξεως του 1,4%, ενώ το 2011 η οικονομία εμφάνισε μείωση -1,9%. Η ύφεση προβλέπεται να συνεχιστεί και το 2012, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Eurostat (Eurostat, 2012).

Σχήμα 61: Ρυθμός Ανάπτυξης Πορτογαλίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Μετά από χαμηλά ελλείμματα το 2001-2008, το έλλειμμα της οικονομίας εκτινάχθηκε στο -10,1% το 2009 και -9,8% το 2010 (Eurostat, 2012).

Σχήμα 62: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Πορτογαλίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. της Πορτογαλίας έχει μια σταθερά αυξητική τάση και από το 2000, όπου κυμαίνονταν στο 48,5% του Α.Ε.Π., σχεδόν διπλασιάστηκε μέχρι το 2010, φτάνοντας στο 93,3% (Eurostat, 2012).

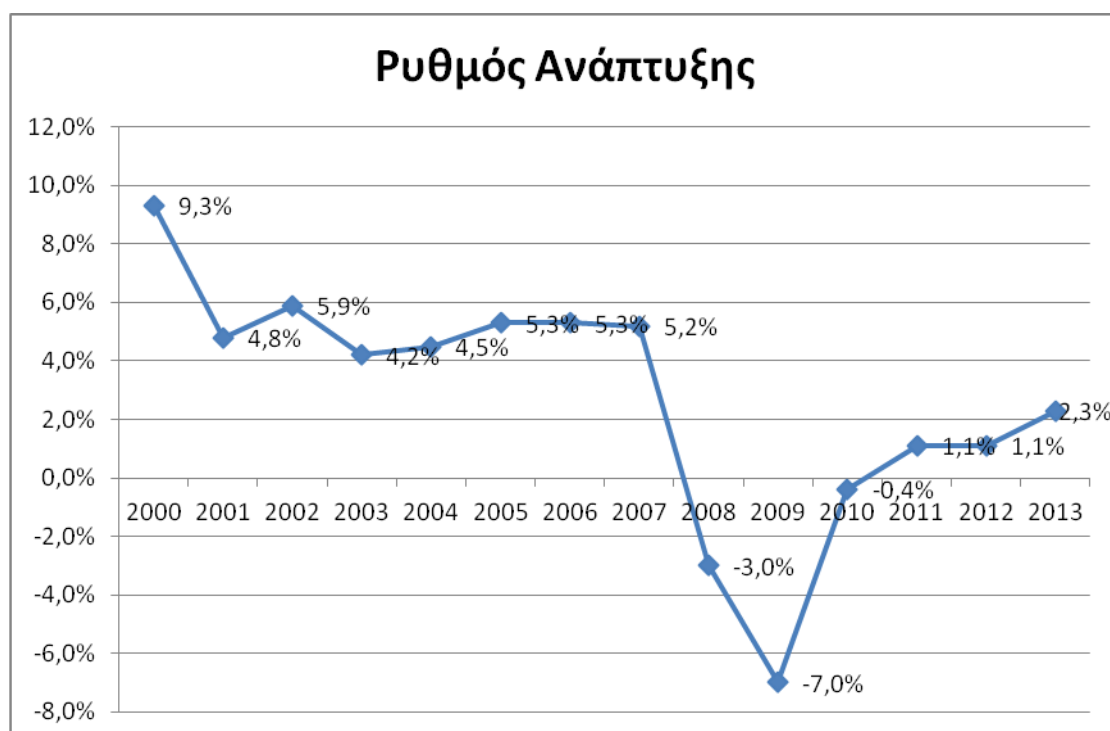

Σχήμα 63: Δημόσιο Χρέος Πορτογαλίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Πορτογαλία, μετά την επιβολή προγράμματος σταθερότητας το 2010, αυξήθηκε κατά 2,5% και ανέρχεται στο 25% για κέρδη έως 2 εκατ. ευρώ και στο 27,5% για τα υπερβάλλοντα κέρδη. Υπάρχουν τρεις συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας 6%,13% και 23%, οι οποίοι αυξήθηκαν σε μικρά χρονικά διαστήματα. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 21,5% (IREF, 2011). Οι εργοδοτικές εισφορές ανέρχονται στο 23,75% ενώ υπάρχει φόρος επί της ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 0,4%. Στην Πορτογαλία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 43,3% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

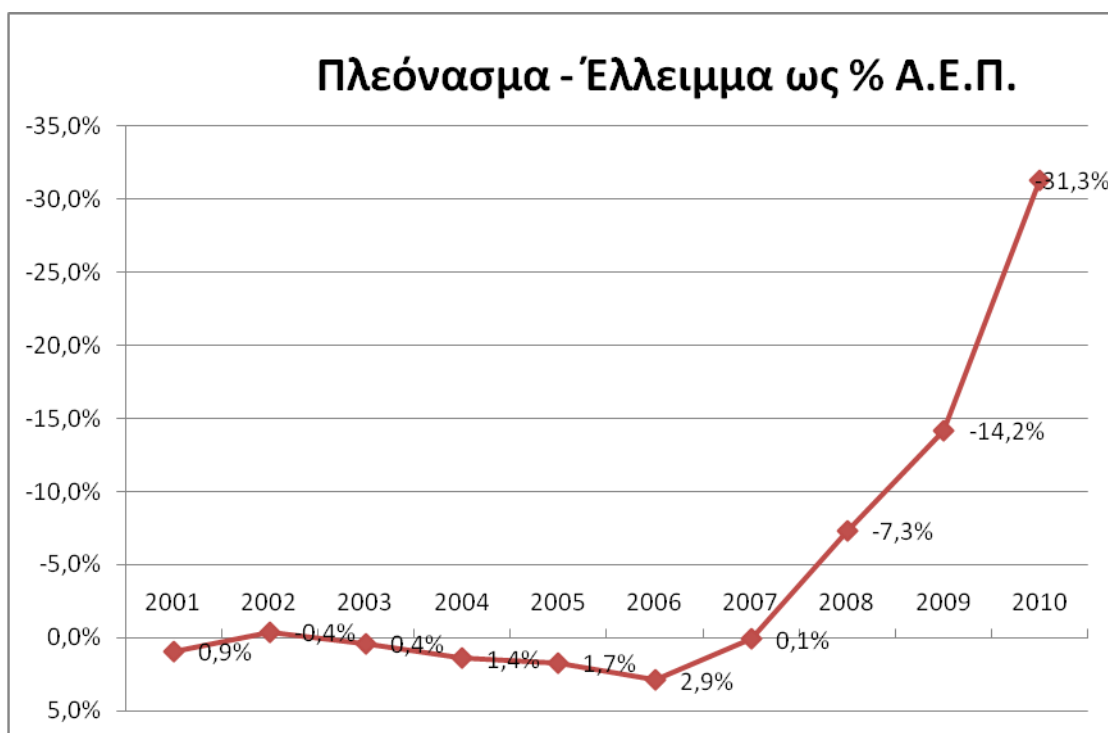
Ιρλανδία

Εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης παρουσίασε η οικονομία της Ιρλανδίας από το 2000-2007. Το 2008 η οικονομία μπήκε σε ύφεση, η οποία κορυφώθηκε το 2009 όπου άγγιξε το -7%. Το 2011 η οικονομία ξαναμπήκε σε τροχιά ανάπτυξης της τάξεως του 1,1% που αναμένεται να συνεχιστεί και για το 2012 και 2013 (Eurostat, 2012).

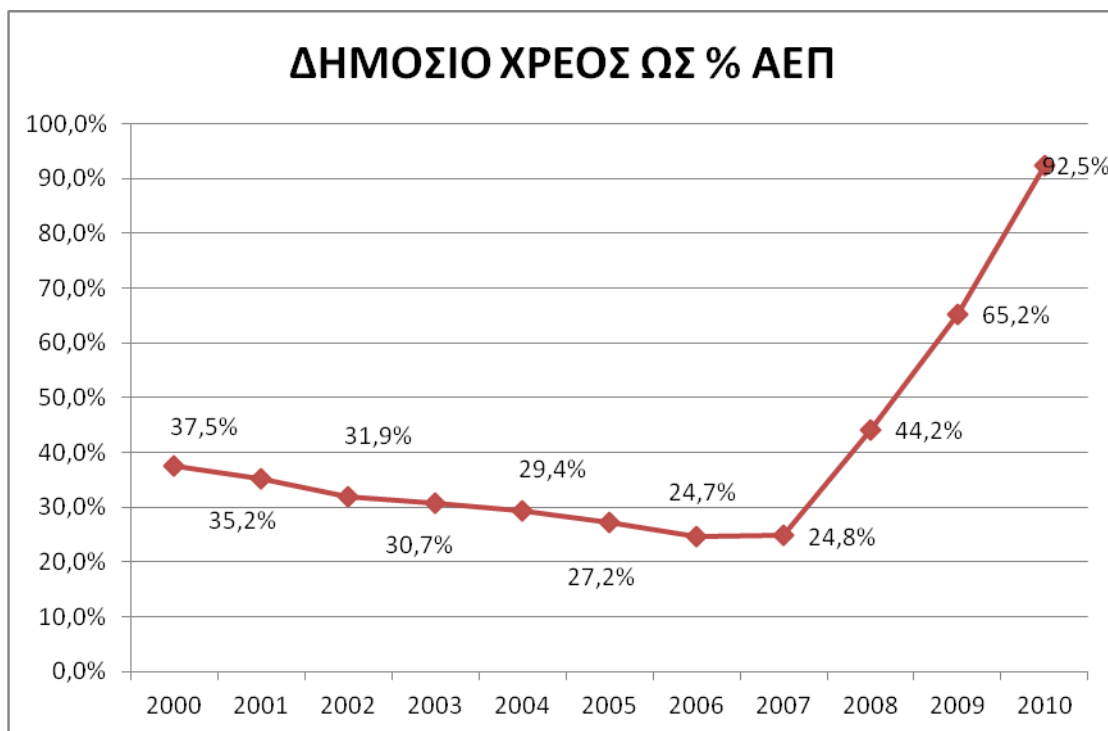
Σχήμα 64: Ρυθμός Ανάπτυξης Ιρλανδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Τα πλεονάσματα που παρατηρήθηκαν από 2000-2007 διαδέχτηκαν ελλείμματα που διπλασιάζονταν κάθε χρόνο από το 2008-2010. Το 2008, μετά το οριακό πλεόνασμα 0,1% του 2007 το έλλειμμα που καταγράφηκε ανήλθε στο -7,3%, διπλασιάστηκε το 2009 στο -14,2% και το 2010 ξεπέρασε το 30% καθιστώντας αναγκαία την λήψη μέτρων για τον μετριασμό του (Eurostat, 2011).

Σχήμα 65: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Ιρλανδίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος της Ιρλανδίας κυμαίνονταν σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα της τάξεως του 25-30% έως το 2008. Το 2008 το χρέος άρχισε την αυξητική του τροχιά και μέσα σε δύο χρόνια σχεδόν τετραπλασιάστηκε αγγίζοντας το 92,5% του Α.Ε.Π. το 2010 (Eurostat, 2012).

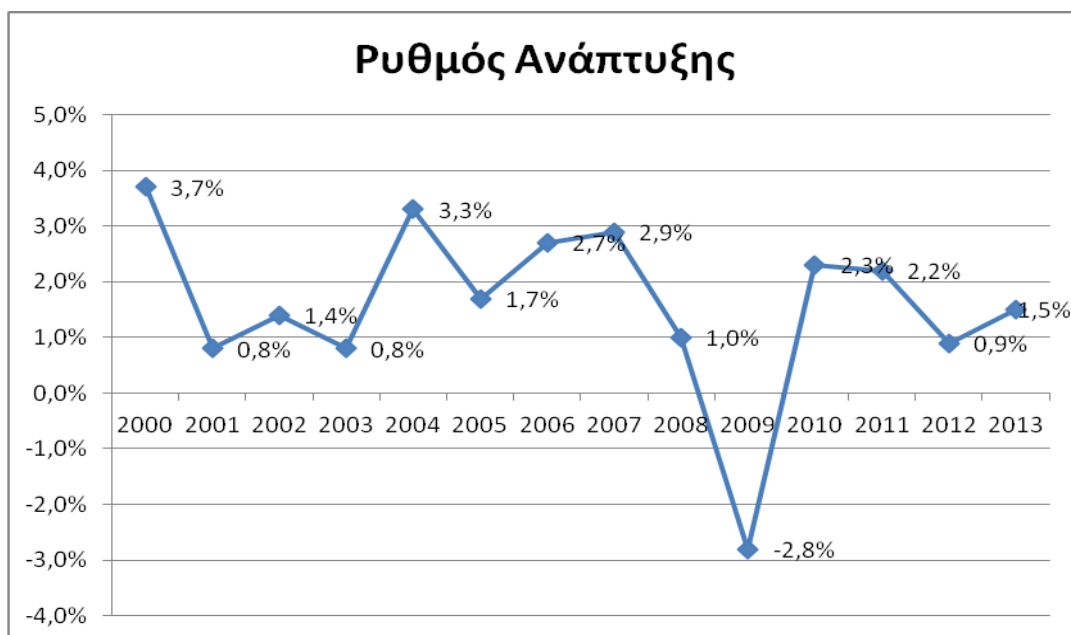
Σχήμα 66: Δημόσιο Χρέος Ιρλανδίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ωστόσο ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Ιρλανδία ανέρχεται στο ιδιαίτερα χαμηλό 12,5%. Ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας είναι 21%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 25%. Οι εργοδοτικές εισφορές κυμαίνονται στο 10,8%. Στην Ιρλανδία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 26,3% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

Βέλγιο

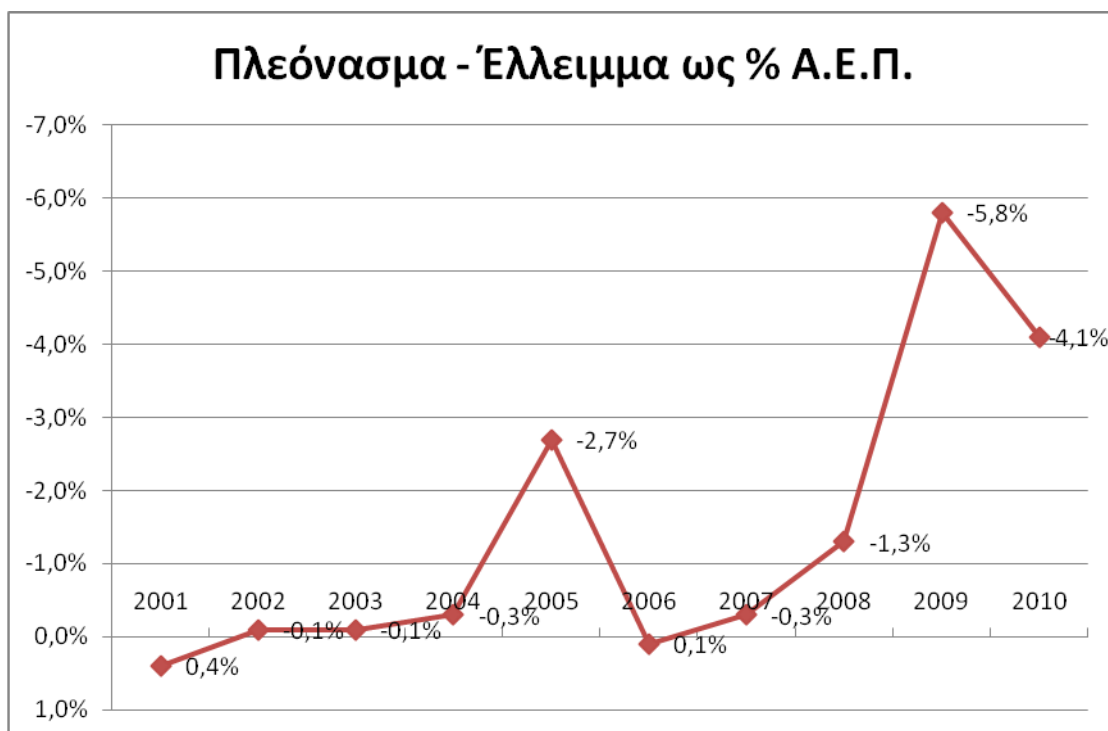
Το Βέλγιο παρουσιάζει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 2000-2010, που κυμαίνονταν από 0,8-3,7%, με εξαίρεση το 2009 όπου εμφάνισε ύφεση της τάξεως του -2,8%. Το 2011 η οικονομία επανήλθε σε αναπτυξιακή τροχιά καταγράφοντας ανάπτυξη σε ποσοστό 2,2%. Θετικοί προβλέπονται οι ρυθμοί ανάπτυξης και για το 2012 και 2013 (Eurostat, 2012).

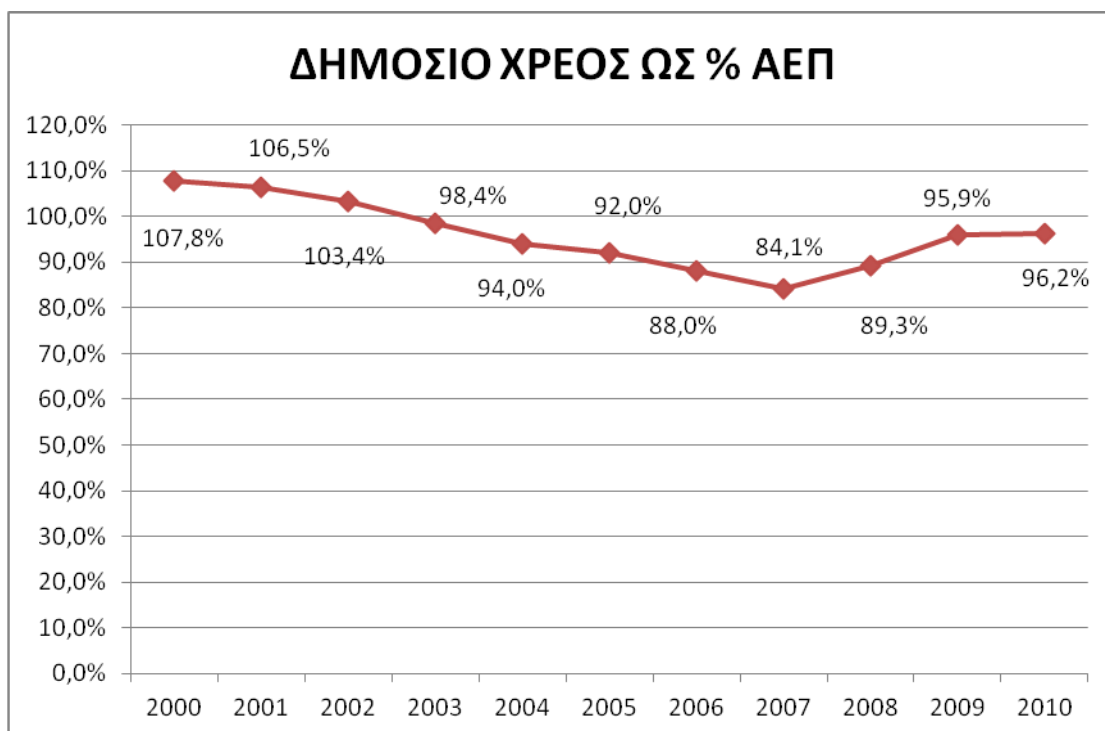
Σχήμα 67: Ρυθμός Ανάπτυξης Βελγίου 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Τα χαμηλά ελλείμματα που κυμαίνονταν κάτω του 1% από το 2001-2007 (με εξαίρεση το 2005), διαδέχτηκε ειδικά το 2009 ένα υψηλό ποσοστό ελλείμματος της τάξεως του -5.8%. Το 2010 το ποσοστό του ελλείμματος περιορίστηκε στο -4,1% του Α.Ε.Π. (Eurostat, 2012).

Σχήμα 68: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Βελγίου 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος του Βελγίου παρουσιάζει μια σταθερά πτωτική τάση έως το 2007. Από το 2008 παρατηρείται μια αλλαγή στην πορεία του που έχει αυξηθεί κατά 12,1%, αφού το 2010 έκλεισε στο 96,2% (Eurostat).

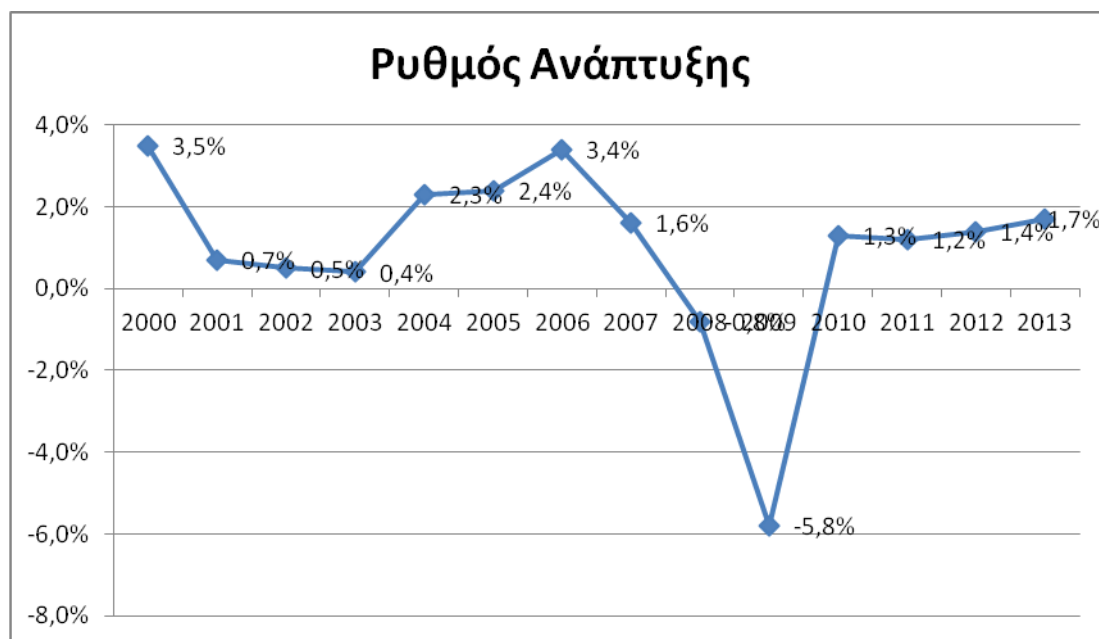
Σχήμα 69: Δημόσιο Χρέος Βελγίου ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2010. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στο Βέλγιο εξαρτάται από το ύψος των κερδών των επιχειρήσεων. Για κέρδη έως 25.000 ευρώ ο συντελεστής ανέρχεται στο 24,25%, για κέρδη από 25.000 έως 90.000 ευρώ ο συντελεστής ανέρχεται στο 31%, για κέρδη από 90.000 έως 322.500 ευρώ ο συντελεστής ανέρχεται στο 34,5% και για κέρδη άνω των 322.500 ευρώ ο συντελεστής που εφαρμόζεται είναι 33%.

Υπάρχουν τρεις συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας 6%,12% και 21%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 33% (IREF, 2011). Οι τόκοι καταθέσεων φορολογούνται σε ποσοστό 15%. Στο Βέλγιο η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 57,3% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

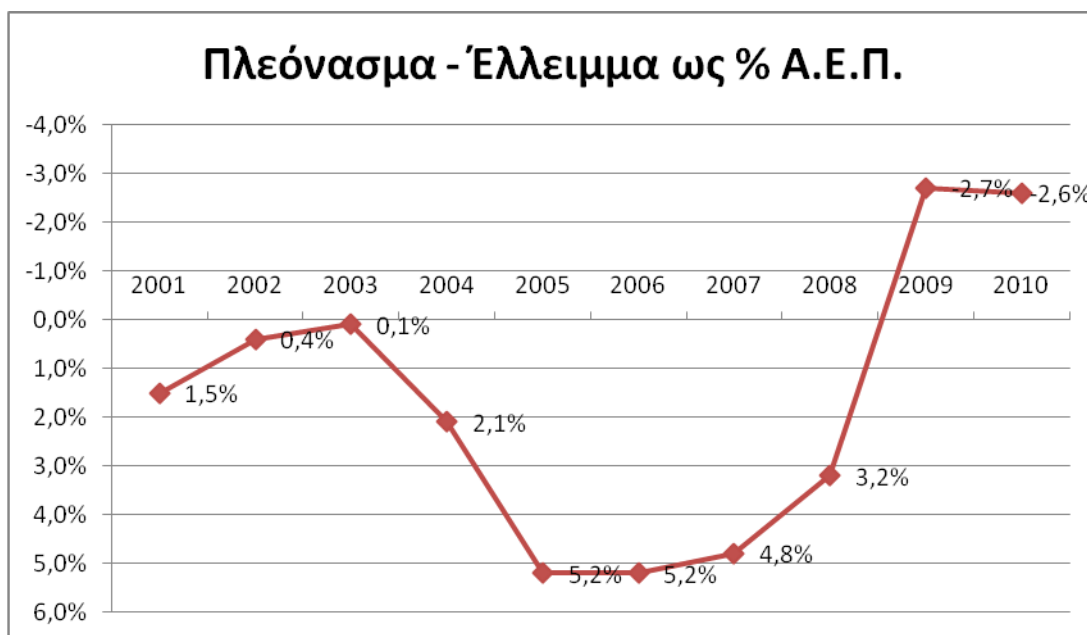
Δανία

Με εξαίρεση το 2009, ο ρυθμός ανάπτυξης της Δανίας παρέμεινε, αν και σε χαμηλά επίπεδα, ωστόσο θετικός. Οι εκτιμήσεις είναι πως η οικονομία θα συνεχιστεί να αναπτύσσεται και για το 2012 και 2013 με ρυθμό ανάπτυξης από 1,4-1,7% (Eurostat, 2012).

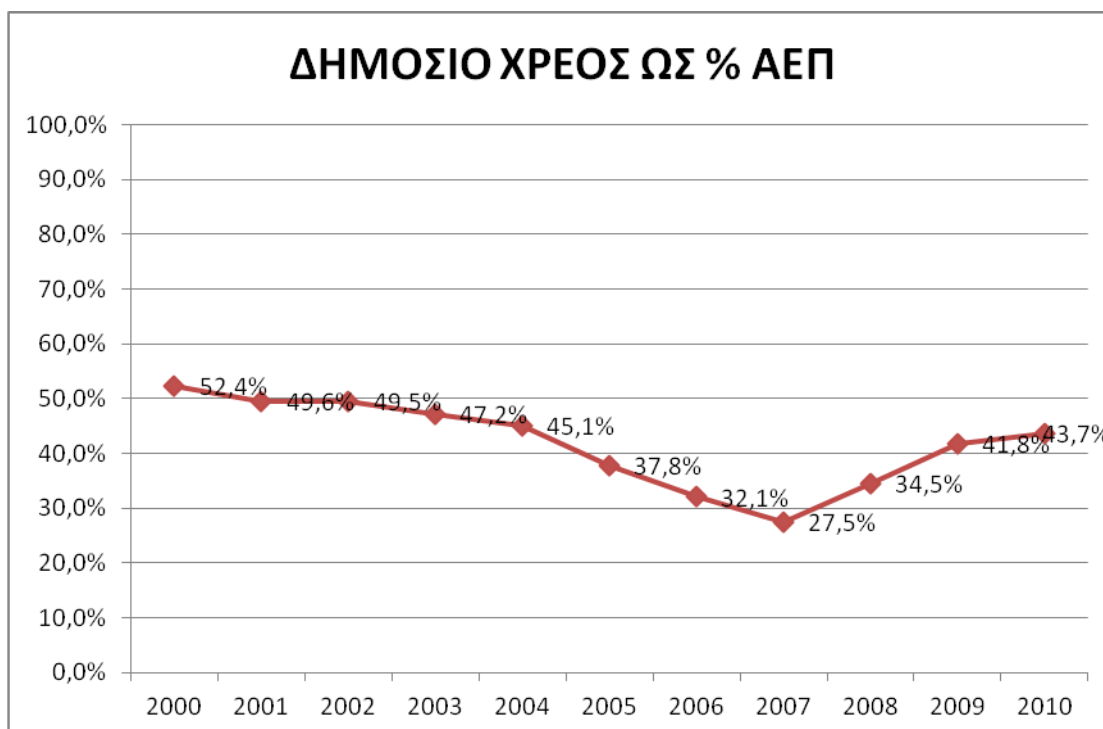
Σχήμα 70: Ρυθμός Ανάπτυξης Δανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Η οικονομία της Δανίας παρουσίαζε πλεονάσματα από το 2001-2008 που έφτασαν ακόμα και το 5,2%. Το 2009 και 2010 η οικονομία παράγαγε ελλείμματα που έφτασαν και το 2,7% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 71: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Δανίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. είχε πτωτική πορεία έως το 2007 και κυμαίνονταν σε χαμηλά επίπεδα. Από το 2008 εμφανίζει αυξητική τάση, ωστόσο κυμαίνεται κάτω του ορίου του 60% της συνθήκης του Μάαστριχτ (Eurostat, 2012).

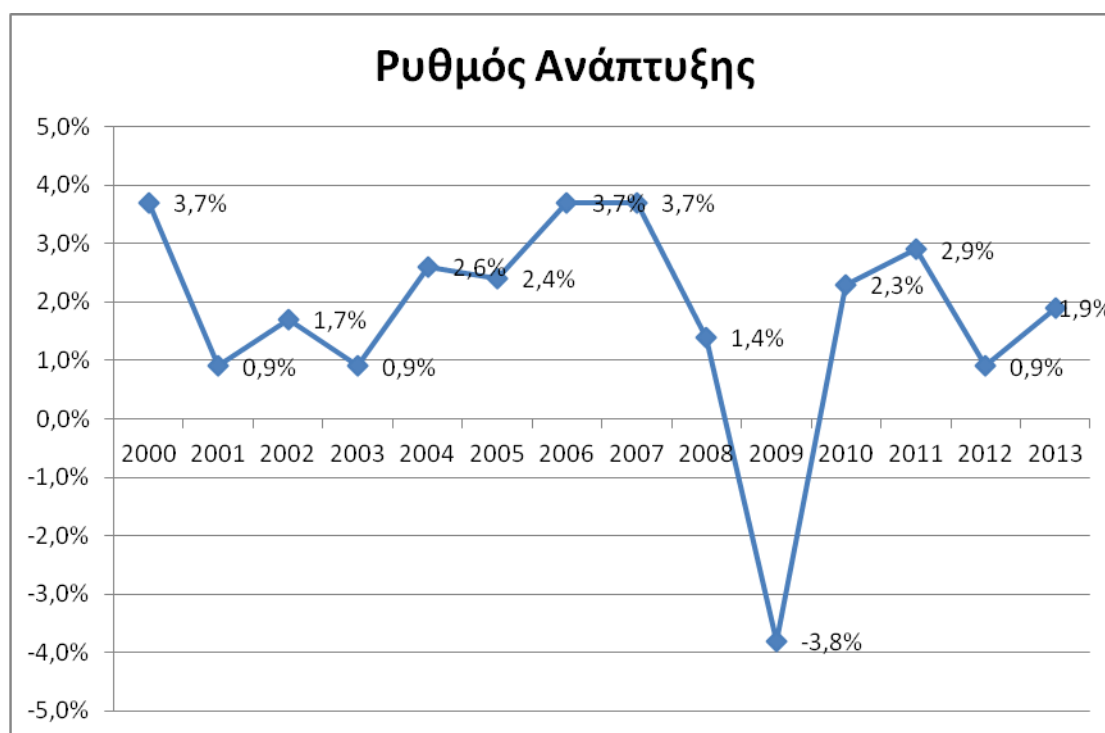

Σχήμα 72: Δημόσιο Χρέος Δανίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Δανία ανέρχεται στο 25%. Ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας είναι 25%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 28% για κέρδη έως 6.480 ευρώ και με 42% για τα υπερβάλλοντα. Στην Δανία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 27,5% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

Αυστρία

Με κορυφαία επίδοση το 3,7% η αυστριακή οικονομία είχε να επιδείξει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης όλη την δεκαετία 2000-2010, που διακόπηκαν μόνο το 2009. Θετικοί ήταν και οι ρυθμοί ανάπτυξης το 2010 και 2011, ενώ θετικές είναι οι εκτιμήσεις και για το 2012 και 2013 (Eurostat, 2012).

Σχήμα 73: Ρυθμός Ανάπτυξης Αυστρίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το έλλειμμα της οικονομίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. από το 2001- 2008 κυμαίνονταν, με εξαίρεση το 2004, σε επίπεδα κάτω του 2%. Από το 2009 εμφανίζει τάση ανόδου αφού αυξήθηκε στο -4,1% και στα ίδια περίπου επίπεδα έκλεισε και το 2010 (Eurostat, 2012).

Σχήμα 74: Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Αυστρίας 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. κινείται σε σταθερή τροχιά που κυμαίνεται από 60,2-71,8%. Το 2010 παρουσίασε την ανώτερη τιμή του της τάξεως του 71,8% του Α.Ε.Π. (Eurostat, 2012).

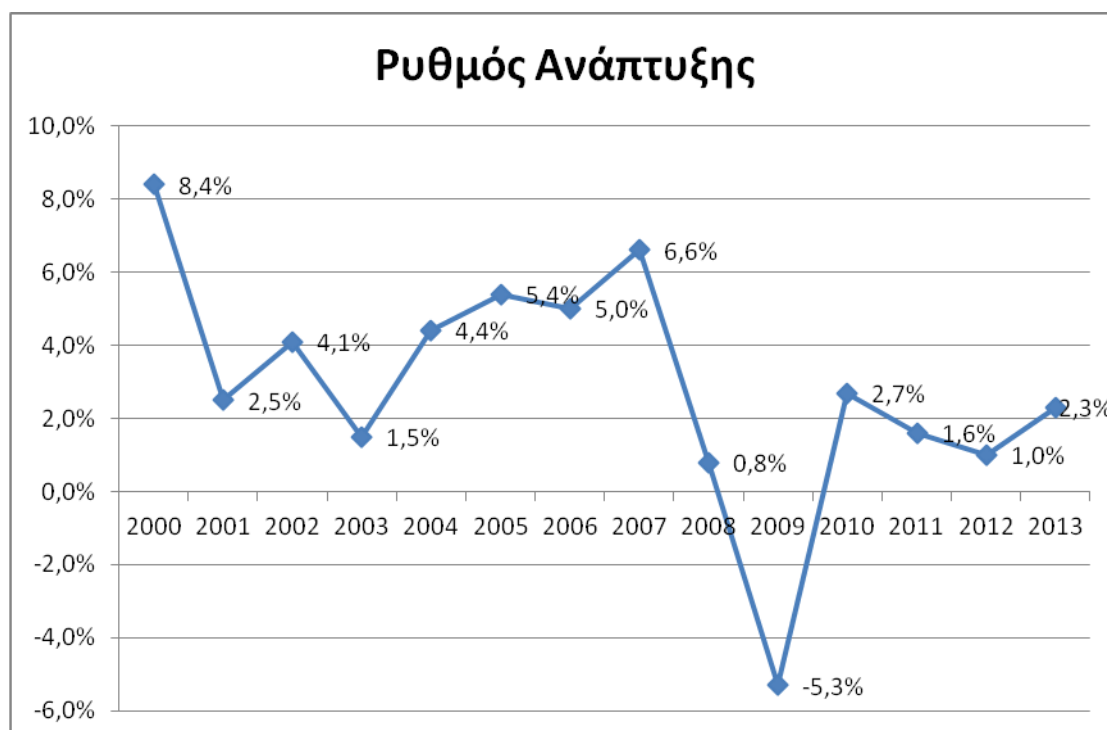

Σχήμα 75: Δημόσιο Χρέος Αυστρίας ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Αυστρία ανέρχεται στο 25%. Ο συντελεστής του φόρου προστιθέμενης αξίας είναι 20%, ενώ εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 10% για είδη όπως τρόφιμα, εφημερίδες, περιοδικά και 12% για ποτά. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 25%. Οι συνολικές εργοδοτικές εισφορές κυμαίνονται στο 30,8%. Στην Αυστρία η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 53,1% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

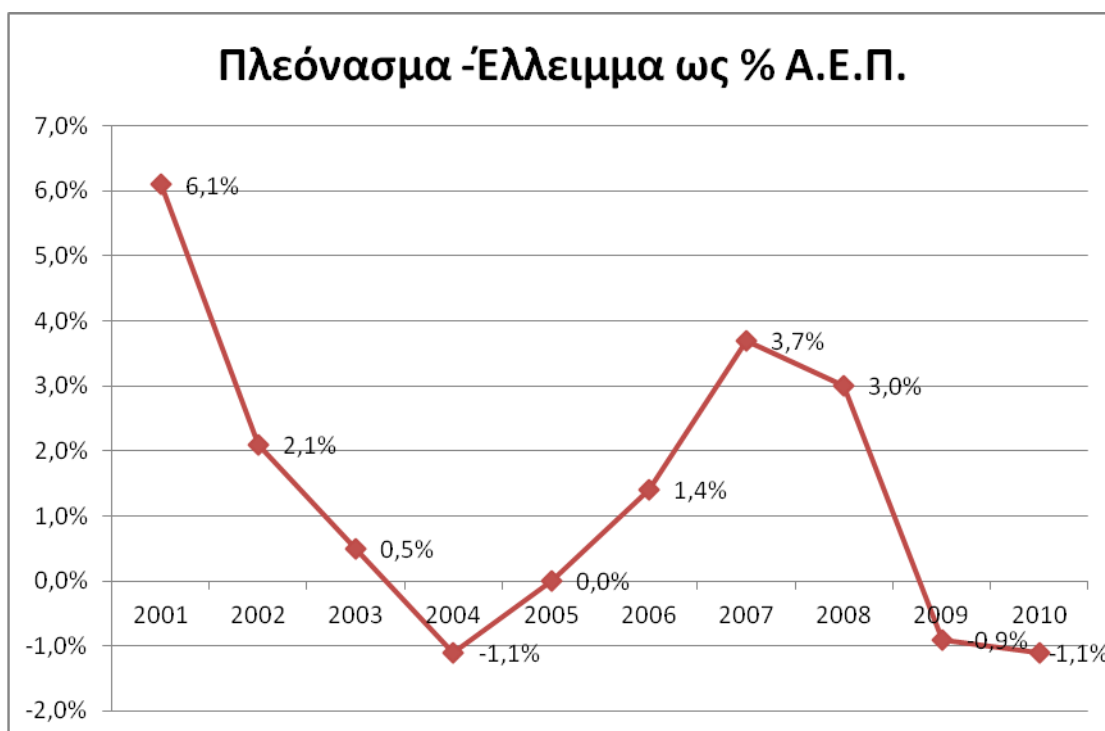
Λουξεμβούργο

Η οικονομία του Λουξεμβούργου έως και το 2007 εμφάνιζε σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης η οποίοι κορυφώθηκαν το 2007 με ποσοστό ανάπτυξης 6,6%. Η ρυθμός ανάπτυξης μειώθηκε το 2008 στο 0,8% και μετά την ύφεση του 2009 η οικονομία επανήλθε το 2010 σε ρυθμούς ανάπτυξης της τάξεως του 2,7%. Χαμηλότερος ήταν ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2011, ενώ και για το 2012 και 2013 οι εκτιμήσεις είναι θετικές για αυξήσεις της τάξεως του 1-2.3% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 76: Ρυθμός Ανάπτυξης Λουξεμβούργου 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

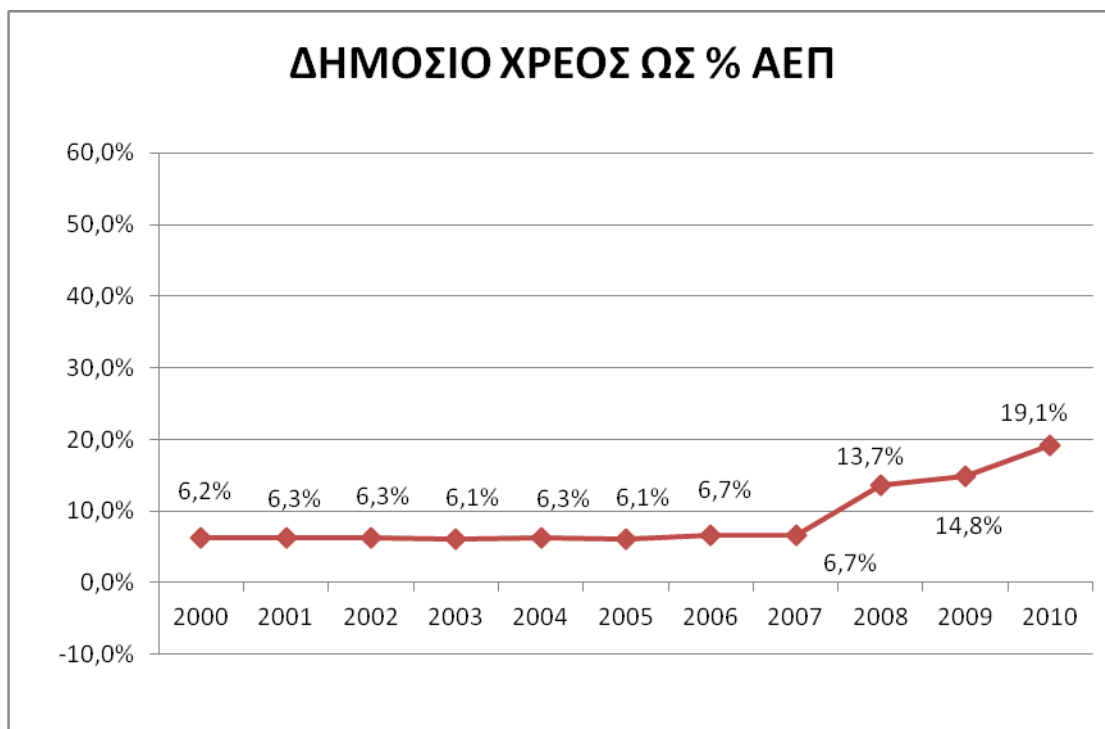
Η οικονομία του Λουξεμβούργου περνάει από τρία στάδια από το 2000-2010, όσο αφορά την δημιουργία πλεονασμάτων και ελλειμμάτων. Το 2000-2003 υπάρχει πτωτική τάση στην δημιουργία πλεονάσματος. Το 2004 για πρώτη φορά δημιουργούνται ελλείμματα αλλά στα έτη 2005-2008 η οικονομία επέρχεται σε τροχιά ανόδου με την δημιουργία πλεονασμάτων που έφτασαν μέχρι και το 3,7%. Το 2009 παρατηρείται μια απότομη πτώση και η δημιουργία ελλειμμάτων της τάξεως του -0,9%, ενώ και για το 2010 η οικονομία δεν μπόρεσε να επανέλθει σε τροχιά ανόδου, σημειώνοντας ύφεση σε ποσοστό -1,1% (Eurostat, 2012).

Σχήμα 77: Πλεόνασμα - Έλλειμμα ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. Λουξεμβούργου 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Το Δημόσιο Χρέος του Λουξεμβούργου είναι το χαμηλότερο μεταξύ των κρατών της Ε.Ε. Τα έτη 2000-2007 κυμαίνονταν από 6,1-6,7%, ενώ παρουσιάζει αυξητική τάση την τριετία 2008-2010. Το 2010 το Δημόσιο Χρέος έκλεισε στο 19,1% του Α.Ε.Π. (Eurostat, 2012).

Σχήμα 78: Δημόσιο Χρέος Λουξεμβούργου ως ποσοστό του Α.Ε.Π. 2000 – 2013. Στοιχεία για την δημιουργία του σχήματος αντλήθηκαν από την Eurostat (2012).

Ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στο Λουξεμβούργο ανέρχεται στο 21,8%. Οι χαμηλοί συντελεστές φόρου προστιθέμενης αξίας είναι 3%, 6%, 12% ενώ ο κανονικός είναι 15%. Τα κεφαλαιουχικά κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 28,8%. Οι εργοδοτικές εισφορές κυμαίνονται από 12,31% - 14,56%. Στο Λουξεμβούργο η συνολική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ανέρχεται στο 20,8% του τζίρου τους (Doing Business, 2012).

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

2.1 Επιχειρηματικό κλίμα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια

Στο προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάστηκε η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθεί η επιρροή της φορολογικής πολιτικής στο επιχειρηματικό κλίμα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Θα πραγματοποιηθεί ιδιαίτερη αναφορά για τα έτη 2010 και 2011, όπου παρουσιάστηκε η μεγάλη κρίση χρέους, ενώ προέκυψαν ραγδαίες πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις με την υπογραφή του Μνημονίου.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα στην οποία επικρατεί η άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας κυρίως στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, αλιεία), στον τριτογενή τομέα (τουρισμός, υπηρεσίες) και λιγότερο στον δευτερογενή τομέα (βιομηχανία, μεταποίηση). Σύμφωνα με έρευνα του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.), που ολοκληρώθηκε και δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2012, τα νέα επιχειρηματικά ανοίγματα για το έτος 2010 που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν ποσοστό 1,9% για τον πρωτογενή τομέα και 46,2% για τον τομέα των υπηρεσιών. Το ποσοστό του τριτογενούς τομέα, παρουσιάζει μείωση σε σχέση με προηγούμενα έτη, όπου κυμάνθηκε στο 58% για το έτος 2008 και 63% για το έτος 2006. Εδώ θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι το ποσοστό του μόλις 1,9% για νέες επιχειρήσεις στον πρωτογενή τομέα, τείνει να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια λόγω της εγκατάλειψης των πόλεων από τους νέους και της αύξησης του φαινομένου «επιστροφή στη φύση» (IOBE, 2012).

Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, το 3,3% του πληθυσμού 18-64 ετών δήλωσε ότι έκανε παύση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας. Το 70% των επιχειρηματιών που αποχώρησαν από τις δραστηριότητες τους δήλωσαν ότι κύρια αιτία της αποχώρησής τους ήταν η έλλειψη κερδοφορίας και όχι η έλλειψη χρηματοδότησης από το κράτος ή από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (IOBE, 2012).

Η ηλικιακή ομάδα 18-64 ετών, που προσχώρησαν σε έναρξη επιτηδεύματος από ανάγκη ήταν 3% το έτος 2008 και μειώθηκε τα υπόλοιπα δύο έτη με ποσοστό 2,3% το 2009 και μόλις 1,5% κατά το έτος 2010.

Από αυτούς, κατά το έτος 2010, οι επιχειρηματίες που εισήλθαν για πρώτη φορά στον επιχειρηματικό στίβο, για να κάνουν το τόλμημα για λόγους ανεξαρτησίας το ποσοστό ανήλθε στο 20,2% έναντι του ποσοστού του 18,6% για λόγους αύξησης του εισοδήματος.

Ένα αρκετά ενδιαφέρον στοιχείο της ίδιας έρευνας, αφορά την ηλικία και το φύλο των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων, δηλαδή των επιχειρηματιών που ανοίγουν για πρώτη φορά μια επιχείρηση. Κατά το έτος 2010, οι γυναίκες επιχειρηματίες ανήκουν κατά 40% στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 45-54 ετών, ενώ κατά τα προηγούμενα χρόνια πιο έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα παρουσιάζεται στις ηλικίες μεταξύ 35-44 ετών. Η εικόνα που παρουσιάζεται στους άντρες και αφορά την ηλικία των 45-54 ετών αφορά ποσοστό 34%, ενώ για τις ηλικίες 35-44 το ποσοστό είναι περίπου 33% για το έτος 2010. Παρατηρείται, δηλαδή, με την πάροδο των ετών μία «γήρανση» του πληθυσμού με μέσο όρο για τις γυναίκες τα 40,6 έτη και για τους άντρες τα 41,1 έτη. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί λόγω του γεγονότος ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δεν μπορούν εύκολα να απασχοληθούν σε άλλες επιχειρήσεις. Παράλληλα, οι νέοι προσπαθούν να παρατείνουν τις σπουδές τους ή μεταβαίνουν στο εξωτερικό για εύρεση εργασίας μιας και δεν έχουν άλλες οικογενειακές υποχρεώσεις.

Από τη στιγμή που η επιχειρηματικότητα παρουσιάζει μεγάλη ύφεση τα τελευταία χρόνια, θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε στους λόγους στους οποίους οφείλεται η διακοπή της λειτουργίας μιας επιχείρησης.

Πίνακας: % πληθυσμού 18-64ετών

	% πληθυσμού 18-64 ετών	
	Διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης	Αναστολή λειτουργίας επιχείρησης
2007	1,8	0,8
2008	1,8	0,8
2009	2,6	0,8
2010	3,3	0,8

Πηγή: (IOBE, 2012).

Πίνακας: Λόγοι διακοπής ή αναστολής της λειτουργίας μιας Επιχείρησης.

% διάρθρωση αιτιών διακοπής/αναστολής επιχειρηματικής δραστηριότητας								
Έτος	Ευκαιρία για πώληση	Μη κερδοφόρα επιχείρηση	Προβλήματα Χρημ/σης	Εύρεση Άλλης εργασίας	Προγραμματισμένη αποχώρηση	Συνταξιοδότηση	Προσωπικοί Λόγοι	Περιστασιακοί λόγοι
2007	8,9	40,4	11,6	8,2	7,8	3,2	15,9	4,0
2008	10,0	45,0	12,00	9,0	5,0	4,0	11,0	4,0
2009	5,8	45,7	5,6	18,4	4,9	4,9	12,4	2,3
2010	0,0	71,9	5,2	2,5	0,0	5,1	15,3	0,0

Πηγή: (IOBE, 2012).

Από τους ανωτέρω πίνακες διεξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

Οι επιχειρήσεις οι οποίες διέκοψαν την λειτουργία τους τα έτη 2007, 2008, 2009 και 2010 είναι ποσοστιαία περισσότερες σε σχέση με αυτές που την ανέστειλαν. Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρηματίες αναγκάστηκαν να προχωρήσουν σε διακοπή ή αναστολή επιχειρηματικής δραστηριότητας, προχωρούμε στις εξής παρατηρήσεις: Κατά το έτος 2010 όπου άρχισαν να γίνονται εμφανή τα αποτελέσματα της κρίσης, το 72% περίπου των επιχειρηματιών αντιμετώπισαν μη κερδοφόρα επιχείρηση, σαν άμεσο αποτέλεσμα της εφαρμογής των δημοσιονομικών μέτρων, όπως η εφαρμογή νέας φορολογίας, αλλά φυσικά και σαν επακόλουθο της μείωσης των μισθών και των συντάξεων. Στο 0% για το ίδιο έτος ήταν η ευκαιρία για πώληση καθώς και η προγραμματισμένη αποχώρηση. Φυσικά υπάρχουν και προσωπικοί λόγοι με ποσοστό περίπου 15%, ενώ σε σύνταξη προχώρησε το 5% των επιχειρηματιών. Μόλις το 2,5% των ατόμων που αποχώρησαν από τον επαγγελματικό στίβο είχαν την ευκαιρία για άλλη απασχόληση σε σχέση με το 2009 όπου το αντίστοιχο ποσοστό κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα στο 18,5% περίπου (IOBE, 2012).

Συνεχίζοντας την έρευνα μας για την πορεία των επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια, και σύμφωνα με στοιχεία της Ετήσιας έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2011 από την Ε.Σ.Ε.Ε. (Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου), τα νούμερα αντανακλούν ξεκάθαρα την δύσκολη κατάσταση στην οποία έχει επέλθει η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Μέσα στο 2009 έκλεισαν 60.000 επιχειρήσεις και ο ίδιος αριθμός επιχειρήσεων έκλεισε και για το 2010 με εκτιμήσεις

ότι τελικά για το 2011 και 2012 οι μειώσεις θα είναι ακόμα μεγαλύτερες. Μάλιστα, το 80% των επιχειρήσεων είχαν μειωμένες πωλήσεις, ενώ όσο πιο μικρή είναι η επιχείρηση, τόσο πιο μειωμένες πωλήσεις έχει (Ε.Σ.Σ.Ε., 2011).

Θέλοντας τα συγκρίνουμε μεγέθη που αφορούν τους Δείκτες Κύκλου Εργασιών, έχουμε τα εξής στοιχεία: Το Λιανικό Εμπόριο για το Νοέμβριου του 2011, (χωρίς τα καύσιμα), εμφανίστηκε μειωμένο κατά 5,2% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο του Νοεμβρίου 2010, το οποίο ήταν επίσης μειωμένο κατά 10,2% σε σχέση με το 2009. Ο ίδιος δείκτης για το λιανικό εμπόριο (με τα καύσιμα) το Νοέμβριο του 2011 παρουσιάστηκε μειωμένος κατά 6,3% σε σχέση με το Νοέμβριο του 2010, ο οποίος είχε μειωθεί κατά 5,8% από το 2009 (Ε.Σ.Σ.Ε., 2011).

Μειωμένα επίσης εμφανίζονται τα στοιχεία του κύκλου εργασιών για τον Δείκτη Όγκου, όπου το Νοεμβρίου 2011 (χωρίς τα καύσιμα), μειώθηκαν κατά 6,6% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Δείκτη του Νοεμβρίου 2010, ο οποίος μειώθηκε κατά 13,1% σε σχέση με το 2009. Ο ίδιος δείκτης (με τα καύσιμα) παρουσίασε μείωση 8,9% από το Νοέμβριο του 2010 έως τον ίδιο μήνα του 2011, έναντι μείωσης 11,6% μεταξύ των ετών 2009 και 2010. (ΕΣΣΕΕ, 2011).

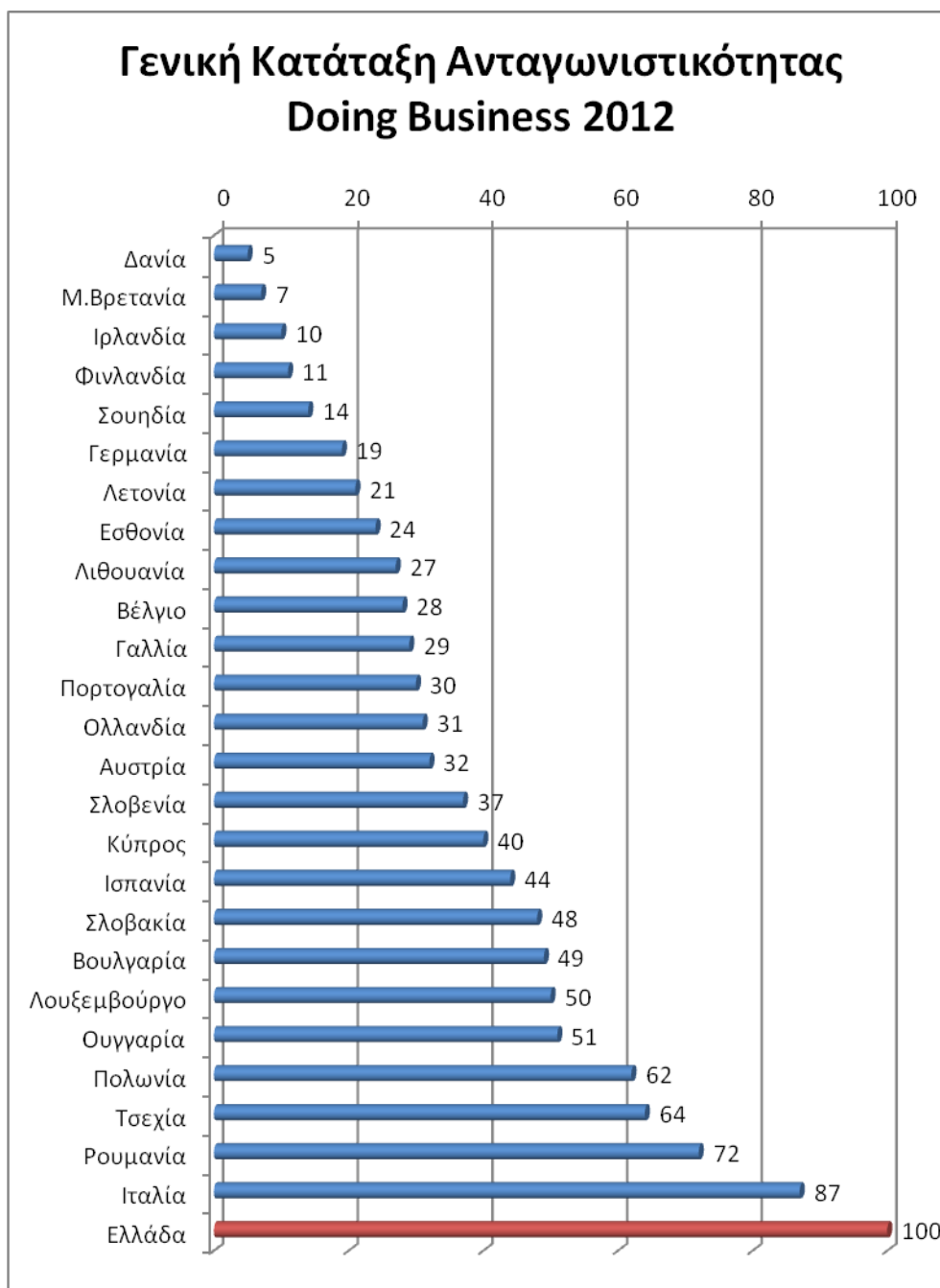
Το αρνητικό επιχειρηματικό κλίμα που έχει δημιουργηθεί στην Ελλάδα, φαίνεται ξεκάθαρα και από στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (Ο.Ο.Σ.Α.) και ειδικότερα από την ετήσια έρευνα που πραγματοποιείται από την παγκόσμια τράπεζα με τίτλο «Doing Business».

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια κατατάσσεται σε χαμηλές θέσεις στην γενική κατάταξη της έρευνας ανταγωνιστικότητας, βάσει κριτηρίων που περιλαμβάνουν και την επιβάρυνση των επιχειρήσεων από την άμεση και έμμεση φορολόγηση και την σταθερότητα του φορολογικού συστήματος.

Έτος	Γενική κατάταξη
2012	100
2011	109
2010	109
2009	96
2008	100
2007	109
2006	80

Πηγή: Ο πίνακας δημιουργήθηκε βάσει στοιχείων των ετήσιων ερευνών «Doing Business» <http://www.doingbusiness.org/>

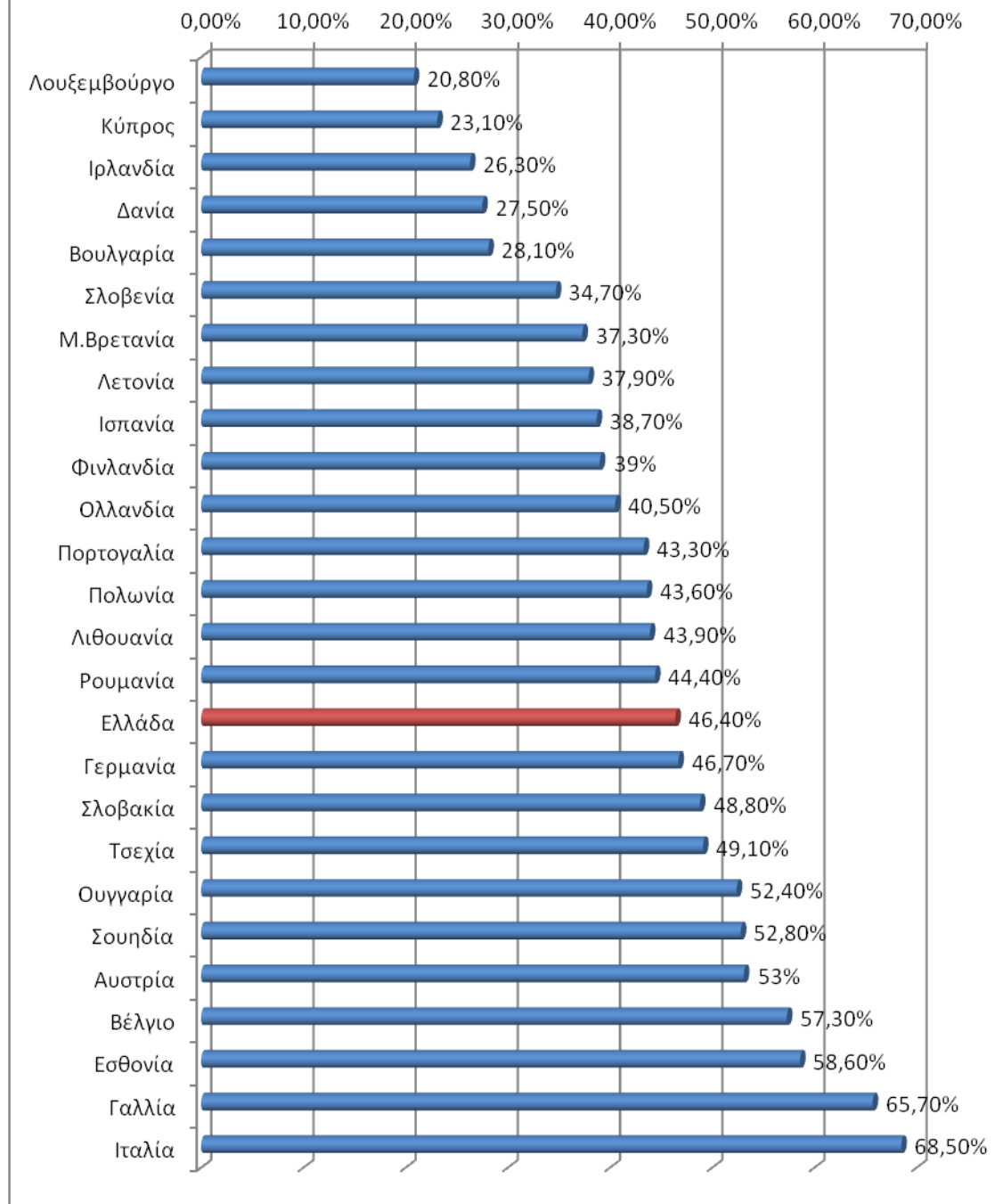
Το 2012 η Ελλάδα κατατάσσεται παγκοσμίως στην 100η θέση μεταξύ 183 χωρών, αλλά τελευταία μεταξύ των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο αφορά την ανταγωνιστικότητα και την ευκολία του «επιχειρείν». Στην αρνητική αυτή κατάταξη έχει συμβάλει σε μεγάλο ποσοστό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, η γραφειοκρατία και οι συχνές αλλαγές στην φορολογική πολιτική (Doing Business, 2012).

Πηγή: Ο πίνακας δημιουργήθηκε βάσει στοιχείων της ετήσιας έρευνας 2012 «Doing Business» του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (Ο.Ο.Σ.Α.)
<http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2012>

Επικεντρώνοντας στην φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων από άμεσους και έμμεσους φόρους διαπιστώνουμε ότι στην Ελλάδα οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται, βάσει της μεθοδολογίας της έρευνας του Ο.Ο.Σ.Α., σε υψηλό ποσοστό του τζίρου τους από την φορολογία. Για το 2012 το ποσοστό επιβάρυνσης ανέρχονταν στο 46,40% κατατάσσοντας την Ελλάδα στην 16^η θέση μεταξύ των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Doing Business, 2012). Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζεται η κατάταξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων με αύξοντα ρυθμό:

Συνολικό ποσοστό φορολογικής επιβάρυνσης επί τζίρου

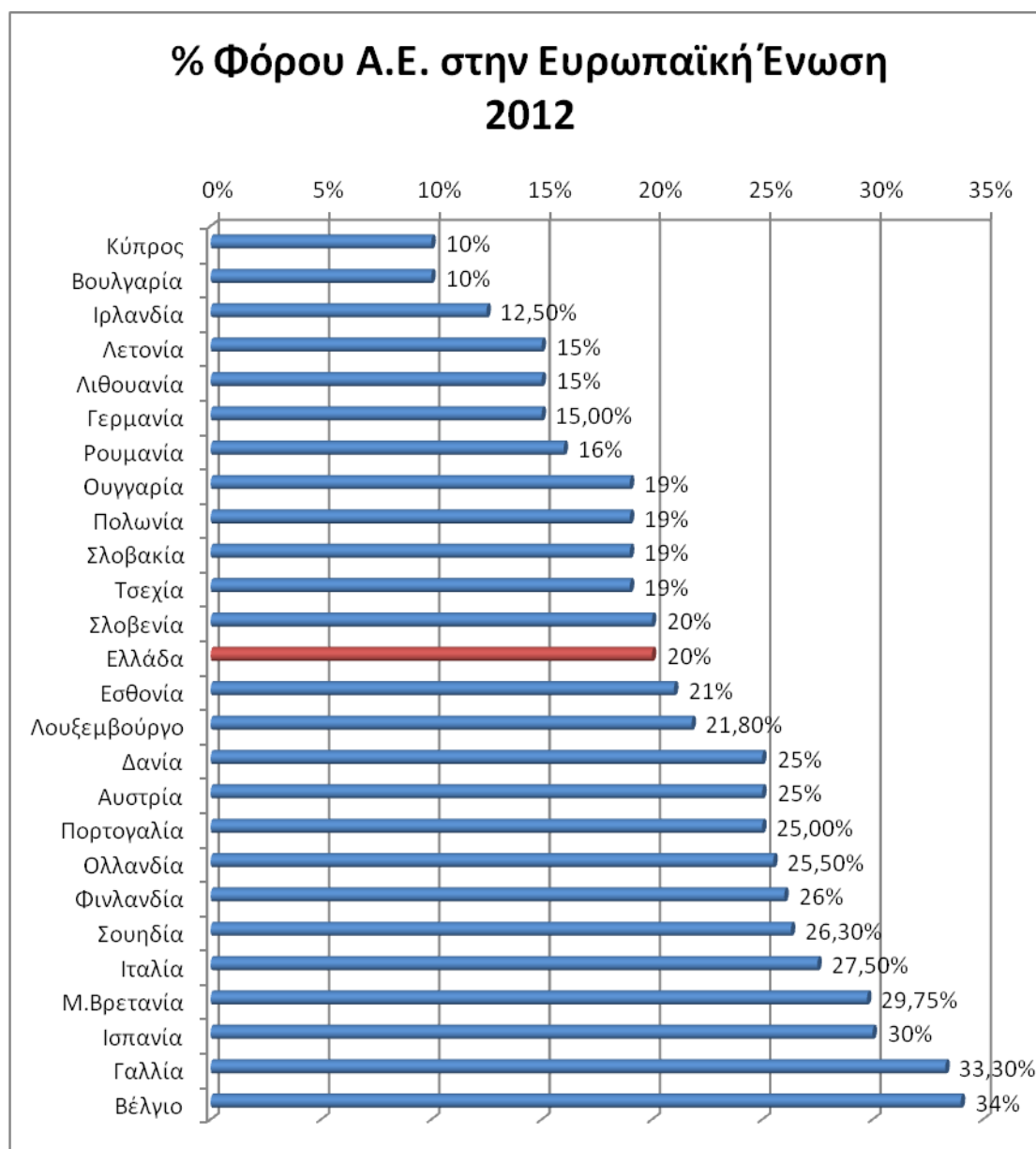

Πηγή: Ο πίνακας δημιουργήθηκε βάσει στοιχείων της ετήσιας έρευνας 2012 «Doing Business» του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (Ο.Ο.Σ.Α.)
<http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2012>

Σε αυτή την υψηλή επιβάρυνση δεν συνέβαλαν τόσο οι συντελεστές φορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων, αφού για το 2011 ήταν 24% και για το 2012 μειώθηκαν σε 20%, αλλά η υψηλή επιβάρυνση από τους έμμεσους φόρους και

τις εργοδοτικές εισφορές. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουμε αν αναλογιστούμε ότι οι συντελεστές φορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων για το 2011 ανέρχονταν στο 24% και δεν ήταν από τους υψηλότερους συντελεστές στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) και ειδικά για το 2012 η Ελλάδα κατατάσσεται στην μέση της Ε.Ε. όσο αφορά τους συντελεστές φορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων.

Πηγή: Ο πίνακας δημιουργήθηκε βάσει στοιχείων της ετήσιας έρευνας 2012 «Doing Business» του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (Ο.Ο.Σ.Α.)

<http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2012>

Από τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το ύψος της επιβάρυνσης των επιχειρήσεων στην Ελλάδα κυμαίνεται περίπου στο μέσο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το αρνητικό επιχειρηματικό κλίμα διαμορφώνεται

κυρίως λόγω του πολύπλοκου φορολογικού συστήματος και της γραφειοκρατίας, βάσει των στοιχείων του Ο.Ο.Σ.Α. (Doing Business, 2012).

2.2 Αρνητικές επιπτώσεις των νέων φορολογικών μέτρων στις επιχειρήσεις. Αναφορά στην Κεϋνσιανή θεωρία.

Σύμφωνα με τους Κεϋνσιανούς οικονομολόγους, το κράτος παρεμβαίνει στην σταθεροποίηση της οικονομίας υποχρεωτικά, διότι η ελεύθερη αγορά δεν είναι ικανή να διασφαλίσει οικονομική σταθερότητα.

Πριν από το 1930, επικρατούσε η άποψη των νεοκλασικών οικονομολόγων, ότι οι δυνάμεις της αγοράς μπορούσαν να ισορροπήσουν την οικονομία σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης.

Μετά το 1930, που παρουσιάστηκε μεγάλη ύφεση, κάτι τέτοιο δεν μπορούσε να επιτευχθεί. Σύμφωνα με τον Κέυνς, η αγορά από μόνη της δεν μπορεί να σταθεροποιηθεί και η οικονομία θα βρίσκεται είτε σε χαμηλότερα είτε σε υψηλότερα επίπεδα από την ισορροπία, με αποτελέσματα όπως ο πληθωρισμός, η ανεργία κλπ. Έτσι λοιπόν η κρατική παρέμβαση είναι απαραίτητη για την επίτευξη της σταθεροποίησης και ουσιαστικά αυτή είναι η έννοια της δημοσιονομικής πολιτικής.

Η Κεϋνσιανή μακροοικονομική θεωρία δίνει βάρος στη συνολική ζήτηση της οικονομίας. Λόγω, λοιπόν, ελλειμματικής ή υπερβολής ζήτησης παρατηρείται μη σταθερότητα. Η δημοσιονομική πολιτική που προτείνεται είναι ότι πρέπει να προσδιοριστεί ένα επίπεδο εισοδήματος το οποίο θα επιδράσει με τέτοιο τρόπο στη συνολική ζήτηση, ώστε να διορθωθούν οι ατέλειες και να επιτευχθεί σταθερότητα σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης.

Το απλό Κεϋνσιανό υπόδειγμα της συνολικής ζήτησης, επηρεάζεται και διευρύνεται από την εισαγωγή του δημόσιου τομέα και του διεθνούς εμπορίου. Σε αυτές τις περιπτώσεις, πρέπει συνυπολογιστούν οι αποταμιεύσεις αλλά και οι φόροι των εισαγωγών.

Η δημοσιονομική πολιτική από την πλευρά της ζήτησης, μπορεί να διακριθεί: Α) στα μέσα που χρησιμοποιούνται για να προκαλέσουν αυτόματες επιδράσεις αντικυκλικής φύσης και Β) στα μέσα που χρησιμοποιούνται για να προκαλέσουν αυτόνομες διακριτικές ενέργειες αντικυκλικής φύσης.

Η πρώτη κατηγορία χρησιμοποιεί αυτόματους σταθεροποιητές, όπως: ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο εταιρικός φόρος επί των κερδών και τα

προγράμματα κοινωνικών ασφαλίσεων. Τα μέσα αυτά, επιδρούν με τον κάτωθι τρόπο.

Όταν η οικονομία βρίσκεται σε περιόδους αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας, δηλαδή το εισόδημα και τα κέρδη είναι αυξημένα, τότε και τα φορολογικά έσοδα που βασίζονται σε αυτά τα μεγέθη είναι αυξημένα επίσης. Όταν οι φόροι είναι προοδευτικοί, δηλαδή ο ρυθμός αύξησης των φόρων είναι μεγαλύτερος από τον ρυθμό αύξησης του εισοδήματος, τότε οδηγούμαστε σε μείωση της αγοραστικής δύναμης των ιδιωτών και κατά συνέπεια την μείωση της συνολικής ζήτησης της οικονομίας.

Τα αντίθετα αποτελέσματα έχουμε σε περιόδους ύφεσης της οικονομίας, όπου λόγω μείωσης του εθνικού εισοδήματος, οι κρατικοί φορείς πρέπει να προχωρούν σε μείωση των φόρων, ώστε να αυξηθεί η αγοραστική δύναμη με αποτέλεσμα να αυξηθεί και η συνολική ζήτηση.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής είναι τα προγράμματα κοινωνικών ασφαλίσεων. Σύμφωνα με τον Κένυς, σε άνθηση της οικονομικής δραστηριότητας, πρέπει να μειώνονται τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης, ανεργίας κλπ, με αποτέλεσμα η αγοραστική δύναμη κάποιων καταναλωτών να μειώνεται σε μεγάλο βαθμό που να προκαλεί τελικά μείωση της συνολικής ζήτησης. Από την άλλη πλευρά, σε περιόδους ύφεσης, πρέπει το κράτος να αυξάνει τα κοινωνικά επιδόματα, με σκοπό να αυξάνεται η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και να επιτυγχάνεται αύξηση της συνολικής ζήτησης.

Στην δεύτερη κατηγορία, η Κεϋνσιανή θεωρία περιλαμβάνει τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να προκαλέσουν αυτόνομες διακριτικές ενέργειες αντικυκλικής φύσης. Αυτό σημαίνει ότι το κράτος μεταβάλλει το επίπεδο των φόρων και των κρατικών δαπανών, με σκοπό να επιτύχει σταθεροποιητική πολιτική. Όταν στην οικονομία υπάρχουν πληθωριστικές πιέσεις, το κράτος πρέπει να αυξάνει τους φόρους και να μειώνει τις κρατικές δαπάνες. Αυτό θα οδηγήσει σε μείωση της αγοραστικής δύναμης, σε μείωση της συνολικής δαπάνης, σε μείωση της συνολικής ζήτησης και πίεση για μείωση των τιμών. Αντίθετα, σε περιόδους μείωσης οικονομικής δραστηριότητας, το κράτος πρέπει να μειώνει τους φόρους και να αυξάνει τις δαπάνες για να τονώσει την αγοραστική δύναμη και να αυξήσει τη συνολική ζήτηση.

Σε αντιδιαστολή με τη θεωρία του Κένυς και των οπαδών του, υπάρχει η ελληνική πραγματικότητα. Στην σημερινή εποχή, όπου παρουσιάζεται μια

πρωτοφανής ύφεση στην ελληνική οικονομία, το ελληνικό κράτος και οι κοινωνικοί μας εταίροι, υιοθέτησαν μια πολιτική θέσπισης νέων φόρων και εκτεταμένης φορολογίας στα φυσικά και νομικά πρόσωπα με σκοπό να αυξηθούν τα δημοσιονομικά έσοδα του κράτους. Λόγω της επιδρομής των φορολογικών μέτρων, η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών μειώθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε οι πολίτες να αλλάξουν την καταναλωτική τους συμπεριφορά και να μειώσουν σε μεγάλο βαθμό την κατανάλωση ακόμα και στα πιο βασικά αγαθά απαραίτητα για την επιβίωση των ατόμων. Το άμεσο αποτέλεσμα αυτής της αντίδρασης των καταναλωτών φάνηκε στην λειτουργία και ευρωστία των επιχειρήσεων. Με μειωμένη κατανάλωση κάποιων κατηγοριών αγαθών ή μηδενική κατανάλωση συγκεκριμένων αγαθών και ειδικά αγαθών πολυτελείας, σε συνδυασμό με τα συνεχώς αυξανόμενα έξοδα των επιχειρήσεων, όπως πχ: ενοίκια, ασφαλιστικές εισφορές, νέοι φόροι, άλλα λειτουργικά έξοδα, οδηγηθήκαμε σε μονόδρομο. Ο μονόδρομος ήταν το κλείσιμο των περισσότερων επιχειρήσεων που ζούσαν και δραστηριοποιούνταν στον ελλαδικό χώρο. Σε αυτό το γεγονός συνέβαλε και ο έντονος ανταγωνισμός από ξενικά προϊόντα που έχουν κατακλύσει την ελληνική οικονομία και μπορεί να παρουσιάζαν μειωμένη τιμή.

Το κλείσιμο των επιχειρήσεων έχει πολλά επακόλουθα στην οικονομία της χώρας. Αρχικά, η διακοπή της λειτουργίας μια επιχείρησης συνεπάγεται διακοπή της εργασίας των υπαλλήλων αλλά και του επιχειρηματία. Από τους υπαλλήλους αυτούς, λίγοι είναι αυτοί που καταφέρνουν να βρουν εργασία κάπου αλλού, οπότε και καταλήγουν στην ανεργία και φυσικά στην απώλεια εισοδήματος. Έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος. Οδηγούμαστε σε μείωση της αγοραστικής δύναμης, μείωση της κατανάλωσης, κλείσιμο και άλλων επιχειρήσεων, βαθύτερη ύφεση. Σε αυτήν την κατάσταση συνάδει και το γεγονός ότι τα κοινωνικά επιδόματα δεν παρουσιάζουν αύξηση και μάλιστα τις περισσότερες φορές καταβάλλονται με καθυστέρηση, οπότε και οι πολίτες δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους προς το κράτος αλλά και στις υποχρεώσεις τους απέναντι στον ίδιο τους τον εαυτό και την οικογένειά τους.

Σε ένα τέτοιο κλίμα, δεν ευνοούνται οι επενδύσεις από τις εξής πλευρές: Πρώτον, οι επιχειρήσεις που καταφέρνουν να επιβιώσουν και είναι σχετικά εύρωστες, πλήττονται από την φορολογία και αποδίδουν τα χρήματά τους στο κράτος και όχι για επενδυτικούς σκοπούς. Επιπλέον, αυτό το γενικό κλίμα μείωσης της οικονομικής

δραστηριότητας, αποθαρρύνει ακόμα και τους πιο τολμηρούς επιχειρηματίες να επενδύσουν σε κάτι καινούργιο λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας.

Από την άλλη πλευρά, δεν έχουν παρουσιαστεί ακόμα επενδυτικές κινήσεις προερχόμενες από το εξωτερικό. Με την έννοια αυτή, θα θέλαμε να παρουσιάσουμε δύο σκέψεις. Η πρώτη είναι ότι δεν δίνονται Ευρωπαϊκά κονδύλια, π.χ μέσω του ΕΣΠΑ, για ενίσχυση των ελληνικών επιχειρήσεων. Έτσι, λοιπόν, οι επιχειρήσεις της χώρας μας δεν ευνοούνται με κάποιον τρόπο, αλλά μόνο επιβαρύνονται. Η δεύτερη σκέψη μας είναι ότι υπάρχει μειωμένο ενδιαφέρον από ξένους επενδυτές να δραστηριοποιηθούν στον ελλαδικό χώρο. Αυτό οφείλεται σε πολλούς λόγους. Η Ελλάδα δεν έχει πείσει τους ξένους κεφαλαιούχους ότι είναι μια χώρα ανταγωνιστική. Οι μισθοί των υπαλλήλων, αν και αρκετά μειωμένοι, δεν είναι τόσο χαμηλοί όσο σε άλλες χώρες, ενώ οι ασφαλιστικές εισφορές επιβαρύνουν τον εργοδότη κατά 50% περίπου επιπλέον από το μισθολογικό κόστος. Ακόμα, δεν υπάρχουν κίνητρα και ιδιαίτερα φορο-ελαφρυντικά για κάποιον που ενδιαφέρεται να δραστηριοποιηθεί στον Ελλαδικό χώρο. Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες είναι τόσο χρονοβόρες που αρκετοί πρόθυμοι επενδυτές βρίσκονται σε αδιέξοδο και συνήθως αποσύρουν κάθε επενδυτική πρόταση. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με τον διεθνή ανταγωνισμό, μειώνουν τις τυχόν επενδυτικές κινήσεις οι οποίες είναι απαραίτητες για την άνοδο της οικονομίας μας. Οι τελευταίες εξελίξεις της πολιτικής σκηνής και της δημοσιονομικής πρακτικής, μιλούν για περεταίρω μείωση των μισθών (και ειδικά του κατώτατου, του 13^{ου} και του 14^{ου}) με το σκεπτικό το να καταστεί η ελληνική οικονομία περισσότερο ανταγωνιστική.

Σε σύγκριση με τη θεωρία του Κένυς που αναπτύξαμε παραπάνω, η σημερινή δημοσιονομική πολιτική έρχεται σε πλήρη αντίθεση, αφού στην περίοδο ύφεσης που βιώνουμε, τα δημοσιονομικά μέτρα, δηλαδή η αύξηση των φόρων και η μείωση των κρατικών δαπανών, δεν συμβάλλουν στην αύξηση της συνολικής ζήτησης της κεϋνσιανής αλλά στην μείωσή της.

Οι μεταβολές στην συνολική ζήτηση που συνεπάγεται η κεϋνσιανή θεωρία, δημιουργούν αντίστοιχες μεταβολές στη συνολική προσφορά σύμφωνα με την ίδια πρόταση. Αντιθέτως, οι κλασσικοί οικονομολόγοι, υποστηρίζουν ότι η προσφορά δημιουργεί τη δική της ζήτηση. Αυτή η δημοσιονομική πολιτική, έρχεται σε αντιπαράθεση με τη δημοσιονομική πολιτική που πρεσβεύει ο Κένυς που πρέπει να ακολουθηθεί σε περιόδους ύφεσης όπως αναλύσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο και αφορά την μείωση των φόρων και την αύξηση των κρατικών δαπανών για να

οδηγηθούμε τελικά στην αύξησης της συνολικής ζήτησης αλλά χωρίς την αντίστοιχη αύξηση της συνολικής προσφοράς, με συνέπεια την εμφάνιση πληθωριστικών φαινομένων.

Οι οικονομολόγοι που προσεγγίζουν τη σταθεροποίηση της οικονομίας μέσω της πολιτικής της προσφοράς, μελετούν και άλλα μικροοικονομικά μεγέθη και ειδικά το πώς η πολιτική αυτή επιδρά πάνω τους. Τα μεγέθη αυτά είναι: η προσφορά εργασίας, οι επενδύσεις, η παραγωγικότητα. Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, η επιβολή φόρων επί του εισοδήματος έχει αρνητική αντίδραση στο κίνητρο για εργασία.

Η μείωση, λοιπόν, του φόρου εισοδήματος, συνεπάγεται αύξηση του πραγματικού εισοδήματος. Αυτό οδηγεί την οικονομία στις εξής δύο καταστάσεις: Πρώτον, τα πρόσωπα θα αναζητήσουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο, πράγμα που σημαίνει υποκατάσταση της εργασίας στη θέση του ελεύθερου χρόνου η οποία οδηγεί σε αύξηση της συνολικής προσφοράς εργασίας. Και δεύτερον, η παρούσα κατανάλωση θα μειωθεί, αφού η μελλοντική θα είναι πιο φθηνή, με αποτέλεσμα την αύξηση της αποταμίευσης και της επένδυσης, η οποία επένδυση θα αυξήσει την παραγωγική δραστηριότητα της χώρας, το συνολικό προϊόν και το εισόδημα της οικονομίας.

Η άποψη των οικονομολόγων της προσφοράς, είναι ότι η μείωση των φορολογικών συντελεστών, καταλήγει στην μακροχρόνια περίοδο σε οικονομική ανάπτυξη, ακόμα και σε αύξηση των φορολογικών εσόδων.

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΑΤΑΞΗΣ

3.1 Οι αντιδράσεις των φορολογουμένων στην επιβολή των φόρων

Λόγω της μονομερούς ιδιαιτερότητας της φορολογίας και της αναντιστοιχίας της καταβολής φόρων με τα αποκομιζόμενα οφέλη από το δημόσιο, οι πολίτες αντιδρούν ποικιλοτρόπως με σκοπό τον περιορισμό της φορολογικής τους υποχρέωσης. Οι αντιδράσεις τους όμως, οδηγούν σε κοινωνική και οικονομική ανακατανομή μιας και η καταβολή της φορολογίας δεν είναι η προβλεπόμενη. Οι αντιδράσεις των πολιτών είναι: 1) Η φοροδιαφυγή, 2) η φοροαποφυγή, γ) η μετακύλιση φόρων. Ο σχολιασμός του ακολουθεί στα κάτωθι υποκεφάλαια.

3.1.1 Η φοροδιαφυγή

Ο ορισμός της φοροδιαφυγής είναι: *«φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογούμενου, με την οποία επιδιώκεται μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής φόρου»* (Δράκος, 1996). Για παράδειγμα: ο πολίτης φοροδιαφεύγει όταν παραλείπει να υποβάλλει τη δήλωσή του ή όταν υποβάλει ανακριβή δήλωση. Η φοροδιαφυγή αποτελεί καταστρατήγηση του γράμματος και του πνεύματος του φορολογικού νόμου.

Το μέγεθος της φοροδιαφυγής σε μια χώρα εξαρτάται από δύο παράγοντες:

- 1) από τη ροπή των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή και
- 2) από την ικανότητα της φορολογούσας αρχής να περιορίσει τη ροπή αυτή.

Ο πρώτος παράγοντας, δηλαδή η ροπή για φοροδιαφυγή προσδιορίζεται βασικά από παράγοντες όπως το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, το μέγεθος του φορολογικού βάρους, το μέγεθος των φορο-απαλλαγών, οι δημόσιες δαπάνες κ.α. Υποστηρίζεται ότι όσο υψηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, τόσο μικρότερη είναι και η τάση για φοροδιαφυγή. Επίσης, όσο μεγαλύτερη η επιβάρυνση από τους φόρους, τόσο μεγαλύτερη και η φοροδιαφυγή. Από την άλλη πλευρά όταν ένας φορολογούμενος δικαιούται απαλλαγές φόρου λόγω πχ. οικογενειακής κατάστασης, τότε άλλοι φορολογούμενοι που δεν έχουν αντίστοιχες απαλλαγές νιώθουν ότι αδικούνται και φοροδιαφεύγουν. Τα ανωτέρω ισχύουν στην περίπτωση τόσο των φυσικών, όσο και των νομικών προσώπων. Επιπλέον, ένας ιδιαίτερα

σημαντικός παράγοντας είναι το ύψος των ποινών. Όταν οι ποινές της φοροδιαφυγής είναι μεγάλες, τότε οι φορολογούμενοι τείνουν να μειώνουν την ροπή προς φοροδιαφυγή και το αντίθετο. Ο τελευταίος παράγοντας αφορά τις δαπάνες του κράτους προς τους φορολογούμενους. Εάν ο πολίτης νιώθει ότι τα χρήματα που καταβάλλει αναγκαστικά έχουν αντίκρισμα σε δημόσιες παροχές, τότε αισθάνεται δικαιωμένος και τείνει να φοροδιαφύγει λιγότερο.

Ο δεύτερος παράγοντας αφορά την ικανότητα των δημόσιων φορολογικών μηχανισμών να αντιμετωπίσουν την τάση για φοροδιαφυγή. Βέβαια, αυτό εξαρτάται από την οργάνωση των φοροεισπρακτικών φορέων, από τα συστήματα που υπάρχουν για τη βεβαίωση και την είσπραξη των φόρων, από την συνέπεια των υπαλλήλων των δημόσιων φορέων και γενικά από την οργάνωση των κατάλληλων μηχανισμών. Εάν ο πολίτης αντιληφθεί ότι το κράτος είναι σε θέση να εντοπίζει έγκαιρα τους φοροφυγάδες, τότε θα μειώσει τη τάση για φοροδιαφυγή.

Η φοροδιαφυγή πλήττει σοβαρά μια χώρα σε πολλούς τομείς, όπως :

- α) μειώνονται τα έσοδα του κράτους και δεν λειτουργεί ικανοποιητικά ο δημόσιος τομέας.
- β) δεν μπορεί να ασκηθεί σωστή δημοσιονομική πολιτική
- γ) δημιουργούνται κοινωνικές αδικίες και αναδιανέμεται το εισόδημα από τους νόμιμους προς τους παράνομους πολίτες
- δ) δημιουργείται κοινωνική κατακραυγή σε επαγγέλματα που συνήθως φοροδιαφεύγουν όπως τα ελευθέρια, με αποτέλεσμα ειλικρινείς επιχειρηματίες να στιγματίζονται αδίκως.
- ε) εξασθενεί η αποτελεσματικότητα των φοροαπαλλαγών ως μέσω άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής.

Η έκταση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις. Η σύλληψη των φοροφυγάδων και η επιβολή ποινής γίνονται σε περιορισμένο βαθμό, ενώ ο χρηματισμός των φοροτεχνικών οργάνων είναι σύνηθες φαινόμενο. Ο δυσχερής και ανεπαρκής έλεγχος, αλλά και η ελληνική νοοτροπία έχουν οδηγήσει σε κάποια από τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζουμε σήμερα ως χώρα (Δράκος, 1996).

3.1.2 Φοροαποφυγή

Η φοροαποφυγή ορίζεται ως: την ικανότητα του φορολογούμενου, ο οποίος με νόμιμες ενέργειες κατορθώνει να μειώσει την φορολογική του υποχρέωση ή και να αποφύγει εντελώς την επιβολή φόρου. Για παράδειγμα: στην φορολογία κληρονομιών, οι φορολογούμενοι έχουν τη δυνατότητα να μεταβιβάσουν την περιουσία αυτή με δωρεές ή εικονικές πωλήσεις σε τέκνα ή άλλους συγγενείς. Με τον τρόπο αυτό, μειώνουν τη φορολογική τους υποχρέωση αφού επιτρέπεται από τη νομοθεσία (Δράκος, 1996).

3.1.3 Μετακύλιση των φόρων

Μετακύλιση φόρου είναι η μετάθεση του φόρου από έναν ιδιώτη, στον οποία είχε αρχικά επιβληθεί, σε έναν άλλον ιδιώτη. Για να γίνει πιο κατανοητή η διαδικασία αυτή, θα δώσουμε το εξής παράδειγμα: έστω ότι επιβάλλεται κάποιος φόρος στους παραγωγούς ενός προϊόντος, οι οποίοι θα πρέπει να το αποδώσουν στο δημόσιο ταμείο. Οι παραγωγοί αυτοί θα προχωρήσουν σε αύξηση της τιμής του προϊόντος μεταβιβάζοντας τον φόρο αυτό στους χονδρέμπορους. Αυτοί με την σειρά τους θα κάνουν το ίδιο προς τους λιανοπωλητές και τελικά το προϊόν θα καταλήξει με αυξημένη τιμή στους καταναλωτές. Οπότε ουσιαστικά τον φόρο τον πληρώνουν οι καταναλωτές μέσω της τιμής του προϊόντος.

Στην περίπτωση των φυσικών προσώπων, εάν επιβληθεί φόρος στους μισθούς, τότε οι μισθωτοί θα προσπαθήσουν να πετύχουν αύξηση των ακαθάριστων αποδοχών τους με σκοπό να μεταθέσουν την επιβάρυνση στους εργοδότες ή στους τελικούς καταναλωτές. Οι τελευταίοι, βέβαια, δεν θα μείνουν άπραγοι και αυτοί με τη σειρά τους θα προσπαθήσουν να μεταβιβάσουν τον φόρο όπου είναι εφικτό. Οι καταναλωτές μπορούν να μειώσουν τη ζήτηση του προϊόντος αναγκάζοντας τους παραγωγούς να μειώσουν την τιμή και έτσι θα απορροφήσουν οι ίδιοι την επιπλέον φορολογία. Έτσι θα γίνει ένας φαύλος κύκλος με αποτελέσματα που δεν μπορούν να προβλεφθούν.

Η μετακύλιση μερικές φορές επιτρέπεται από το νόμο αλλά άλλες φορές τελείται παράνομα. Οι έμμεσοι φόροι δαπάνης, μπορούν να μετακυλιθούν και τελικά

επιβαρύνουν τους τελικούς καταναλωτές, ενώ οι φόροι που βασίζονται στο εισόδημα ή την περιουσία επιβαρύνουν άμεσα τους φορολογούμενους τους οποίους σκοπεύουν.

Διακρίνουμε δύο μορφές μετακύλισης :

- 1) **Η μετακύλιση προς τα μπρος.** Το είδος αυτό αφορά την μετατόπιση των φόρων προς τους τελικούς καταναλωτές, μέσω της αύξησης των τιμών των προϊόντων.
- 2) **Η μετακύλιση προς τα πίσω.** Σε αυτήν την περίπτωση, μειώνονται οι καθαρές αμοιβές, οι μισθοί ή τα κέρδη των κατόχων των παραγωγικών συντελεστών, δηλαδή συνήθως των επιχειρηματιών (Δράκος, 1996).

3.2 Το νέο πλαίσιο πάταξης

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι μια πραγματικότητα, η οποία υπάρχει από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και έχει εντρυφήσει στη νοοτροπία του Έλληνα. Η μέτρηση της είναι δυσχερής αλλά τα προβλήματα που δημιουργούνται πολλά και ποικίλα. Το 2008 ο ΣΕΒ δημοσίευσε μελέτη σύμφωνα με την οποία **η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα ανέρχεται στα €30 δισ ετησίως** (EBEA, 2011). Σε περίπτωση που οι φοροεισπρακτικοί μηχανισμοί κατάφερναν να την μειώσουν κατά €20 δισ, θα μπορούσε να μειώσει τους φόρους που καταβάλλουν όλοι οι φορολογούμενοι κατά ποσοστό 30%. Η συγκεκριμένη μελέτη αναφέρει ότι οι μισθωτοί και συνταξιούχοι δηλώνουν ποσοστό 74% του συνολικού εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ οι ελεύθεροι επαγγελματίες μόλις το 4%. Επίσης, ποσοστό 99,5% των μικρών και μεσαίων νομικών προσώπων πληρώνουν κατά μέσο όρο φόρο €6.100. Αντίστοιχα συμπεράσματα παρουσιάζει και η έκθεση του ΟΟΣΑ (Ιούλιος 2009), όπου το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα κυμαίνεται σε ποσοστό μεταξύ του 25% και του 37%. (EBEA, 2011)

Στις 31/03/2011 δημοσιεύθηκε ο **Νόμος 3943/2011 (ΦΕΚ Α'66)**, με τίτλο **«Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών»** (Ν.3943,2011).

Στα κεφάλαια Α', Β', Γ', Δ', Ε' και ΣΤ', που περιλαμβάνουν 52 άρθρα, γίνεται αναφορά για τη σύσταση νέων οργάνων καταπολέμησης, επιβάλλονται νέα μέτρα για τη καταστολή της φοροδιαφυγής, στην άμεση και έμμεση φορολογία, ενισχύεται η διεθνής διοικητική συνεργασία, συστήνονται τρόποι για την βελτίωση της

αποτελεσματικότητας του συστήματος ελέγχου, αναφέρεται η κυκλοφορία της κάρτας αποδείξεων, θεσπίζεται η ηλεκτρονική φορολογική ενημερότητα και φυσικά υπάρχουν διατάξεις για φόρους, τέλη κλπ.

Στην παρούσα εργασία, θα θέλαμε να σχολιάσουμε ορισμένα από αυτά τα άρθρα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συγκεκριμένα:

Κεφάλαιο Α'

Στο κεφάλαιο Α', άρθρο 1, παρ. 4 αναφέρεται ότι το Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής περιλαμβάνει άξονες, δράσεις, μέτρα και στόχους με ποσοτικούς και ποιοτικούς μετρήσιμους δείκτες για:

α) Τη σύλληψη φορολογητέας ύλης μέσω προγραμμάτων προληπτικών και τακτικών ελέγχων των επιχειρήσεων και των επιτηδευματιών.

β) Τη σύλληψη φορολογητέας ύλης μέσω προγράμματος τεκμηρίων και πόθεν έσχες και εντοπισμού προσαυξήσεων περιουσίας που υποκρύπτουν αδήλωτα εισοδήματα.

γ) Την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης μέσω: της παροχής υπηρεσιών ενημέρωσης και διευκόλυνσης προς τους φορολογούμενους, της άρσης αδικιών, της απλούστευσης και κωδικοποίησης της φορολογικής νομοθεσίας και της εφαρμογής των κειμένων διατάξεων για την ποινική καταστολή της φοροδιαφυγής.

δ) Τη βελτίωση και επιτάχυνση της εισπραξιμότητας των βεβαιωθέντων εσόδων και ληξιπρόθεσμων οφειλών, ε) Την αναγνώριση, ταξινόμηση, κατάταξη, μεταχείριση και αντιμετώπιση των κινδύνων στα θέματα: του Φ.Π.Α. και λοιπών έμμεσων φόρων, της άμεσης φορολογίας και της φορολογίας κεφαλαίου.

στ) Την εισαγωγή κριτηρίων για την επιλογή των προς έλεγχο υποθέσεων στα πεδία της φορολογίας και την ανάπτυξη τεχνικών ελέγχου για ομάδες φορολογούμενων, στους οποίους παρατηρείται μεγάλο ποσοστό φοροαποφυγής ή φοροδιαφυγής, καθώς και για τις μεγάλες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στο πεδίο των ενδο-ομιλικών συναλλαγών.

ζ) Τη συλλογή, ανάλυση, αξιολόγηση και αξιοποίηση όλων των πληροφοριών και στοιχείων που λαμβάνονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες για την αμοιβαία διοικητική και δικαστική συνδρομή, των κρατών - μελών της Ε.Ε., τρίτων χωρών, χωρών με τις οποίες έχουν συναφθεί Συμβάσεις για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας σχετικά

με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου ή Συμβάσεις Ανταλλαγής Πληροφοριών, καθώς και από διεθνείς υπηρεσίες και οργανισμούς,

η) Την ισχυροποίηση της φορολογικής διοίκησης με την εφαρμογή δράσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς»

Στο ίδιο κεφάλαιο με το άρθρο 2, γίνεται η σύσταση του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, μια έννοια που για πρώτη φορά εισαγάγεται και μάλιστα υπάρχουν την παρούσα στιγμή διάφορα δρώμενα με του ορισθέντες εισαγγελείς που θα παρουσιαστούν παρακάτω.

Το άρθρο αναφέρει ότι:

1.«ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος ορίζεται με τον αναπληρωτή του, εισαγγελικός λειτουργός με βαθμό αντεισαγγελέα εφετών, από εκείνους που υπηρετούν στην Εισαγγελία Εφετών Αθηνών. Η τοποθέτησή τους διενεργείται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου. Ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος εκτελεί τα καθήκοντά του με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση και συνεπικουρείται από τρεις, τουλάχιστον, εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς πρωτοδικών, εκ των οποίων δύο τουλάχιστον από εκείνους που υπηρετούν στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών και ένας από εκείνους που υπηρετούν στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης. Οι τελευταίοι ορίζονται από τους διευθύνοντες τις οικείες Εισαγγελίες.

2. Το έργο των αρμόδιων για τα οικονομικά εγκλήματα Εισαγγελέων εποπτεύει και συντονίζει Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου που ορίζεται με πλήρη ή μερική απασχόληση από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

3. Στα καθήκοντα του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, η κατά τόπο αρμοδιότητα του οποίου επεκτείνεται σε όλη την Επικράτεια, ανήκει η εποπτεία, η καθοδήγηση και ο συντονισμός των ενεργειών των γενικών κατά το άρθρο 33 παράγραφος 1 περίπτωση α' του Κ.Π.Δ. και ειδικών προανακριτικών υπαλλήλων, ιδίως δε υπαλλήλων του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), των Τελωνείων, της Ε.Λ.Υ.Τ. και των φοροελεγκτικών υπηρεσιών, εν γένει, του Υπουργείου Οικονομικών, κατά τη διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τελέσεως κάθε είδους φορολογικών και οικονομικών εγκλημάτων και οποιωνδήποτε άλλων συναφών, εφόσον αυτά

διαπράττονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, νομικών προσώπων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή βλάπτουν σοβαρά την εθνική οικονομία.

4. Ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος ενημερώνεται για όλες τις καταγγελίες και τις πληροφορίες που περιέχονται στις υπηρεσίες της παραγράφου 3 για εγκλήματα της αρμοδιότητάς του, αξιολογεί δε και διερευνά τις πληροφορίες αυτές, καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση του, σχετικά με αυτά, με οποιονδήποτε τρόπο και μέσο.

5. Για τη διερεύνηση των υποθέσεων που ανήκουν στην αρμοδιότητά του ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος μπορεί να παραγγέλλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης από τους κατά την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου γενικούς ή ειδικούς προανακριτικούς υπαλλήλους.

6. Η δικογραφία που σχηματίζεται μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης διαβιβάζεται στους κατά τόπο αρμόδιους για την ποινική δίωξη εισαγγελείς πρωτοδικών, με την παραγγελία άμεσης άσκησης ποινικής δίωξης.

7. Με σύμφωνη γνώμη του εποπτεύοντος Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, που έχει ορισθεί σύμφωνα με την παράγραφο 2, ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος μπορεί να παραγγέλλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης από τον κατά τόπο αρμόδιο εισαγγελέα πρωτοδικών, χωρίς να στερείται τις αρμοδιότητες που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, μετά το πέρας της οποίας ενημερώνεται εγγράφως για την πορεία της.

8. Οι εισαγγελικοί λειτουργοί της παραγράφου 1 έχουν πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου τους, μη υποκείμενοι στους περιορισμούς της νομοθεσίας περί φορολογικού, τραπεζικού, χρηματιστηριακού και κάθε άλλου είδους απορρήτου και σε κάθε μορφής αρχείο Δημόσιας Αρχής ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

9. Για τη διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος και των εισαγγελικών λειτουργών της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, συστήνεται στο Υπουργείο Οικονομικών Γραφείο Εισαγγελέα Οικονομικού

Εγκλήματος, το οποίο διευθύνεται από τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Υπηρεσιακή Μονάδα του Γραφείου Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος μπορεί να συστήνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και στην Περιφερειακή Διεύθυνση Κεντρικής Μακεδονίας του Σ.Δ.Ο.Ε.. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, μετά από εισήγηση του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, δημιουργούνται οι αναγκαίες θέσεις επιστημονικού, διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού του Γραφείου, οι οποίες καλύπτονται με μετακίνηση προσωπικού του Υπουργείου Οικονομικών ή με απόσπαση, μετά από πρόταση του ίδιου Εισαγγελέα. Καθήκοντα προϊσταμένου του Γραφείου ασκεί υπάλληλος ΠΕ, με βαθμό Α' που ορίζεται με απόφαση του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Η απόσπαση διενεργείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού για διάρκεια δύο ετών, χωρίς να απαιτείται γνώμη των υπηρεσιακών συμβουλίων, και μπορεί να ανανεώνεται με όμοια απόφαση, για ίσο χρονικό διάστημα μέχρι δύο φορές.

10. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μπορεί να αποσπώνται στις Εισαγγελίες Πρωτοδικών και Εφετών υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών, για την υποβοήθηση του έργου των εισαγγελικών λειτουργιών όταν διενεργείται προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση για οικονομικά ή άλλα συναφή με αυτά εγκλήματα, για χρονικό διάστημα δύο ετών που μπορεί να παρατείνεται με όμοια απόφαση, για ίσο χρονικό διάστημα μέχρι δύο φορές. Οι υπάλληλοι που αποσπώνται λαμβάνουν το σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών της θέσης από την οποία αποσπάστηκαν.» (Ν.3943,2011).

Βάσει των ανωτέρω, δύο οικονομικοί εισαγγελείς οι κ.κ. Πεπονής και Μουζακίτης ανέλαβαν τα καθήκοντά τους τον Σεπτέμβριο του 2011. Στις 28/12/2011 οι οικονομικοί εισαγγελείς υπέβαλαν την παραίτησή τους καταγγέλλοντας παρεμβάσεις στο έργο τους και ζήτησαν την αντικατάστασή τους από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με δηλώσεις τους στον Τύπο, υποστήριξαν ότι «αποδέχθηκαν τον διορισμό τους από διάθεση προσφοράς αλλά δεν δέχονται να είναι εισαγγελείς υπό απαγόρευση και καθ' υπαγόρευση». Υποστήριξαν ότι υπήρχαν οικονομικά συμφέροντα που δεν τους επέτρεψαν να εκτελούν τα καθήκοντά τους (Καθημερινή, 2012).

Αρχικά, η παραίτηση των κ.κ. Πεπονής και Μουζακίτη δεν έγινε δεκτή αλλά στις 24/01/2012 διέρρευσε στον Τύπο ότι είναι πολύ πιθανή η απομάκρυνση τους. Ο

υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Μιλτιάδης Παπαϊωάννου, έπειτα από έρευνα που διενεργήθηκε και δεν αποδείχθηκε η καταγγελία για παρέμβαση στο έργο τους, ζήτησε να συγκληθεί το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο και να κρίνει αν θα πρέπει να παραμείνουν στη θέση τους οι δύο εισαγγελείς (Καθημερινή, 2012). Μέχρι την παρούσα στιγμή που εκπονείται η εργασία, δεν υπάρχουν περαιτέρω εξελίξεις και οι δύο εισαγγελείς οικονομικού εγκλήματος παραμένουν στην θέση τους και συνεχίζουν το έργο τους.

Στο άρθρο 3 του ίδιου κεφαλαίου του Ν.3943/2011, αναφέρονται τα «Μέτρα για την καταστολή της φοροδιαφυγής στην άμεση και έμμεση φορολογία. Τροποποίηση διατάξεων των νόμων 1882/1990, 2523/1997, 2960/2001». Στα μέτρα αυτά, αναφέρονται οι ποινές φυλάκισης με τις οποίες τιμωρούνται τα πρόσωπα τα οποία δεν καταβάλλουν τα χρέη τους για διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων μηνών. Η αποφυγή της πληρωμής του φόρου εισοδήματος, τελεί αδίκημα φοροδιαφυγής και η ποινή καθορίζεται με βάση τη διάρκεια της απόκρυψης.

Κεφάλαιο Β΄

Στο κεφάλαιο αυτό, υπάρχουν άρθρα για την «Αναδιάρθρωση των φορολογικών και ελεγκτικών υπηρεσιών και τη βελτίωση των ελεγκτικών διαδικασιών του Υπ. Οικονομικών». Ιδιαίτερη αίσθηση προκάλεσε το άρθρο 9 το οποίο προσβλέπει ότι όταν οι οφειλές προς το Δημόσιο από κάθε αιτία, υπερβαίνουν το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ ανά φυσικό ή νομικό πρόσωπο, τότε γίνεται δημοσίευση της λίστας των οφειλετών, με την εξαίρεση ότι τα ποσά αυτά οφείλονται περισσότερο από ένα έτος και δεν έχει γίνει διευκόλυνση τμηματικής καταβολής του χρέους. Στο άρθρο 6 του ίδιου κεφαλαίου, γίνεται μνεία για την επιλογή του προσωπικού των ΣΔΟΕ, οι οποίοι πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχουν και προσόντα, όπως: ήθος, προσήλωση στο υπηρεσιακό καθήκον, η επαγγελματική επάρκεια, η υπηρεσιακή κατάρτιση στα αντικείμενα αρμοδιότητας του Σ.Δ.Ο.Ε., η ικανότητα συνεργασίας και επίδειξης ομαδικού πνεύματος, η δυνατότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών και ο επαγγελματικός ζήλος. Τέλος, στο άρθρο 5, καθορίζεται η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της οποίας αρμοδιότητα είναι να διενεργεί στοχευμένους ελέγχους του «πόθεν έσχες» των Υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών και άλλων Υπουργείων άμεσα εμπλεκόμενων. Οι έλεγχοι είναι ετήσιοι και έπειτα από προκαθορισμένη διαδικασία.

Κεφάλαιο Γ΄

Το κεφάλαιο Γ΄ περιλαμβάνει μέτρα για την «Βελτίωση των αποτελεσμάτων του φορολογικού συστήματος». Συγκεκριμένα, αναφέρεται σε φορολογία φυσικών προσώπων οι οποίοι εμπλέκονται σε μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων, όπως: κληρονομίες, δωρεές, γονικές παροχές κλπ, σε φορολογία ακίνητης περιουσίας αλλά αγγίζει ιδιαίτερα τη φορολογία των νομικών προσώπων. Συστήνεται συντελεστής 25/100 επί των μερισμάτων και των κερδών που διανέμουν τα νομικά πρόσωπα, και επιβάλλεται φόρος με συντελεστή δύο τοις χιλίοις (2‰) στις πωλήσεις μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών για συναλλαγές που πραγματοποιούνται σε αυτό.

Ένα από τα μέτρα τα οποία υπήρξε έριδα μεταξύ των σχολιαστών του τύπου είναι αυτό που αναφέρεται στο άρθρο 29 και αφορά την κάρτα αποδείξεων. Η κάρτα αυτή είναι ανώνυμη και προαιρετική για τον φορολογούμενο, ενώ τα στοιχεία που καταγράφονται για λογαριασμό του φορολογούμενου είναι ο Α.Φ.Μ. του εκδότη της απόδειξης και η ημερομηνία και το ποσό της συναλλαγής. Ο σκοπός αυτής της κάρτας αμφισβητήθηκε και από τους φορολογούμενους, λόγω του ότι δεν υπήρξε σαφήνεια σχετικά με το αν θα έπρεπε να προσκομιστούν και οι αποδείξεις ή όχι. Επιπλέον, το μέτρο αυτό, δεν υποστηρίχθηκε και από τους επιχειρηματίες οι οποίοι δεν προμηθεύτηκαν το ειδικό μηχανήμα και δεν μπορούσαν να εξυπηρετηθούν από τα μηχανήματα που είχαν ήδη για τις πιστωτικές κάρτες.

Κεφάλαιο Δ΄

Στο άρθρο 31 του κεφαλαίου Δ΄ γίνεται αναφορά στην ίδρυση του ειδικού Σώματος Φορολογικών Διαιτητών (Σ.Φ.Δ.) με σκοπό την εποπτεία των φορολογικών διαιτητών. Το Σώμα αυτό αποτελεί ανεξάρτητη αρχή και εδρεύει στην Αθήνα. Έργο των Φορολογικών Διαιτητών είναι η διαιτητική επίλυση των διαφορών που αναφέρονται: «α) κατά τον καταλογισμό των φόρων, δασμών, τελών και συναφών δικαιωμάτων του Δημοσίου, καθώς και των προστίμων και λοιπών χρηματικών κυρώσεων, β) κατά την επιβολή, με διοικητικές πράξεις, κάθε είδους κυρώσεων για παράβαση των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής γενικά νομοθεσίας, ακόμη και αν οι κυρώσεις αυτές επιβάλλονται αυτοτελώς ή άσχετα με υποχρέωση καταβολής φόρου, δασμού, τέλους ή άλλου δικαιώματος του Δημοσίου, εφόσον το αντικείμενό τους υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ.» Το Σ.Φ.Δ είναι πενταμελές όργανο και τα μέλη του καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων. Οι Υπουργοί αυτοί ρυθμίζουν τα σχετικά θέματα που αφορούν τα κριτήρια και τη διαδικασία πιστοποίησης των μελών που θα το απαρτίσουν.

Κεφάλαιο Ε΄ , Κεφάλαιο ΣΤ΄

Στα κεφάλαια αυτά υπάρχουν ποικίλες διατάξεις και ρυθμίσεις θεμάτων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, των Μετοχικών Ταμείων Ενόπλων Δυνάμεων, του Νοσηλευτικού Ιδρύματος Μετοχικού Ταμείου Στρατού και άλλες τροποποιήσεις που δεν εμπίπτουν στην θεματολογία της παρούσας εργασίας.

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ

4.1 Η Ρικαρδιανή ισοδυναμία

Στον αντίποδα των θεωριών του Κένυς και των νεοκλασικών οικονομολόγων για σταθεροποίηση της οικονομίας, όπως αυτές αναπτύχθηκαν στο δεύτερο κεφάλαιο, άλλοι οικονομολόγοι αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής, για το λόγο ότι οι ιδιώτες αντιδρούν κατά τέτοιο τρόπο στην επιβολή δημοσιονομικών μέσων ώστε να εξαλείφονται τα τυχόν μακροοικονομικά οφέλη. Πιο συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι, σε μια οικονομία όπου οι τιμές των αγαθών και οι μισθοί μεταβάλλονται συνεχώς, θα υπάρξει τάση για ισορροπία σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης αλλά με κάποιο βαθμό ανεργίας. Η ανεργία αυτή ονομάζεται φυσιολογική, δηλαδή θα υπάρχουν ορισμένα άτομα που θα ψάχνουν εργασία ή θα βρίσκονται στο στάδιο όπου θα μετακινούνται από μια εργασία σε κάποια άλλη.

Ένα παράδειγμα της θεωρίας αυτής, είναι το εξής: εάν το κράτος αναγγείλει μια επερχόμενη αύξηση των δαπανών, οι ιδιωτικοί φορείς θα δράσουν προεξοφλητικά και η επίδραση αυτή δεν θα μεταβάλει τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι οι ιδιώτες θα πιστέψουν πως η αύξηση των δαπανών θα προκαλέσει αύξηση των τιμών και των μισθών, οπότε προβαίνουν στις αυξήσεις αυτές σε παρόντα χρόνο, με αποτέλεσμα να μην γίνονται εμφανή τα αποτελέσματα της δημοσιονομικής πολιτικής.

Σύμφωνα με την ίδια θεωρία, δεν υπάρχει διαφορά στην επίδραση της χρηματοδότησης των δημοσίων δαπανών από τους φόρους ή από τον δανεισμό. Όταν ένα κράτος δανείζεται, τότε οι πολίτες αντιλαμβάνονται ότι αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση των φόρων μελλοντικά δηλαδή σε μείωση του εισοδήματός τους, οπότε μειώνουν προεξοφλητικά την κατανάλωσή τους. Οπότε έχουμε την ίδια επίδραση εάν αρχικά είχαν επιβληθεί οι φόροι. Αυτή η θεωρία, είναι γνωστή ως **Ρικαρδιανή ισοδυναμία** μεταξύ φορολογίας και δανεισμού. Βέβαια, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε εάν τα άτομα θεωρούν ότι η μείωση του εισοδήματός τους θα είναι η ίδια με την μια ή την άλλη περίπτωση. Εδώ πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τα εξής: α) οι δανειστές και οι φορολογούμενοι είναι διαφορετικά πρόσωπα και η ροπή για δαπάνη μπορεί να διαφέρουν, β) οι φορολογικοί νόμοι μπορεί να μεταβληθούν στο μέλλον και αυτό να επηρεάσει την κατανομή του φορολογικού βάρους ανάμεσα στα άτομα, γ) οι τόκοι του δανείου είναι πιθανό να πρέπει να χρηματοδοτηθούν με νέο δανεισμό, δ) το χρέος

μελλοντικά μπορεί να μεταβληθεί από τον πληθωρισμό και ε) ένα μεγάλο μέρος του βάρους του δανείου μπορεί να περάσει στις επόμενες γενιές, οπότε η τωρινή γενιά δεν ενδιαφέρεται τόσο πολύ για τις οικονομικές τις υποχρεώσεις απέναντι στο κράτος.

Εάν προσπαθούσαμε να ερμηνεύσουμε την Ρικαρδιανή ισοδυναμία, θα λέγαμε ότι σε μακροχρόνιο ορίζοντα, η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να προσαρμοστεί μέσω φόρων. Εάν το κράτος επιλέξει τον περιορισμό των φόρων χωρίς να υπάρξουν μεταβολές στις δημόσιες δαπάνες, τότε θα επηρεαστεί ο χρόνος της φορολόγησης, όχι όμως το τελικό βάρος που θα πέσει στους φορολογούμενους. Διότι, η μείωση των φόρων, χωρίς τη μεταβολή των δημόσιων δαπανών, δεν θα προκαλέσει αντίδραση στους καταναλωτές ούτε θα τους φέρει σε καλύτερη θέση, διότι τα πρόσωπα γνωρίζουν πως μια μείωση των φόρων σήμερα, συνεπάγεται μια αύξησή τους στο μέλλον.

Η πρόταση της ρικαρδιανής ισοδυναμίας ίσως να μην έχει εφαρμογή αν οι καταναλωτές παρασυρθούν από την σημερινή αύξηση της αγοραστικής τους δύναμης και δεν λάβουν υπόψη τις πιθανές μελλοντικές αυξήσεις των φόρων. Σε αυτή την περίπτωση, η μείωση των φόρων θα αυξήσει την επιθυμητή κατανάλωση αλλά θα μειώσει την επιθυμητή εθνική αποταμίευση (Γεωργακόπουλος, 1997).

4. 2 Η σχέση φορολογικών συντελεστών και δημοσίων εσόδων στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο θα αναλυθεί η σχέση των φορολογικών συντελεστών και δημοσίων εσόδων στην Ελλάδα. Τα στοιχεία αντλήθηκαν κατόπιν επεξεργασίας ηλεκτρονικών πινάκων του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (Ο.Ο.Σ.Α.) - (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development), που βρίσκονται διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του οργανισμού (OECD, 2012). Βασιστήκαμε στα στοιχεία του Ο.Ο.Σ.Α. για λόγους συμβατότητας με τις αναφορές μας σε όλα τα υπόλοιπα κεφάλαια της εργασίας και για λόγους αξιοπιστίας των δεδομένων, αφού και για την παγκόσμια μελέτη ανταγωνιστικότητας της Παγκόσμιας Τράπεζας με τίτλο «Doing Business 2012», ο Ο.Ο.Σ.Α. αποτελεί την πηγή άντλησης δεδομένων. Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το ύψος των φορολογικών εσόδων υπάρχουν μέχρι και για το έτος 2009.

Στον πίνακα στην αριστερή στήλη αναφέρεται το έτος και ο φορολογικός συντελεστής που εφαρμόζονταν την χρονιά για τις Ανώνυμες Εταιρείες (Α.Ε.) Στην διπλανή στήλη αναφέρονται τα αντίστοιχα έσοδα από την φορολογία των επιχειρήσεων ως ποσοστό του Α.Ε.Π. και η διπλανή στήλη αναφέρεται στα έσοδα από την φορολογία των επιχειρήσεων ως ποσοστό των συνολικών εσόδων από την φορολογία.

Με μια πρώτη ανάγνωση του πίνακα παρατηρούμε πως ο φορολογικός συντελεστής για πολλά χρόνια παρέμεινε πολύ υψηλός, άνω του 45%. Ειδικότερα από το 1981-1992 ο φορολογικός συντελεστής κυμάνθηκε από 45%-49%. Από το 1993-1997 παρέμεινε σταθερός στο 35% ενώ το έσοδα από την φορολογία τις χρονιές εκείνες είχαν αυξητική τάση με εξαίρεση το 1996. Μια άλλη σημαντική μεταβολή στους φορολογικούς συντελεστές ήταν οι μειώσεις στους φορολογικούς συντελεστές από το 2004 και μετά όταν υπήρξε μείωση το 2005 στο 32%, το 2006 στο 29% για να μειωθεί τελικά και να παραμείνει σταθερός στο 25% για τα έτη 2007-2009. Ωστόσο τα έτη αυτά, παράλληλα με την μείωση των συντελεστών παρατηρείτε και μείωση στα φορολογικά έσοδα.

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1981-2009

Έτος	Φορολογικός συντελεστής	Έσοδα από φορολογία επιχειρήσεων ως % το ΑΕΠ	Έσοδα από φορολογία επιχειρήσεων ως % των συνολικών εσόδων από φορολογία
1981	45,00%	0,82%	3,78%
1982	45,00%	0,94%	3,83%
1983	45,00%	0,59%	2,38%
1984	45,00%	0,65%	2,55%
1985	49,00%	0,70%	2,72%
1986	49,00%	1,06%	3,96%
1987	49,00%	1,23%	4,52%
1988	49,00%	1,00%	4,06%
1989	46,00%	1,09%	4,59%
1990	46,00%	1,44%	5,50%
1991	46,00%	1,21%	4,58%
1992	46,00%	1,30%	4,77%
1993	35,00%	1,43%	5,19%
1994	35,00%	1,67%	6,00%
1995	35,00%	1,83%	6,32%
1996	35,00%	1,78%	4,98%
1997	35,00%	1,89%	6,24%

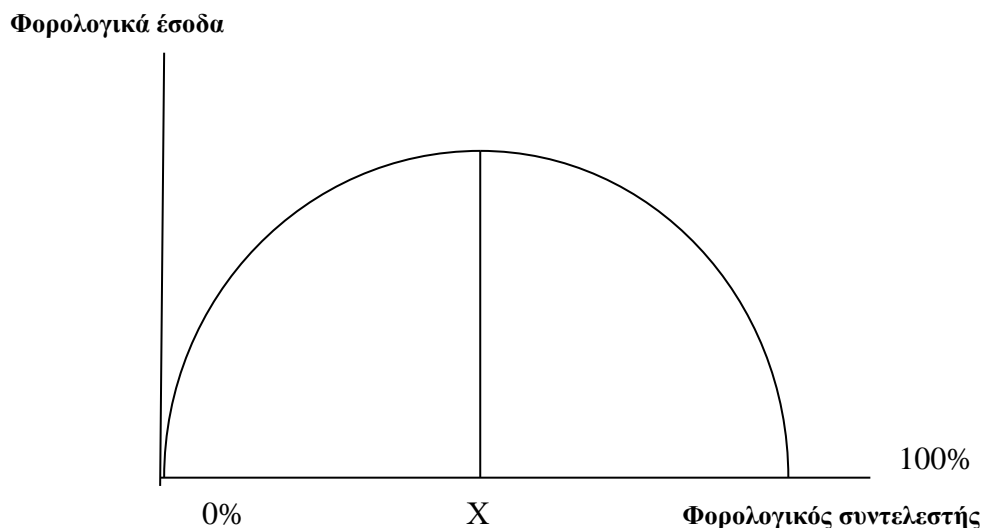
1998	40,00%	2,80%	8,73%
1999	40,00%	3,15%	9,57%
2000	40,00%	4,14%	12,15%
2001	37,50%	3,37%	10,23%
2002	35,00%	3,38%	10,08%
2003	35,00%	2,91%	9,09%
2004	35,00%	3,00%	9,61%
2005	32,00%	3,29%	10,32%
2006	29,00%	2,69%	8,63%
2007	25,00%	2,51%	7,89%
2008	25,00%	2,48%	7,88%
2009	25,00%	2,42%	8,06%

Πηγή: Ο πίνακας δημιουργήθηκε με επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από τον ΟΟΣΑ (OECD) <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV>

4.3 Η καμπύλη Laffer

Η καμπύλη Laffer στηρίζεται στην βασική ιδέα της σχέσης μεταξύ φορολογικών συντελεστών και φορολογικών εσόδων. Οι αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές έχουν δύο επιπτώσεις επί των φορολογικών εσόδων:

1. Την αναλογική αριθμητική επίδραση
2. Την οικονομική επίδραση

Σχήμα 4.3.1: Καμπύλη Laffer (A.B.Laffer, 2004)

Η αναλογική αριθμητική επίδραση εξηγείται από το γεγονός ότι μια αριθμητική μείωση στους φορολογικούς συντελεστές μειώνει και τα φορολογικά έσοδα κατά το ποσοστό της μείωσης των φορολογικών συντελεστών. Το αντίθετο

ακριβώς συμβαίνει στην περίπτωση που υπάρχει αύξηση στους φορολογικούς συντελεστές. Τα φορολογικά έσοδα θα αυξηθούν αναλογικά με το ποσοστό αύξησης των φορολογικών συντελεστών.

Αντίθετα, όσο αφορά την οικονομική επίδραση, μια μείωση των φορολογικών συντελεστών έχει ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα από την αναλογική (αριθμητική) επίδραση. Μια μείωση στους φορολογικούς συντελεστές δημιουργεί κίνητρα για εργασία, παραγωγή και απασχόληση με συνέπεια την αύξηση της φορολογικής βάσης. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει όταν αυξάνονται οι φορολογικοί συντελεστές, αφού η αύξηση της φορολογίας αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα οικονομικής δραστηριότητας, άραγε και μειωμένων φορολογικών εσόδων.

Αν ο φορολογικός συντελεστής είναι μηδέν, τότε και τα φορολογικά έσοδα θα είναι μηδενικά. Αν ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται στο 100%, τότε και τα φορολογικά έσοδα θα τείνουν στο μηδέν, καθώς ο αυξημένος φορολογικός συντελεστής θα αποτελεί ουσιαστικά αντικίνητρο για οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα.

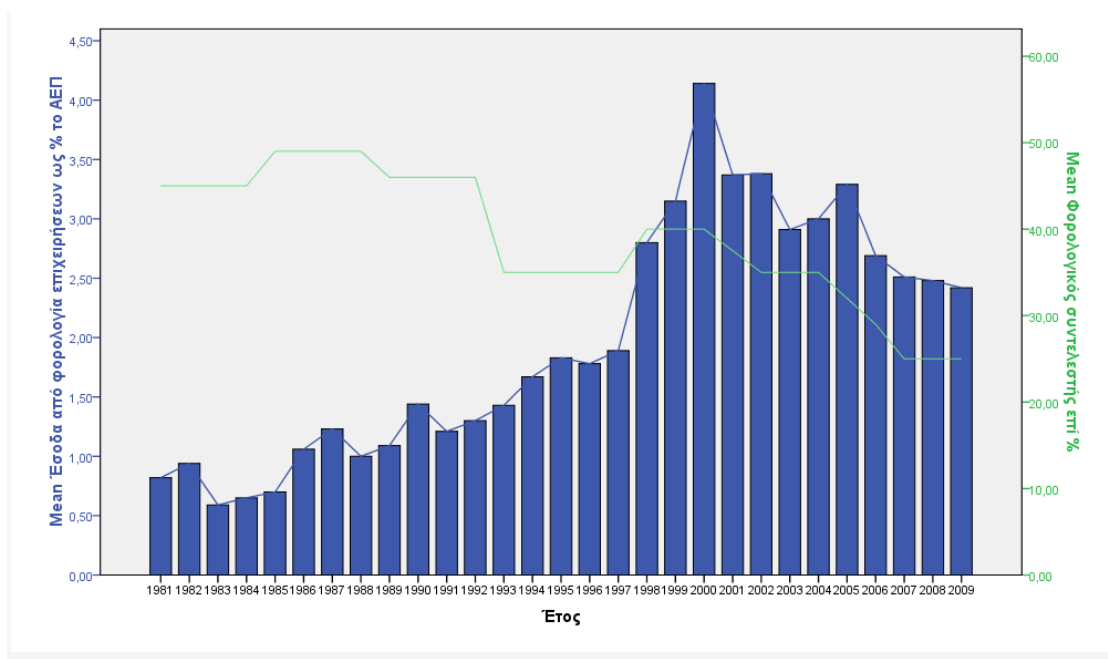
Λόγω ότι η αναλογική και οικονομική επίδραση λειτουργούν αντίθετα, δεν είναι εφικτό να γνωρίζουμε τις συνέπειες που θα έχει στα φορολογικά έσοδα η αύξηση ή μείωση των φορολογικών συντελεστών (A.B.Laffer, 2004).

Για την ανάλυση της καμπύλης Laffer για την Ελλάδα, προκύπτουν προβλήματα λόγω ότι στην πραγματικότητα μόνο ορισμένα σημεία της καμπύλης θα ήταν εφικτό να απεικονιστούν. Το εύρος των φορολογικών συντελεστών από το 1981-2009 κυμαίνεται από 25% - 45%. Για τα κέρδη χρήσης 2010 ο συντελεστής ανέρχεται στο 25%, για το 2011 ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται στο 24% και για το 2012 θα κυμαίνεται στο 20% αλλά δεν υπάρχουν οριστικοποιημένα στατιστικά στοιχεία για τα έσοδα από φόρους για τα έτη 2010 και μετά ούτε από την Eurostat ούτε από O.E.C.D, οπότε διαθέσιμα στοιχεία είναι έως το έτος 2009.

Ένα δεύτερο πρόβλημα που δεν μπορούμε να παραβλέψουμε είναι το γεγονός ότι μια αύξηση των εσόδων από την φορολογία δεν μπορεί να οφείλεται αποκλειστικά από την μείωση των φορολογικών συντελεστών, καθώς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και παράγοντες, όπως η αύξηση της παραγωγικότητας που οδηγεί στην αύξηση των κερδών, η βελτίωση του ανθρωπίνου δυναμικού, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών των κρατών και άλλες οικονομικές συγκυρίες.

Στο παρακάτω σχήμα απεικονίζεται η σχέση μεταξύ των εσόδων από την φορολογία που απεικονίζονται με τα μπλε ραβδογράμματα (βλέπε και μπλε γραμμή τάσης) και των φορολογικών συντελεστών που απεικονίζονται με την πράσινη γραμμή.

Σχέση εσόδων από φορολογία και φορολογικών συντελεστών 1981-2009

Σχήμα 4.3.2: Σχέση εσόδων από φορολογία και φορολογικών συντελεστών 1981-2009. Το σχήμα δημιουργήθηκε βάσει του πίνακα μεταβολή φορολογικών συντελεστών και φορολογικών εσόδων 1981-2009 (βλ.κεφ. 4.2) με την χρήση του SPSS v.17.0

Το πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει είναι η διαγραμματική επιβεβαίωση της αριθμητικής αρνητική σχέσης που προκύπτει μεταξύ φορολογικού συντελεστή και έσοδα από φορολογία. Αν παρατηρήσουμε τις δύο γραμμές κινούνται σχεδόν όλα τα χρόνια με αντίθετη φορά, δηλαδή όταν μειώνονται οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα.

Το δεύτερο συμπέρασμα που προκύπτει είναι πως είναι ισχυρή και η οικονομική επίδραση, ειδικά αν εστιάσουμε στα τελευταία έτη 2005-2009. Ενώ θα ανέμενε κανείς λόγω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα (αριθμητική επίδραση) εντούτοις λόγω της οικονομικής επίδρασης (ύφεση, φοροδιαφυγή) τελικά μειώνονται τα φορολογικά έσοδα.

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το αρνητικό επιχειρηματικό κλίμα, που έχει δημιουργηθεί στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, φαίνεται ξεκάθαρα τόσο από τα στοιχεία ελληνικών μελετών όσο και από τα στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) που παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια.

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια κατατάσσεται σε χαμηλές θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας και είναι μάλιστα η τελευταία χώρα ανάμεσα στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την ετήσια έρευνα 2012 του Ο.Ο.Σ.Α. Βάσει της μελέτης της φορολογικής πολιτικής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που πραγματοποιήθηκε στο πρώτο και τρίτο κεφάλαιο διαπιστώνουμε ότι οι συντελεστές φορολόγησης των κερδών των επιχειρήσεων στην Ελλάδα δεν είναι από τους υψηλότερους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε η συνολική επιβάρυνση των επιχειρήσεων από άμεσους και έμμεσους φόρους ως ποσοστό του συνολικού τζίρου είναι από τις υψηλότερες, αφού η Ελλάδα τοποθετείται περίπου στην μέση της κατάταξης. Η αρνητική αξιολόγηση της Ελλάδας όσο αφορά την ανταγωνιστικότητα προέρχεται κυρίως από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις κατά την οικονομική δραστηριότητά τους από την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, τις συχνές αλλαγές του και την γραφειοκρατία.

Ένα σημαντικό ποσοστό επιβάρυνσης των επιχειρήσεων από την φορολογία, προέρχεται από τις επιπτώσεις από την υψηλή φοροδιαφυγή που παρατηρείται, η οποία εμποδίζει το Κράτος να προχωρήσει σε μειώσεις των φορολογικών συντελεστών κυρίως της έμμεσης φορολογίας. Απομένει να φανούν αν βάσει του Ν.3943/2011 «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, αναδιάρθρωση των φορολογικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών» που αναλύθηκε στο τρίτο κεφάλαιο, μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η φοροδιαφυγή. Αυτό το σημείο είναι ιδιαίτερα κρίσιμο, γιατί χωρίς την μείωση της φοροδιαφυγής το Κράτος θα είναι δύσκολο να εισπράξει τα αναμενόμενα έσοδα από φόρους. Ιδιαίτερα σε περιόδους μείωσης οικονομικής δραστηριότητας, το Κράτος θα πρέπει, σύμφωνα με τον Κέυνς, να μειώνει τους φόρους και να αυξάνει τις δαπάνες για να τονώσει την αγοραστική δύναμη και να αυξήσει τη συνολική ζήτηση και η υψηλή φοροδιαφυγή στην Ελλάδα δεν συνεισφέρει προς αυτή την κατεύθυνση. Εάν το κράτος, σύμφωνα με την Ρικαρδιανή ισοδυναμία επιλέξει τον περιορισμό των

φόρων χωρίς να υπάρξουν μεταβολές στις δημόσιες δαπάνες, τότε θα επηρεαστεί ο χρόνος της φορολόγησης, όχι όμως το τελικό βάρος που θα πέσει στους φορολογούμενους. Διότι, η μείωση των φόρων, χωρίς τη μεταβολή των δημόσιων δαπανών, δεν θα προκαλέσει αντίδραση στους καταναλωτές ούτε θα τους φέρει σε καλύτερη θέση, διότι τα πρόσωπα γνωρίζουν πως μια μείωση των φόρων σήμερα, συνεπάγεται μια αύξησή τους στο μέλλον.

Τέλος, τα φορολογικά έσοδα σε σχέση με τους φορολογικούς συντελεστές στην Ελλάδα, κινούνται σε γενικές γραμμές σύμφωνα με τις παραδοχές της καμπύλης Laffer, αφού επιβεβαιώνεται διαγραμματικά η αριθμητική αρνητική σχέση που προκύπτει μεταξύ φορολογικού συντελεστή και έσοδα από φορολογία. Όμως τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομική επίδρασης, ενώ θα ανέμενε κανείς λόγω της μείωσης των φορολογικών συντελεστών να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα (αριθμητική επίδραση) εντούτοις λόγω της οικονομικής επίδρασης (ύφεση, φοροδιαφυγή) τελικά μειώνονται τα φορολογικά έσοδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεωργακόπουλος Θεόδωρος (1997): Θεόδωρος Γεωργακόπουλος, «Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική», Εκδόσεις Μπένου, Β' Έκδοση, Αθήνα 1997.

Δράκος Γ.Ε. (1996): Γ.Ε. Δράκος, «Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική», Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 1996.

ΕΒΕΑ (2011): Κέντρο Μελετών και Έρευνας Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών - «Η φορολόγηση των επιχειρήσεων εν μέσω κρίσης. Μελέτη, συμπεράσματα και προτάσεις», Μάρτιος 2011. Ανάκτηση από ιστοσελίδα ΕΒΕΑ.<http://www.acci.gr/acci/Home/tabid/28/language/el-GR/Default.aspx>, πλοήγηση 31/01/2012.

Ε.Σ.Σ.Ε (2011): Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου – «Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2011». Ανάκτηση από ιστοσελίδα Ε.Σ.Ε.Ε., <http://www.esee.gr/pages.asp?id=198>, πλοήγηση 31/01/2012.

ΙΟΒΕ (2012): Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) - Έρευνα «Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2010-2011. Η «μικρή» επιχειρηματικότητα σε περίοδο κρίσης», Ιανουάριος 2012. Ανάκτηση από ιστοσελίδα Ι.Ο.Β.Ε. http://www.iobe.gr/index.asp?a_id=46, πλοήγηση 31/01/2012.

Καθημερινή (2012): Ηλεκτρονική Έκδοση εφημερίδας «Καθημερινή», πλοήγηση 02/02/2012. Ανάκτηση από: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_2_29/12/2011_467626

Καραγιάννης Δημήτριος (2010): Δημήτριος Ι.Καραγιάννης, «Φορολογικά-Φοροτεχνικά-Υπολογισμός του Φόρου Εισοδήματος- Φορολογικές Δηλώσεις στην Πράξη», Εκδόσεις Καραγιάννη, 13^η έκδοση Θεσσαλονίκη, 2010.

Νόμος 3943/2011 (ΦΕΚ Α'66): «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου

Οικονομικών». Ανάκτηση από ιστοσελίδα Εθνικού Τυπογραφείου <http://www.et.gr/>, πλοήγηση 31/01/2012.

Ξιάρχος Σταύρος (1994): Σταύρος Ξιάρχος, «Δημόσια Οικονομική, Οι αποτυχίες της αγοράς και ο Δημόσιος τομέας», Εκδόσεις University Studio Press, 1994.

Σαραντίδης Στυλιανός (1995): Στυλιανός Α.Σαραντίδης, «Σύγχρονη Μακροοικονομική Ανάλυση – Τόμος Α'», Εκδόσεις Μπένου, 2^η Έκδοση, Αθήνα 1995.

Τότσης Χρήστος (2002): Χρήστος Ν.Τότσης, «Κώδικα Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης, Εκδόσεις Πάμισος, 12^η Έκδοση, Αθήνα, 2002.

Υπουργείο Οικονομικών (2011): Υπουργείο Οικονομικών, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2012, σελ. 46,54,62-63. Ανάκτηση από ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών, πλοήγηση 20/01/2012, <http://www.minfin.gr>

Arthur B.Laffer (2004): «The Laffer Curve:Past, Present and Future», Heritage Foundation Backgrounder, 1765, June 2004, pp.1-16.

Doing Business (2012): «Doing Business 2012» - Ετήσια Έκθεση Παγκόσμιας Τράπεζας, έτους 2012. Πλοήγηση 22/01/2012. Ανακτήση από <http://www.doingbusiness.org/>

Eurostat (2012): Στατιστική Υπηρεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης Eurostat. Αντληση στοιχείων από βάση δεδομένων στατιστικών στοιχείων της Eurostat για τον ρυθμό ανάπτυξης, έλλειμμα και δημόσιο χρέος. Πλοήγηση 20/01/2012.

OECD (2012): Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) – Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΟΟΣΑ)- Βάση δεδομένων για στατιστικά στοιχεία.
<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV>, πλοήγηση 30/01/2012.

IREF (2011): Institute for Research on Economic and Fiscal Issues (IREF) – Yearly Report «Taxation in Europe 2011». Ανακτήσιμο από <http://www.irefeurope.org> πλοήγηση 20/01/2012.